

Cold cases – een hot issue

Cold cases — een hot issue

Toepassing en opbrengsten van hernieuwd onderzoek
naar onopgeloste kapitale delicten

Ilse van Leiden & Henk Ferwerda

2006

Advies- en Onderzoeksgroep **Beke**

In opdracht van:
Programma Politie en Wetenschap

Omslagfoto: Joost van den Broek/Hollandse Hoogte

Met medewerking van:
Edo de Vries Robbé en Karin Tijhof

Opmaak en redactie:
Vantilt-producties & Martien Frijns

ISBN-10: 90 3524 049 9
ISBN-13: 978 90 3524 049 0
NUR: 800, 624

Realisatie:
Elsevier Overheid, Den Haag

© 2006, Politie & Wetenschap, Apeldoorn & Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoud

Proloog	7
1 Cold cases in de belangstelling	9
1.1 Coldcaseteams in ontwikkeling	9
1.2 Van cold case naar hot case	12
1.3 Cold cases op de plank	13
1.4 Cold cases in onderzoek	14
1.4.1 Cold cases gedefinieerd	15
1.4.2 De onderzoeksvragen	16
1.4.3 De onderzoeksactiviteiten	17
1.5 Leeswijzer	19
2 Opsporing in ontwikkeling	21
2.1 Verjaring van misdrijven	21
2.2 Forensisch-technische wetenschap	24
2.3 Kwaliteitsslagen bij de recherche	30
2.4 Conclusies	33
3 Cold cases landelijk in beeld	35
3.1 Aantal coldcaseonderzoeken	36
3.2 Aard van de researcheteams	38
3.3 Aard van de cold cases	40
3.4 Aanleidingen voor coldcaseonderzoeken	41
3.5 Moment en lengte van de coldcaseonderzoeken	43
3.6 Resultaat van de coldcaseonderzoeken	45
3.7 Opgehelderde cold cases nader bekeken	48
3.8 Conclusies	51
4 Coldcaseonderzoeken in onderzoek	53
4.1 Typering van de misdrijven en de oude onderzoeken	53
4.1.1 Misdrijven getypeerd	54
4.1.2 De oude zaken onder de loep	54
4.2 Aanleiding en doel van de coldcaseonderzoeken	56
4.2.1 De start van de coldcaseonderzoeken	56
4.2.2 Het doel	57

4.3	Typering van de coldcaseteams en hun werkwijze	57
4.3.1	De teams ontrafeld	57
4.3.2	OOO?	58
4.3.3	Expertise van buitenaf	59
4.3.4	Onderzoeksmodellen: verdachte- of zaakgeoriënteerd	60
4.3.5	Werkwijze in de praktijk	61
4.4	Evaluatie van de coldcaseonderzoeken	63
4.4.1	Case closed?	63
4.4.2	Randvoorwaarden	64
4.5	Conclusies	69
5	<i>De cold case van morgen begint vandaag</i>	73
5.1	Cold cases zijn hot	73
5.2	Leren van oude zaken	77
5.3	Borging van kennis en ervaringen	81
	<i>Epiloog</i>	83
	<i>Geraadpleegde bronnen</i>	85
	<i>Bijlage 1: Brief aan de korpschefs</i>	89
	<i>Bijlage 2: Vragenlijst landelijke inventarisatie cold cases</i>	91
	<i>Bijlage 3: Contactpersonen en geïnterviewden</i>	95
	<i>Bijlage 4: Geïnterviewden coldcasestudies</i>	97
	<i>Bijlage 5: Vragenlijst coldcasestudies</i>	99
	<i>Bijlage 6: Wetswijzigingen verjaringstermijn</i>	103
	<i>Bijlage 7: Wet- en regelgeving DNA-onderzoek</i>	107
	<i>Bijlage 8: Casusbeschrijvingen</i>	111
	<i>Bijlage 9: Modeldocument preview cold cases</i>	117
	<i>Bijlage 10: Modeldocument review</i>	131

Proloog

Voor u ligt een rapportage over de stand van zaken op het gebied van *cold cases* in Nederland. Het gaat dan om ernstige delicten, zoals moord en ernstige zedenmisdrijven, die – ondanks alle inspanningen van politie en justitie – nooit zijn opgehelderd. Vaak zijn het misdrijven die de maatschappij ernstig hebben geschokt en enkele daarvan zijn verworpen tot geruchtmakende zaken.

Deze rapportage beschrijft de resultaten van een onderzoek naar de aanpak van *cold cases*. Met het onderzoek wordt een beeld gegeven van de aandacht die er in de verschillende politieregio's voor *cold cases* bestaat en van wat hernieuwd onderzoek naar *cold cases* kan opleveren. Met een verdieping en een analyse van tien uitgevoerde rechercheonderzoeken naar onopgeloste misdrijven zijn we tot een nader inzicht gekomen in werkbare elementen van coldcaseonderzoek. Uiteindelijk dienen de resultaten uit onderhavig onderzoek bruikbaar te zijn voor onderzoek naar ernstige misdrijven in de toekomst.

Dat het fenomeen 'cold cases' inderdaad een *hot issue* genoemd mag worden, merkten wij tijdens het onderzoek toen de commotie ontstond over gerechtelijke dwalingen bij ernstige misdrijven, waaraan de ontwikkelingen rondom de Schiedammer parkmoord ten grondslag lagen. Terwijl wij met dit onderzoek in beeld wilden brengen op welke wijze en met welke professionaliteit coldcaseonderzoeken door de politie worden uitgevoerd, kwamen juist deze elementen van het researchewerk onder vuur te liggen. Dit onderzoek zou vanaf dat moment een hoger doel kunnen dienen, namelijk een bijdrage leveren aan het bredere verbeterprogramma ter versterking van opsporing en vervolging, dat is opgesteld naar aanleiding van de evaluatie van de Schiedammer parkmoord. Wij hopen dat de steeds professionelere werkwijze van de recherche ertoe zal leiden dat we in de toekomst beter in staat zullen zijn *cold cases* te voorkomen.

Wij hadden dit onderzoek niet kunnen uitvoeren zonder de medewerking van de politieregio's. De personen van de verschillende regio's die wij speciaal

willen bedanken voor hun bijdrage aan het onderzoek staan in bijlage 3 genoemd. Het is ons gebleken dat de gevraagde informatie over cold cases niet met een druk op de knop uit de registratiesystemen van de politie te halen is. Een interessante ontwikkeling is dan ook dat we gedurende het onderzoek merkten dat steeds meer regio's bezig zijn met een inventarisatie van onopgeloste, ernstige misdrijven om deze in de toekomst eventueel opnieuw in onderzoek te nemen.

Met betrekking tot de coldcasestudies willen we de leden van de researchteams die hieraan een bijdrage hebben geleverd hartelijk danken. We hebben diepgaande gesprekken gevoerd en het waren dan ook lange, maar wel zeer interessante en bruikbare sessies. In bijlage 4 noemen we deze personen bij naam.

Tot slot willen we een dankwoord richten aan de leden van de leescommissie voor hun deskundige bijdrage aan het rapport: Emmy van der Bijl (Parket-Generaal), Louk Brongers (politieregio Limburg-Zuid), Jan Naeyé (Vrije Universiteit Amsterdam), Theo Vermeulen (politieregio Amsterdam-Amstelland) en Annemieke Venderbosch (Programma Politie en Wetenschap).

Arnhem, 2006

Cold cases in de belangstelling

Helaas blijven nog steeds veel misdrijven onopgelost. Met name bij ernstige misdrijven, zoals moord en zedenmisdrijven, is de maatschappelijke impact erg groot wanneer het opsporingsonderzoek van de politie niet tot een oplossing leidt. Deze zaken belanden bij de politie ‘op de plank’. Cold cases zijn sinds het begin van deze eeuw in Nederland een begrip geworden. De laatste jaren is niet alleen in de samenleving, maar ook bij politie en justitie de behoefte gegroeid om ernstige, onopgeloste zaken te heropenen. Zeer recente gebeurtenissen hebben ertoe geleid dat de roep om herziening van zaken zich niet beperkt tot misdrijven waarvoor nooit een dader is gepakt, maar zich ook verbreedt naar zaken die als opgelost te boek staan. Ten gevolge van gerechtelijke dwalingen die aan het licht zijn gekomen in spraakmakende zaken – zoals de paskamermoord (1984) en recent nog de Schiedammer parkmoord (2000) – is de kwaliteit van de opsporing van politie en justitie in diskrediet geraakt. In deze zaken bleek jaren na sluiting van het dossier, dat de eerder veroordeelden onschuldig achter de tralies waren beland. Het optreden van politie en justitie in de Schiedammer parkmoord is uitgebreid geëvalueerd.¹ Voortvloeiend uit deze evaluatie is door het College van procureurs-generaal aan het begin van 2006 een verbeterprogramma opgesteld om gerechtelijke dwalingen in de toekomst te voorkomen. De te treffen maatregelen liggen op het gebied van kennis, organisatie, toetsing en het organiseren van tegenspraak en protocollering.²

1.1 Coldcaseteams in ontwikkeling

Bij veel politiekorpsen leidt de sterke roep om oude, onopgeloste zaken nieuw leven in te blazen tot het inrichten van speciale recherche-eenheden die zich hiermee bezighouden. In algemene zin ziet de werkwijze van de

---

1 Posthumus (2005).

2 Openbaar Ministerie, politie en NFI (2005).

teams er als volgt uit.³ Het team neemt oude zaken die nog niet zijn verjaard opnieuw en met de nieuwste onderzoeksmethoden onder de loep. Hierbij probeert het team eerder vergaarde informatie en eventuele nieuwe informatie zodanig te combineren dat dit tot nieuwe openingen in het onderzoek leidt. Hiervoor is het van belang dat eerdere bevindingen, interpretaties, keuzes en beslissingen kunnen worden gereconstrueerd om goed zicht te krijgen op het verloop van het eerdere rechercheonderzoek.

Het eerste coldcaseteam werd in de politieregio Groningen opgericht. In 1999 startte dit korps met het Project Onopgeloste Ernstige Delicten (POED) dat tot doel had cold cases opnieuw onder de loep te nemen. In maart 2000 volgden de politieregio's Utrecht en Amsterdam-Amstelland het Groningse voorbeeld en startten – in de vorm van een pilot – gezamenlijk een coldcase-project. Een team van rechercheurs uit beide korpsen heropende recherche-onderzoeken naar ernstige, onopgeloste misdrijven – veelal moordzaken en verkrachtingen – die op het punt van verjaring stonden. Daarbij werd het team ondersteund door de afdeling Moord en zeden van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en het Nederland Forensisch Instituut (het NFI). Ook was er nauwe samenwerking met het Openbaar Ministerie.

Niet lang nadat de nieuwe recherche-eenheden van start waren gegaan, werd in juni 2000 een belangrijk succes geboekt dat zorgde voor een overweldigende belangstelling voor oude, onopgeloste zaken. Terwijl het coldcaseteam in Groningen de verwurging van het achttienjarige meisje Anne de Ruijter de Wildt in 1997 opnieuw bekeek, werkte het coldcaseteam van Amsterdam-Amstelland en Utrecht aan een soortgelijke onopgeloste moordzaak: de verwurging van de zesentwintigjarige Annet van Reen in 1994. Met de nieuwe technieken werd al snel een match gevonden tussen het DNA-profiel dat uit sporenmateriaal in de Groningse zaak was vervaardigd en het DNA-profiel van een verdachte wiens profiel met personalia in de DNA-databank was ingevoerd naar aanleiding van een verkrachting. Het toeval wilde dat het DNA-profiel van deze verdachte eveneens overeenkwam met het profiel dat was gevonden in de sporen uit de cold case waaraan het team uit Utrecht en Amsterdam-Amstelland werkte. Met behulp van de DNA-sporen en professioneel uitgevoerde verhoren werden zo twee zware misdrijven, die de rechtsorde ernstig hebben geschokt, een aantal jaren nadien alsnog opgelost.⁴ In reactie

---

3 Zie: C.J. de Poot e.a. (2004).

4 Zie o.a. Kruyer, 2000 en Schaafsma, 2003.

op dit succes kondigde de toenmalige minister van Justitie Korthals aan dat alle onopgeloste moord- en zedenzaken opnieuw bekeken moeten worden op DNA-sporen.

Nadat er eind jaren negentig veel commotie was ontstaan over onopgeloste kindermoorden en verdwijningen, werd eind 2000 een landelijk team opgericht dat zich specifiek ging richten op onopgeloste kindermoorden: het Landelijk Team Kindermoord (LTK). De vijftien leden van het LTK waren afkomstig uit negen politieregio's en het KLPD. Het team heeft dertien oude kindermoordzaken en vermissingen opnieuw bekeken waarvan er elf zijn heropend omdat er nieuwe aanknopingspunten werden gevonden. Dankzij de frisse blik en het advies van het LTK zijn twee zaken alsnog opgehelderd: de geruchtmakende moord op de achttienjarige Jessica Richel in 1991 en de verdwijning van de zevenjarige Cheryl Morriën in 1986.

De successen die de verschillende recherche-eenheden hebben geboekt, betekenen een belangrijke steun in de rug voor het oppakken van oude zaken en anno 2006 is er in de meeste politieregio's aandacht voor.

In het buitenland – met name in Engeland en Amerika – wordt al langer aandacht besteed aan oude, onopgeloste misdrijven en uit verschillende landen komen positieve berichten over het succes van *cold case squads*. Zo kon tussen 1992 en 1997 in Washington DC bij 157 onopgeloste misdrijven de zaak, na heropening door een cold case squad, alsnog succesvol worden afgesloten.⁵ De Amerikaanse ervaringen op dit gebied leren dat het voor de samenstelling van cold case squads cruciaal is een team van ervaren rechercheurs aan te vullen met gepensioneerde vrijwilligers met een politieverleden die de tijd en passie hebben om hiermee aan de slag te gaan.⁶ Daarnaast wordt het aanbevelenswaardig geacht het team aan te vullen met een mix van externe specialisten op verschillende relevante vakgebieden, waarbij te denken valt aan medici, criminologen en forensisch deskundigen.⁷

---

5 Regini, 1997.

6 Regini, 1997; Swain, 2005 en Lord, 2005.

7 Turner en Kosa, 2003.

1.2 Van cold case naar hot case

Bij cold cases gaat het om ernstige misdrijven die ondanks de inspanning van de politie niet opgelost zijn. De overwegingen voor het heropenen van een cold case kunnen van uiteenlopende aard zijn. Jaren na afsluiting van het opsporingsonderzoek naar het misdrijf dienen zich nieuwe mogelijkheden of nieuwe informatie aan waarmee de zaak nieuw leven kan worden ingeblazen en daarmee een hot case wordt.

Leeuwarden, 24 juni 2004 - Verkrachting uit 1989 alsnog opgelost

Een 51-jarige man is alsnog gepakt voor de verkrachting van een 28-jarige vrouw in 1989. Het Friese coldcaseonderzoeksteam wist, met behulp van DNA-sporen uit het onderzoek destijds, vijftien jaar na dato de verkrachter te identificeren. In 1989 was het nog niet mogelijk een DNA-profiel te bepalen.

Nieuwe mogelijkheden kunnen ontstaan dankzij de ontwikkeling van nieuwe technologieën. Tien jaar geleden hield men nog geen rekening met de vernuftige technische en forensische middelen, die zich razendsnel hebben ontwikkeld. Hierbij moet gedacht worden aan DNA-technieken – zoals de hiervoor gepresenteerde casus illustreert – en andere ontwikkelingen op het gebied van sporenonderzoek. Met de technologische innovaties van nu kan er meer informatie uit sporen worden gehaald dan ten tijde van het eerste rechercheonderzoek mogelijk was. De laatste jaren zijn vanwege de nieuwe mogelijkheden op DNA-gebied al veel oude zaken heropend.

Ook de informatiehuishouding heeft bij de politie een ontwikkeling doorgemaakt. Een verruiming van de toepassingsmogelijkheden van informatiesystemen kan nieuwe inzichten bieden in een opsporingsonderzoek waar de informatie op een eerder moment geen aanknopingspunten meer opleverde. Nieuwe informatie met betrekking tot de oude zaak kan tot nieuwe mogelijkheden leiden in een afgesloten opsporingsonderzoek. Jaren later kan er informatie bij de politie binnenkomen die interessant genoeg is om een cold case te heropenen en die soms cruciaal blijkt te zijn voor het oplossen van de zaak. Zo kunnen er nieuwe sporen gevonden worden die gelinkt zijn aan de zaak of kan het zijn dat zich nieuwe getuigen aandienen met cruciale informatie over de oude zaak. Ook kan het zijn dat getuigen of slachtoffers nieuwe in-

formatie verschaffen die zij eerder in hun verklaringen achterwege hebben gelaten. Zij kunnen in het verleden bang zijn geweest om informatie te melden of van mening zijn geweest dat die niet belangrijk genoeg was.

Een ander belangrijk argument voor de heropening van een cold case kan de kwalitatieve ontwikkeling van de recherche zijn, waar vooral de laatste jaren veel aandacht voor is. Een andere visie op rechercheonderzoek kan leiden tot nieuwe inzichten in een zaak. Ook de gegroeide openheid bij de politie voor het raadplegen van externe (wetenschappelijke) expertise speelt hierbij een rol. Daderprofilering, geografische profilering, maar ook het vaker gebruikmaken van deskundigen op het gebied van bijvoorbeeld zeden, knopen en handschriften horen hier bij.

Omdat cold cases vaak misdrijven zijn die de rechtsorde ernstig geschokt hebben, speelt naast de druk van het Openbaar Ministerie en de korpsleiding ook de druk vanuit de maatschappij soms een belangrijke rol bij het heropenen van een oude zaak.

Tot slot kan de (dreigende) verjaring van een misdrijf voor politie en justitie een reden zijn het opsporingsonderzoek nieuw leven in te blazen in een laatste poging de zaak alsnog op te lossen. De zaken die het eerst tegen de verjaringsgrens aanlopen – de oudste zaken – worden vaak als eerste behandeld.⁸

1.3 Cold cases op de plank

Gezien het feit dat het om ernstige misdrijven gaat die maatschappelijk veel impact hebben, is het een goede ontwikkeling dat cold cases bij politie en justitie de laatste jaren steeds meer onder de aandacht komen. Hoeveel onopgeloste kapitale delicten er zijn, is echter onduidelijk. De politieregistratiesystemen bieden hier namelijk niet direct inzicht in. Dit heeft in hoofdzaak te maken met de soms lange termijn die verstreken is sinds het misdrijf heeft plaatsgevonden. De politiesystemen worden na een aantal jaren ‘geschoond’ waardoor misdrijven die langere tijd geleden zijn gepleegd uit de (actuele) registratie verdwijnen. Daarnaast wordt een inventarisatie van onopgeloste kapitale delicten bemoeilijkt doordat het archiveren van dossiers en relevant materiaal van oude zaken in het verleden niet altijd optimaal was. Men ging er min of meer van uit dat een afgesloten zaak ook echt ‘afgeschreven’ was.

---

8 Zie o.a. Vogelsang, 2004.

Dossiers van oude, onopgeloste zaken raakten versnipperd over (decentrale) archieven en soms ook over personen.⁹

De laatste jaren wordt – vanwege het voortschrijdende inzicht op het gebied van opsporing en opsporingstechnieken – steeds meer het belang van zorgvuldige archivering onderkend. Ook in het programma ‘versterking opsporing en vervolging’ wordt de nodige aandacht besteed aan richtlijnen voor een goed dossierbeheer en een zorgvuldige archivering.¹⁰

Voor een actueel, landelijk beeld van het aantal cold cases dat bij de politie op de plank ligt, zou er per politieregio een inventarisatie moeten plaatsvinden. Met de groeiende aandacht voor de aanpak van onopgeloste, ernstige misdrijven ondernemen verschillende politieregio’s actie om de stand van zaken op het gebied van cold cases in de (eigen) regio in beeld te brengen. Zo houdt bijvoorbeeld het (voormalig) coldcaseteam van de politieregio Groningen een lijst bij met onopgeloste, kapitale delicten die in aanmerking kunnen komen voor hernieuwd onderzoek. Per 1 januari 2005 staan er zestien cold cases op de lijst, waarvan de oudste zaken uit 1990 dateren.¹¹ Binnen de regiopolitie Amsterdam-Amstelland heeft een inventarisatie die teruggaat tot 1987 geresulteerd in de vaststelling van jaarlijks ongeveer dertig coldcasezaken die door het – in oprichting zijnde – Review en Cold Case team beoordeeld (kunnen) worden voor eventueel hernieuwd onderzoek.¹² Ook de regiopolitie Rotterdam heeft in het kader van de inrichting van het team Oude Zaken een inventarisatie van oude, onopgeloste misdrijven binnen het korps gehouden. Navraag binnen het korps bij de verschillende districten, een oproep aan alle collega’s en onderzoek in de (de)centrale archieven brachten tientallen cold cases op de lijst.¹³

1.4 Cold cases in onderzoek

Zoals hiervoor beschreven, is het op dit moment onduidelijk – op gegevens van een paar vooroplopende korpsen na – hoe groot het aantal cold cases in

9 Ter illustratie, bijna de helft van de dossiers van onopgeloste kindermoorden of vermissingen bleek volgens het Landelijk Team Kindermoorden onvolledig of zoek te zijn (bron: www.nu.nl, 25 februari 2004).

10 Openbaar Ministerie, politie en NFI (2005).

11 Bron: Project onopgeloste ernstige delicten, Regiopolitie Groningen.

12 Bron: Regiopolitie Amsterdam-Amstelland – Recherche Nieuwe Stijl ‘Review en Cold case’ (2005).

13 Bron: Regiopolitie Rotterdam-Rijnmond - Inrichtings- en formatieplan Team ‘Oude Zaken’ (2005).

ons land is. Gezien de groeiende aandacht voor cold cases binnen de diverse regiokorpsen zal hier in de toekomst meer zicht op zijn. Ook de omvang en opbrengsten van uitgevoerde, operationele onderzoeken naar cold cases zijn tot op heden niet in beeld gebracht. Daarnaast is het – zeker in relatie tot de opbrengsten van het coldcaseonderzoek – vanzelfsprekend ook interessant welke werkwijze de politie bij de behandeling van cold cases hanteert. Na een aantal jaren ervaring die de verschillende politieregio's met coldcaseonderzoek hebben opgedaan, zijn interessante vragen daarbij ondermeer of er vaste protocollen zijn voor de werkwijze, of er gebruik wordt gemaakt van expertise van buiten de organisatie en of de leden van het team bekend zijn met de laatste ontwikkelingen binnen opsporingsland.

Een aandachtspunt daarbij is – dit is kenmerkend voor meer politieprocessen – dat er weinig bekend is over welke factoren bijdragen aan de succesvolle oplossing van dergelijke onderzoeken en hoe dergelijke kennis wordt verkregen en vervolgens binnen de politieorganisatie wordt overgedragen en behouden. Indien men erin slaagt de in het verleden opgedane kennis te borgen, kan deze ook een toepassing hebben in toekomstig coldcaseonderzoek maar ook in regulier onderzoek naar ernstige misdrijven. In een landelijk onderzoek naar cold cases – waarvan we in onderhavig rapport verslag doen – nemen we voornoemde aspecten onder de loep.

1.4.1 Cold cases gedefinieerd

Alvorens in te gaan op de onderzoeksvragen en onderzoeksactiviteiten is het van belang de vraag te beantwoorden wat onder een cold case c.q. coldcaseonderzoek moet worden verstaan en wat een cold case kenmerkt. Hierna geven we de definitie van een coldcaseonderzoek zoals we die in onderhavig onderzoek hanteren:

Een coldcaseonderzoek is een nieuw opsporingsonderzoek door een speciaal voor dat doel geformeerd onderzoeksteam naar een kapitaal delict, omdat eerder opsporingsonderzoek niet heeft geleid tot opheldering van de zaak.

Onder kapitale delicten worden misdrijven verstaan die een ernstige aantasting van de rechtsorde hebben veroorzaakt dan wel een grote maatschappelijke impact hebben gehad. Dit zijn: (poging tot) moord, (poging tot) dood-

slag, gewapende overval, ontvoering, vermissing, gijzeling, terrorisme, verkrachting en afpersing.

Het is een belangrijke voorwaarde dat het onderzoeksteam speciaal voor de heropende zaak is opgericht, dan wel dat het onderzoeksteam een (semi-) permanent team is dat zich speciaal op cold cases richt.

Daarmee rekenen we onopgeloste misdrijven waarin zo nu en dan door een of meer individuele rechercheurs opsporingsactiviteiten worden verricht niet tot coldcaseonderzoeken: het moet gaan om afgesloten onderzoeken.

Kenmerkend voor cold cases is verder dat het zaken betreft die recherche-technisch te kwalificeren zijn als complex en/of dat het zaken betreft die op het moment van onderzoek bij een gebrek aan (technische) expertise en/of middelen met betrekking tot cruciaal bewijsmateriaal niet konden worden onderzocht.

1.4.2 De onderzoeksvragen

Centraal in het onderzoek staan de vragen naar de stand van zaken op het gebied van coldcaseonderzoek in Nederland en hoe de politieorganisatie van de ervaringen met betrekking tot cold cases leert en de revenuen daarvan borgt. Deze hoofdvragen vallen uiteen in een aantal concrete onderzoeksvragen.

- In hoeverre is er bij de afzonderlijke regiokorpsen aandacht voor cold cases?
- Hoeveel coldcaseonderzoeken zijn er vanaf 2000 door de regiokorpsen in Nederland gedraaid?
- Wat zijn de kenmerken van de gedraaide coldcaseonderzoeken en wat is het resultaat?
- Welke factoren – werkbare elementen – dragen bij aan een succesvolle aanpak van cold cases?
- In hoeverre kunnen *good practices* uit coldcaseonderzoeken ook toepasbaar gemaakt worden in regulier en toekomstig onderzoek naar ernstige misdrijven?
- In hoeverre wordt bruikbare kennis uit coldcaseteams geborgd binnen de politie-organisatie?
- Hoe zou – onder welke randvoorwaarden – dergelijke kennis in de toekomst beter geborgd kunnen worden?

1.4.3 De onderzoeksactiviteiten

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen zijn verschillende activiteiten uitgevoerd. Globaal bestaat het onderzoek uit twee delen: een landelijke inventarisatie bij de regiokorpsen en een analyse van de coldcasestudies bij een selectie van tien regiokorpsen. Deze verschillende onderdelen beschrijven we hierna kort.

Deskresearch

Allereerst hebben we bestaande literatuur ten aanzien van cold cases en researchprocessen geraadpleegd. Daarnaast zijn relevante ontwikkelingen bestudeerd op het gebied van wetgeving en technologieën die van belang zijn voor coldcaseonderzoeken. Ten aanzien van rechemethoden bij ernstige misdrijven is in het bijzonder het stappenplan van het (voormalig) LTK nader bekeken. Daarnaast zijn – indien beschikbaar – de projectplannen en modellen voor coldcaseonderzoeken van de verschillende politieregio's geraadpleegd en bestudeerd.

Landelijke inventarisatie

Met een landelijke inventarisatie krijgen we zicht op de omvang en kenmerken van coldcaseonderzoeken die de afgelopen vijf jaar in Nederland hebben gedraaid. Via verschillende kanalen (korpsleiding en de rechedivisies) is een brief met een korte vragenlijst binnen alle politieregio's verspreid. In de brief is aandacht gevraagd voor het onderwerp van het onderzoek en is gevraagd de brief en vragenlijst op de juiste plaats binnen de organisatie neer te leggen en de vragenlijst ingevuld te retourneren.¹⁴

In de vragenlijst zijn, naast bereikbaarheidsgegevens, algemene gegevens verzameld over in hoeverre en de wijze waarop cold cases door de korpsen worden opgepakt. Daarnaast is aan de korpsen gevraagd op een apart formulier – het 'zaakformulier' – per coldcaseonderzoek dat gedraaid heeft, enkele kenmerken van de zaak vast te leggen, zoals het type misdrijf, de aanleiding voor het heropenen van de zaak, de onderzoeksperiode en het resultaat.¹⁵ Ook zijn in deze onderzoeksfase telefonische gesprekken gevoerd met een twintigtal sleutelfiguren van zeventien politiekorpsen – waaronder het Korps Landelijke Politiediensten – over het onderwerp 'cold cases' en de wijze waarop er

---

¹⁴ In bijlage 1 is de brief opgenomen.

¹⁵ Zie bijlage 2 voor de vragenlijst en het zaakformulier.

in het korps mee wordt omgegaan, en voor eventuele toelichting op de aanleverde gegevens voor de inventarisatie.

Voorafgaand aan de landelijke inventarisatie is een interview gehouden met de teamleider van het (voormalig) LTK en met de landelijk officier oude zaken. Tevens is het instrumentarium voor de inventarisatie aan deze laatstgenoemde personen ter toetsing voorgelegd.¹⁶

Coldcasestudies

Om inzicht te krijgen in de werkwijze die bij cold cases wordt gevolgd, zijn tien coldcaseonderzoeken geanalyseerd, die in verschillende politieregio's hebben gedraaid.¹⁷ Hiertoe zijn gestructureerde interviews gehouden met leden van rechteamts, meestal de teamleider, en een tactisch coördinator of proces-verbaalcoördinator.¹⁸ Daarnaast is gebruikgemaakt van het opgemaakte onderzoeksdossier (stamproces-verbaal).

De cold cases zijn – in overleg met het betreffende regiopolitiekorps – grotendeels geselecteerd uit de landelijke inventarisatie en deels uit de contacten die eerder met politieregio's zijn gelegd. Bij de selectie van zaken is rekening gehouden met landelijke spreiding van de politieregio's.

Een van de geselecteerde zaken is een – op dat moment – nog lopend rechteamtonderzoek. Deze cold case hebben we gedurende het onderzoek op meerdere momenten gevolgd om het proces goed in beeld te krijgen.

In de interviews is onder andere aandacht besteed aan de gevolgde methode, de expertise (in- en extern), de samenstelling van het team, de wijze van informatiebeheer en informatieanalyse en het gebruik van (nieuwe) middelen en technologie.¹⁹ Uit de analyses worden good practices gefilterd die een belangrijke bijdrage lijken te hebben gehad in de oplossing van de zaak. Daarnaast is er in de interviews ook aandacht voor de manier waarop kennis binnen het team gehaald en geborgd wordt.

---

16 In bijlage 3 is een namenlijst opgenomen van personen die een bijdrage hebben geleverd aan de landelijke inventarisatie en/of aan aanvullende (telefonische) gesprekken.

17 In het kader van het onderzoek is toestemming verleend door het College van procureurs-generaal om kennis te mogen hebben van de benodigde informatie (briefkenmerk: PaG/BJZ/14554).

18 Zie bijlage 4 voor de lijst met namen van geïnterviewden voor de coldcasestudies.

19 Hierbij wordt gebruikgemaakt van een gestructureerde vragenlijst welke in bijlage 5 is opgenomen.

1.5 Leeswijzer

Voordat we ingaan op de resultaten van het onderzoek, schetsen we in hoofdstuk 2 enkele belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot de kwaliteit van de opsporing naar ernstige misdrijven. Termen als ‘verjaring’, ‘DNA-onderzoek’ en ‘recherchemethodieken’ komen hier aan de orde.

Daarna gaan we in hoofdstuk 3 in op de resultaten van de landelijke inventarisatie van coldcaseonderzoeken. Hier komt onder meer aan bod hoeveel cold cases er in de afgelopen vijf jaar opnieuw in onderzoek zijn genomen door de verschillende politieregio’s en wat daarvan de resultaten zijn.

Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 4 de bevindingen uit de analyses van een tiental coldcasestudies. Hier gaan we op zoek naar de aspecten die een rol spelen bij coldcaseonderzoek en te vertalen zijn in randvoorwaarden voor gedegen opsporingsonderzoek naar ernstige misdrijven.

Het rapport wordt afgesloten met het samenvattende hoofdstuk 5 en een epiloog, waarin de belangrijkste resultaten van het onderzoek samenkomen en waarin naar de toekomst wordt gekeken met betrekking tot opsporingsonderzoek naar ernstige misdrijven in het algemeen en cold cases in het bijzonder.

Opsporing in ontwikkeling

Alvorens in de volgende hoofdstukken in te gaan op de resultaten van het onderzoek, staan we stil bij ontwikkelingen die de laatste jaren hebben gespeeld en die van belang zijn voor onderzoek naar ernstige misdrijven in het algemeen en coldcaseonderzoek in het bijzonder. Het gaat dan enerzijds om ontwikkelingen in de wetgeving en anderzijds om voortschrijdend inzicht ten aanzien van opsporingsmogelijkheden, waarbij het zowel methoden als technieken betreft. Met betrekking tot juridische aspecten van coldcaseonderzoek speelt de wetgeving op het gebied van verjaring van misdrijven een belangrijke rol (paragraaf 2.1). Wat betreft ontwikkelingen van technische mogelijkheden in het kader van de opsporing van daders van onopgeloste misdrijven is met name het DNA-onderzoek, waarin het NFI een belangrijke rol speelt, een belangrijke factor. In paragraaf 2.2 besteden we daar aandacht aan. Aan de kant van de politie komt een aantal noemenswaardige kwalitatieve ontwikkelingen met betrekking tot de (wijze van) opsporing bij ernstige misdrijven aan de orde in paragraaf 2.3. Enkele ontwikkelde methodieken en middelen om het rechercheren naar een kwalitatief hoger niveau te brengen, zijn hier onderwerp van bespreking. Ook wordt aandacht besteed aan enkele landelijke initiatieven ten aanzien van professionalisering van de opsporing.

2.1 Verjaring van misdrijven

Tot voor kort is de verjaringstermijn van een misdrijf – naast de eerdergenoemde redenen – een belangrijke beslissende factor geweest voor het (versneld) heropenen van een cold case. Tot en met 2005 gold in ons land dat na achttien jaar strafvervolgning bij zeer ernstige misdrijven niet meer mogelijk was. Het recht van het Openbaar Ministerie om de verdachte te vervolgen, is dan verjaard en de dader zal vanaf dat moment voor altijd de dans ontspringen. Onderstaande casus uit Frankrijk was om die reden in ons land – vanwege de verjaringsregeling, die overigens uit de negentiende eeuw dateert – vrijwel ondenkbaar.

Grenoble, november 2005 – Moord na 92 jaar opgelost

Een moord in de Franse Alpen is na 92 jaar opgelost dankzij DNA-onderzoek. De politie liet een DNA-test uitvoeren op de restanten van een lijk dat eerder dit jaar in een afgelegen gebied was aangetroffen. Het slachtoffer bleek de dertigjarige fruitverkoper Mouttet die sinds november 1913 was vermist. Een agent noteerde destijds in zijn dagboekje dat de man kort voor zijn verdwijning met de herder om een vrouw had gevochten. De politie vond een afstammeling van de herder, die bevestigde dat Girard op zijn sterfbed de moord aan een priester had bekend, maar had niet gezegd waar hij het lijk had begraven.

In Frankrijk vindt verjaring van misdrijven na tien jaar al plaats, maar vanwege een ruime regeling om de verjaring te stuiten, leidt de betrekkelijk korte verjaringstermijn in de praktijk zelden tot verjaring van ernstige zaken. Ook in andere Europese landen gelden langere verjaringstermijnen dan in Nederland. Terwijl Engeland geen wettelijke verjaringsregeling kent, geldt in Duitsland een verjaringstermijn van dertig jaar voor strafbare feiten waarop een levenslange gevangenisstraf staat. In Denemarken en Oostenrijk is wettelijk vastgelegd dat het recht op vervolging van ernstige misdrijven als moord en doodslag niet door verjaring vervalt.

Afschaffing verjaringstermijn

In navolging van een initiatiefwetsvoorstel vanuit de Tweede Kamer om verjaring van zware misdrijven ook in Nederland onmogelijk te maken, is de verjaringstermijn voor misdrijven waarop een levenslange gevangenisstraf is gesteld per 1 januari 2006 afgeschaft en uit het Wetboek van Strafrecht geschrapt.²⁰ Tegelijkertijd is de verjaringstermijn voor misdrijven waarop een gevangenisstraf van tien jaar of langer staat, verlengd van vijftien naar twintig jaar en aanvullend is de regeling om verjaring van misdrijven te stuiten c.q. te voorkomen aangepast.²¹

20 In de bijzondere bepalingen voor minderjarigen is daarnaast een wijziging aangebracht waarin is opgenomen dat de termijn voor misdrijven waarvoor een levenslange gevangenisstraf geldt na twintig jaar verjaart (artikel 77d, lid 3 Sr.). Zie bijlage 6 voor een gedetailleerde beschrijving van de wetswijzigingen.

21 Aan het wetsartikel is toegevoegd dat een daad van vervolging de verjaring ook kan stuiten ten aanzien van anderen dan de vervolgte. Daarnaast is toegevoegd dat de mogelijkheid van stuiting begrensd wordt tot maximaal tweemaal de wettelijke verjaringstermijn (artikel 72, lid 1 en 2 Sr.).

De nieuwe wetgeving betekent concreet – en dit sluit aan bij het maatschappelijke rechtsgevoel – dat degene die voor een misdrijf levenslang gestraft kan worden nu ook levenslang vervolgd kan worden. Bij nieuw bewijs kunnen verdachten van ernstige misdrijven na achttien jaar dus alsnog terechtveroordeeld worden. Het gaat dan om levensdelicten waaronder moord (artikel 289 Sr.), gekwalificeerde doodslag (artikel 288 Sr.) en delicten die de dood tot gevolg hebben gehad, zoals brandstichting (artikel 157 Sr.).

Een belangrijke toevoeging aan de wetswijziging is dat de nieuwe verjaringsregeling niet alleen voor nieuw gepleegde misdrijven geldt, maar ook van toepassing is op zaken waarvan op 1 januari 2006 de verjaringstermijn – volgens de oude regeling – nog niet is verlopen. Dit betekent in de praktijk dat ernstige misdrijven (zoals moorden) die ná 1 januari 1988 zijn gepleegd, niet meer verjaren en de daders nog altijd vervolgd en terechtveroordeeld kunnen worden. Daders van ernstige misdrijven van vóór 1 januari 1988 kunnen niet meer worden vervolgd tenzij de verjaring gestuit is.

Onderstaande casus illustreert de blokkering van een verjaring die nog voor de nieuwe wetgeving in werking is getreden. Het feit dat de geruchtmakende zaak – anderhalf jaar na de oorspronkelijke verjaringsdatum – in november 2005 alsnog is opgelost, onderstreept het belang van de wettelijke mogelijkheden tot stuiting van de verjaringstermijn en des te meer het belang van de afschaffing van de verjaringstermijn bij dergelijke ernstige misdrijven anno 2006.

Utrecht, 3 mei 2004 – Het OM voorkomt verjaring zaak Ghurahoo

Het Openbaar Ministerie heeft de verjaring van de seksuele moord op de minderjarige Arthur Ghurahoo (op 4 mei 1986) één dag voor de definitieve verjaring voorkomen. De verjaringstermijn is opgeschort omdat de ernst van het delict en de maatschappelijke impact groot zijn. Het Openbaar Ministerie heeft de rechter-commissaris verzocht om een gerechtelijk vooronderzoek naar een nog onbekende verdachte in te stellen waarvan wel het DNA-profiel bekend was. De moordenaar van Arthur kan door deze vordering tot 4 mei 2022 worden vervolgd. Bij het stuiten van een verjaring moet de verdachte normaal gesproken in kennis worden gesteld dat er een vervolging tegen hem loopt. Hieraan is door het Openbaar Ministerie invulling gegeven door de vordering via berichtgeving in de media bekend te maken.

2.2 Forensisch-technische wetenschap

Technologische ontwikkelingen maken forensische recherche steeds belangrijker. Nieuwe technieken blijken soms deuren te openen in actuele maar ook in oude, onopgeloste zaken. DNA-technieken²² hebben een grote vlucht genomen en ook op het gebied van ander sporenonderzoek (zoals vingerafdrukken, oorafdrukken en voetafdrukken) is er technisch steeds meer mogelijk. Met digitale fotografie kunnen oude foto's van slachtoffers en de plaats delict worden ingescand en haarscherp en kamergroot worden uitvergroot, waardoor nieuwe inzichten kunnen ontstaan. Ook is er nu bijvoorbeeld een reconstructie van een misdrijf mogelijk met de nieuwste computertechnieken waarmee de plaats delict driedimensionaal kan worden nagebouwd. Vanwege dergelijke kwalitatieve ontwikkelingen binnen het forensisch onderzoek speelt technisch sporenonderzoek in opsporingsland een steeds belangrijker rol.

De wereld van DNA

Met betrekking tot ontwikkelingen in forensisch onderzoek is met name de sterke ontwikkeling op het gebied van DNA-technieken van belangrijke waarde voor het oplossen van misdrijven en dit geldt zeker ook voor cold cases.²³ DNA-onderzoek kan namelijk een grote rol spelen in de waarheidsvinding doordat enerzijds het ouderschap van een persoon kan worden vastgesteld maar anderzijds het ouderschap ook kan worden uitgesloten.

Ook nog jaren na dato kan het DNA-profiel van biologische sporen, zoals een minuscule stukje huid, een druppel bloed of een haar, worden bepaald. Zo kan met de nieuwste DNA-technieken een uniek profiel van de dader worden vastgesteld, bij een zedenmisdrijf bijvoorbeeld aan de hand van sperma-sporen die op de kleding of de huid van het slachtoffer worden aangetroffen. DNA-profielen bevatten erfelijke, unieke kenmerken of eigenschappen van een persoon. Bij een volledig DNA-profiel is de kans dat het tot een ander persoon behoort kleiner dan één op een miljard.²⁴ Sporen die jaren geleden

---

22 DNA is een afkorting van *deoxyribo nucleic acid* (deoxyribonucleïnezuur, vaak ook desoxyribonucleïnezuur genoemd), een macromolecule die in levende wezens de drager is van erfelijke informatie.

23 Zie o.a. Jacobs e.a., 2005.

24 Een volledig DNA-profiel bestaat in Nederland op dit moment uit elf DNA-kenmerken (tien plus geslacht). Naast volledige DNA-profielen worden ook partiële DNA-profielen van sporen opgenomen (indien deze voldoende bewijskracht hebben) en mengprofielen van sporen van niet meer dan twee personen. Een DNA-profiel heeft voldoende bewijskracht indien zes of meer DNA-kenmerken kunnen worden vastgesteld. Bron: NFI.

op een plaats delict zijn aangetroffen en waarmee toentertijd geen resultaten konden worden verkregen, kunnen dankzij voortschrijdende technieken op DNA-gebied alsnog naar een dader leiden. De steeds betere DNA-technieken maken het mogelijk dat een zeer geringe hoeveelheid sporenmateriaal al een bruikbaar DNA-profiel oplevert. Hierbij zijn de kwaliteit van het DNA en de condities waaronder het spoor is veiliggesteld en bewaard cruciaal. De kwaliteit en professionaliteit van de (technische) recherche is dan ook bepalend voor de bruikbaarheid van sporen in een opsporingsonderzoek. Met betrekking tot cold cases die soms ver in het verleden hebben gespeeld, betekent dit dat de sporen(dragers) alleen nog bruikbaar zijn indien ze zorgvuldig – onder de juiste condities – zijn bewaard.

Wetgeving

Het gebruik van DNA-onderzoek ten behoeve van de opsporing is sinds 1994 in ons land bij wet geregeld.²⁵ Ook voor het bestaan van een DNA-wetgeving werd DNA-onderzoek verricht. Een beperking was toen echter dat het DNA-onderzoek slechts op basis van vrijwilligheid van de verdachte mocht plaatsvinden.²⁶ Met de wetgeving van 1994 werd ook gedwongen afname van celmateriaal voor DNA-onderzoek in strafzaken mogelijk.

Al snel bewees het DNA-onderzoek zijn nut bij de opheldering van misdrijven en ontstond de wens om de wettelijke mogelijkheden betreffende het DNA-onderzoek nog verder uit te breiden en zo justitie meer armslag te geven.²⁷

Ruim vier jaar na de inwerkingtreding van de eerste wettelijke regeling werd in 1998 een nieuw wetsvoorstel ingediend, dat resulteerde in een aangepaste wetgeving die op 1 november 2001 in werking is getreden.²⁸ De wet hield voornamelijk een verruiming in van de mogelijkheden om verdachten celmateriaal onder dwang te doen afstaan. Met deze nieuwe wetgeving kan er in het belang van opsporingsonderzoek onder dwang genetisch materiaal worden afgenomen bij verdachten van misdrijven waarvoor een vrijheidsstraf of maatregel van vier jaar of meer geldt. In de oude wetgeving lag deze grens hoger.²⁹

---

25 De wet van 8 november 1993 (Staatsblad, 1993 596).

26 Zuidwijk (2003).

27 In bijlage 7 is een uitgebreidere beschrijving over wet- en regelgeving bij DNA-onderzoek opgenomen.

28 In: *Staatsblad* 2001 400.

29 In de voorgaande wettelijke regeling kon een DNA-onderzoek worden bevolen wanneer iemand werd verdacht van een misdrijf waarop een gevangenisstraf staat van acht jaar of meer en bij verdenking van gewelds- en zedendelicten waarvoor een gevangenisstraf staat van zes of zeven jaar.

Daaropvolgend werden in de kamer voorstellen gedaan om ook celmateriaal te kunnen afnemen bij gedetineerden. Hiermee werd beoogd de gedwongen afname van celmateriaal ten behoeve van het DNA-onderzoek en de opslag van DNA-profielen in de databank ook na de veroordeling te kunnen laten plaatsvinden. Per 1 februari 2005 is dit in de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden geregeld.³⁰ Vanaf die datum moeten alle veroordeelden voor een misdrijf waarop in de wet een gevangenisstraf van vier jaar of meer staat, verplicht DNA-celmateriaal afstaan.³¹ Met deze nieuwe wet is het ministerie van Justitie tevens bezig met een inhaalslag door ook mensen die voor die tijd zijn veroordeeld, verplicht te stellen DNA-materiaal af te geven. Doordat er met deze wetgeving meer DNA-profielen bekend worden, is de verwachting dat hierdoor meer zaken voor de rechter kunnen worden gebracht en dat

oude zaken alsnog kunnen worden opgelost. Naarmate er meer DNA-profielen van personen in de DNA-databank zijn opgeslagen die met DNA-profielen uit sporendragers vergeleken kunnen worden, wordt immers de kans op opheldering van ernstige delicten als moord, doodslag, zware mishandeling en verkrachting groter. Bovendien kan de bekendheid van het DNA-profiel van veroordeelden hen ervan weerhouden opnieuw strafbare feiten te plegen.

Onderstaand krantenbericht illustreert dat veroordeelden (nog) niet altijd bereid zijn zich in de nieuwe wetgeving te schikken.

Den Haag, 1 maart 2006 – ‘DNA-weigeraars’

Een kwart van de veroordeelden voor gewelds- en zedenmisdrijven weigert DNA af te staan, terwijl ze daartoe verplicht zijn volgens de nieuwe wet DNA-onderzoek die per 1 februari 2005 van kracht is. In 2005 kregen 13.800 mensen van de negentien arrondissementsparketten een opdracht DNA af te geven. Van hen weigerden ongeveer 3500 mensen. Justitie heeft tegen een groot deel van de ‘DNA-weigeraars’ een opsporingsbevel uitgevaardigd.

30 In: *Staatsblad* 2005 18.

31 Zij moeten veroordeeld zijn tot een gevangenisstraf, taakstraf, terbeschikkingstelling, plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis, een inrichting voor veelplegers of een inrichting voor jeugdigen.

DNA-databank

Sinds 1997 beschikt het NFI over een DNA-databank waarin elk afgegeven DNA-profiel wordt opgeslagen.³² In de Nederlandse DNA-databank bevinden zich DNA-profielen van verdachten, veroordeelden en overleden slachtoffers van strafbare feiten. Daarnaast bevat de databank DNA-profielen afkomstig uit biologisch materiaal dat door de politie is aangetroffen op een plaats delict (sporen). DNA-profielen van verdachten blijven alleen in de DNA-databank als de betreffende personen worden veroordeeld. Bij het vervallen van de verdenking of bij vrijspraak behoort het Openbaar Ministerie het NFI opdracht te geven het DNA-profiel uit de DNA-databank te verwijderen.³³

Recent zijn – in lijn met de ontwikkelingen ten aanzien van de verjarings-termijnen – ook de bewaartermijnen van DNA-materiaal in de databank ver-ruimd.³⁴ Doordat de DNA-databank steeds rijker gevuld raakt, wordt de kans op het oplossen van misdrijven vergroot.³⁵

Den Haag, 2 maart 2006 – DNA-databank lost meer zaken op

Het afnemen van DNA-materiaal bij veroordeelde criminelen heeft in twee jaar tijd al bijna vierhonderd nieuwe verdenkingen opgeleverd. Het DNA is in verband gebracht met meer dan vijfhonderd misdrijven waarvan de dader tot dusver nooit is gevonden.

Na onderzoek van ongeveer 7500 DNA-profielen van veroordeelden, die opgenomen waren in de databank, zijn 384 personen te koppelen aan een tot dusver nog onbekend DNA-profiel in de DNA-databank van het NFI. Hierdoor is justitie daders op het spoor gekomen van vermogensdelicten maar ook van eerder onopgeloste verkrachttingszaken.

32 De databank is in de wet verankerd in artikel 14 lid 1 in het Wetboek van Strafvordering: 'Er is een DNA-databank voor strafzaken die tot doel heeft de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten te bevorderen.'

33 Uit onderzoek blijkt dat hoewel hiervoor allerlei procedures zijn opgesteld, dit in de praktijk niet altijd gebeurt en DNA-profielen van niet-veroordeelde verdachten toch in de databank blijven staan (Stol e.a., 2005).

34 In: *Staatsblad* 2006 190.

35 In maart 2006 bevinden zich in de databank ruim 16.000 DNA-profielen van personen en ruim 25.000 DNA-profielen afkomstig uit sporenmateriaal (bron: NFI). Engeland is Europese koploper op het gebied van opgeslagen DNA-profielen. Nadat daar sterk is geïnvesteerd in DNA-laboratoria is de databank rijkelijk gevuld met ruim 600.000 profielen, waardoor het op-helderingspercentage voor misdrijven sterk is toegenomen.

Hit en match

De forensisch DNA-deskundige vergelijkt de binnen een opsporingsonderzoek verkregen DNA-profielen van sporen en personen met elkaar en met de in de Nederlandse databank opgenomen DNA-profielen. Ook kunnen DNA-profielen door het NFI vergeleken worden met nog anonieme DNA-sporen. Zo kunnen onopgeloste misdrijven en verdachten aan elkaar worden gekoppeld. Anderzijds kunnen aan de hand van de profielen meerdere misdrijven met elkaar in verband worden gebracht.

Als twee DNA-profielen in de databank met elkaar overeenkomen, is er sprake van een hit of een match. Indien DNA-profielen die zijn verkregen uit sporen(dragers) gelijk zijn, is er sprake van een match. Dat kan betekenen dat iemand meerdere misdrijven heeft gepleegd. Als het DNA-profiel van een persoon te linken is aan dat van de sporen(dragers), is er sprake van een hit die kan leiden tot de opheldering van meerdere misdrijven tegelijkertijd.

Belangrijk hierbij is dat een hit niet altijd vanzelfsprekend op de dader van een misdrijf wijst; het wijst erop dat de verdachte de donor is van de gevonden sporen. De vraag of deze persoon de dader kan zijn, moet met nader tactisch onderzoek worden beantwoord.

Indien er aan een spoorprofiel dat is aangetroffen op een plaats delict geen persoon kan worden gekoppeld, blijft het profiel van het spoor in de databank opgeslagen zodat de mogelijkheid op een hit in de toekomst open blijft.

Den Haag, 25 augustus 2005 – 10.000 ‘hits’

In de DNA-databank van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) in Den Haag is deze week de tienduizendste ‘hit’ geregistreerd. Dat betekent dat van de 35.375 DNA-profielen die nu in de databank zitten, er tienduizend op de een of andere manier met elkaar gekoppeld kunnen worden.

De waarde van DNA in de praktijk

DNA-onderzoek wordt ingezet ten gunste van waarheidsvinding en kan dus bijdragen aan veroordeling van verdachten van een misdrijf, maar verdachten ook vrijpleiten van betrokkenheid bij een misdrijf. Ook kan DNA-onderzoek – soms jaren later – eerdere, gerechtelijke dwalingen corrigeren.

Zo komt in de Zaanse paskamermoord in 1984 al direct een verdachte in beeld, maar wordt niet hij maar een andere man opgepakt en veroordeeld. In

1988 wordt deze laatste in hoger beroep vrijgesproken. Nadat in 1992 opnieuw de naam van de oorspronkelijke verdachte valt, blijkt deze in 2002 op basis van DNA-onderzoek toch de dader te zijn; hij is dan echter al tien jaar dood.

In Gouda wordt in 2001 een man in eerste instantie door de rechtbank veroordeeld voor de moord en verkrachting op Mariëlle de Geus, ondanks dat zijn DNA-profiel afwijkt van dat van het aangetroffen sperma. Hij wordt enkele maanden later in hoger beroep weer vrijgesproken. Vier jaar later wordt de echte dader – die opmerkelijk genoeg in 2001 aan een grootschalig DNA-onderzoek weigerde mee te doen – alsnog opgepakt. Deze casussen illustreren dat bij sporenonderzoek niet alleen het vinden, maar ook het uitsluiten van een overeenkomst tussen DNA-profielen een resultaat is dat bijdraagt aan waarheidsvinding. Een goede interpretatie van de resultaten op basis van volledige informatie in combinatie met tactische inzichten in een zaak zijn daarom onmisbaar.

Er zijn internationale procedures afgesproken met betrekking tot DNA-onderzoek waaraan ieder forensisch laboratorium moet voldoen. Het draait bij DNA-onderzoek om de nauwkeurige toepassing van de zogeheten keten van bewijs om verontreiniging van sporenmateriaal te voorkomen. Daarbij moet gedacht worden aan organisatie en planning, kwalificatie en training van personeel – zowel politie als laboranten –, vereisten aan materiaal en faciliteiten, behandelprocedures, analytische processen, rapportage, veiligheid en controle. Met deze afgesproken procedures zou elke handeling volledig correct moeten worden uitgevoerd. Al deze procedures zijn noodzakelijk om dwalingen te voorkomen en de kans op fouten te verkleinen – het blijft tenslotte mensenwerk. Verderop in het proces, aan de kant van politie en justitie, brengt het werken met sporen ook risico's met zich mee.³⁶ Hoewel sporenonderzoek van cruciale waarde kan zijn bij het ophelderen van misdrijven, bestaat het gevaar dat de waarde of bewijskracht van een resultaat dat door het forensisch laboratorium is gerapporteerd, wordt overschat en er te harde conclusies aan worden verbonden. Zo hoeft een spoor dat is aangetroffen op een plaats delict niet per se een daderspoor te zijn. Of dit wel of niet het geval is, moet met nader (tactisch) rechercheren worden vastgesteld. Een opsporingsonderzoek mag daarom niet te veel leunen op alleen resultaten uit technisch sporenonderzoek, omdat dit tot ongewenste blikvernaauwing kan leiden bij justitie en

---

36 Zie ook Stol e.a., 2005.

politie. Sporenonderzoek kan de sleutel zijn tot het oplossen van ernstige misdrijven mits er kritisch wordt omgegaan met de bevindingen en de valkuilen voldoende worden onderkend.

2.3 Kwaliteitsslagen bij de recherche

Naast verruimde wetgeving en voortschrijdend inzicht op het gebied van forensische technologieën ten aanzien van de opsporing van daders van ernstige misdrijven, zijn er ook noemenswaardige ontwikkelingen met betrekking tot de methodiek van het rechercheren. Verbetering van rechemethodieken betekent een kwaliteitsverhoging van de opsporing en daarmee een verhoogde kans een misdrijf op te helderen. Sinds enkele jaren is hier bij de politie in toenemende mate aandacht voor.

In het kader van het programma Abrio zijn reeds veel initiatieven in gang gezet ter bevordering van de professionaliteit van het politieoptreden.³⁷ Zo zijn er standaarden ontwikkeld voor onder andere de werkwijze voor onderzoek op de plaats delict en is in 2004 gestart met de implementatie van de Teams Grootschalige Opsporing (TGO) voor zware en complexe rechercheonderzoeken bij de regiokorpsen. Binnen het TGO-raamwerk bestaan standaarden voor onder meer de samenstelling van het researcheteam, werkwijzen en certificering, waarmee de kwaliteit van de opsporing een impuls heeft gekregen.

Zeker vanwege recente ontwikkelingen, waarmee de kwaliteit van de opsporing in diskrediet is geraakt, wordt er nu extra geïnvesteerd in de kwaliteit van de recherche. Met het programma ‘versterking opsporing en vervolging’,³⁸ dat na de gerechtelijke dwalingen in de Schiedammer parkmoord is opgesteld, wordt een sterke kwaliteitsontwikkeling in de opsporingsketen nastreefd. Voor de politie betekent dit een versterking van de professie in het opsporingsproces. De kwaliteitseisen en certificering van de verschillende functies die in een opsporingsonderzoek betrokken zijn, worden verbreed,

---

37 Het project Abrio (Aanpak Bedrijfsvoering Recherche, Informatievoorziening en Opleiding) is in 1997 officieel van start gegaan. In dit project wordt door de politie en het Openbaar Ministerie gezamenlijk opgetrokken om de kwaliteit van de opsporing en vervolging te verbeteren. Hiertoe ontwikkelde Abrio standaarden voor werkprocessen bij de opsporing en vervolging (bron: *Jaarverslag Nederlandse Politie 2000*).

38 Openbaar Ministerie, politie en NFI (2005).

waarbij het reeds geïmplementeerde TGO-raamwerk wordt bijgesteld en aangescherpt. Zo worden er bijvoorbeeld strengere eisen gesteld aan het verhoren van getuigen en verdachten, en aan het veiligstellen van sporen door technisch rechercheurs, maar worden ook aan tactisch rechercheurs en leidinggevendenden bredere opleidings- en ervaringseisen gesteld. Heel concrete zaken die navolging moeten gaan krijgen in het kader van een verbeterde opsporing zijn onder andere nieuwe opleidingen over rechtechnieken, een verbeterde verslaglegging van het verloop van het opsporingsonderzoek, audiovisuele vastlegging van verdachtenverhoren en het organiseren van tegenspraak en reviews bij kapitale delicten.

Met name met betrekking tot cold cases is het principe van tegenspraak en review een interessante ontwikkeling. Beide rechtehethoden zijn kwaliteitslagen in het opsporingsproces die moeten bijdragen aan de opheldering van complexe, ernstige misdrijven en het voorkomen van fouten of gerechtelijke dwalingen. Door een kritische beschouwing van het opsporingsonderzoek worden nieuwe aanknopingspunten en denkrichtingen gezocht waarbij waarheidsvinding het uiteindelijke doel is.³⁹ Daarbij gaat het om een lopend opsporingsonderzoek bij tegenspraak en een vastgelopen of afgesloten opsporingsonderzoek bij review. In dit laatste geval – bij afgesloten onderzoeken – hebben we het over cold cases. Door het organiseren van tegenspraak en review bij ernstige misdrijven zouden cold cases in de toekomst zoveel mogelijk voorkomen moeten kunnen worden.⁴⁰

Methodiek LTK als werksystematiek

Bij herbeoordeling van opsporingsonderzoeken is het van belang dat er gebruikgemaakt wordt van beproefde werkwijzen. Een voorbeeld van een werksystematiek voor een gestructureerde aanpak van cold cases waar de nodige ervaring mee is opgedaan – en die door Abrio is goedgekeurd – is de methodiek die in 2004 door het Landelijk Team Kindermoord (LTK) is ontwikkeld.⁴¹

In 2001 is het LTK opgericht vanwege de grote maatschappelijke impact van ernstige, onopgeloste kindermoorden en is ook de aandacht voor het ontwikkelen van specifiekere rechtehethodieken gegroeid. Gedurende

---

39 Zie bijvoorbeeld: Kaasjager, 2004.

40 Voor nadere informatie over review en tegenspraak verwijzen we naar de inhoud van het programma ‘versterking opsporing en vervolging’ Openbaar Ministerie, politie en NFI (2005).

41 Stappenplan coldcaseonderzoek – werkproces projectvoorbereiding LTK.

drieënhalf jaar heeft het LTK dertien onopgeloste kindermoorden en vermissingen – cold cases – vanuit de diverse politieregio's in het land aangeleverd gekregen voor heronderzoek. Het LTK kreeg vijf opdrachten mee: het opsporen en vervolgen van de daders van kindermoorden c.q. vermissingen, het ontwikkelen van een methodiek voor het oplossen van oude zaken, het opzetten van een expertisenetwerk rondom kindermoord, de wetenschap betrekken bij researchewerk en het ondersteunen van nieuwe rechercheonderzoeken. Een belangrijke doelstelling was om de opgebouwde expertise te behouden en toegankelijk te maken voor politiekorpsen in het land.⁴² Het team heeft in een aantal zaken tot een oplossing bijgedragen,⁴³ maar werd in juni 2004 ontbonden.⁴⁴

Overige ontwikkelingen

Tot slot willen we kort ingaan op een aantal overige ontwikkelingen ten aanzien van een kwalitatief hoogwaardiger opsporing van ernstige misdrijven. Een van deze ontwikkelingen heeft betrekking op het steeds meer betrekken van (externe) experts bij complexe opsporingsonderzoeken. Ondanks dat de expertise binnen de politieorganisatie zich door middel van opleidingen en trainingen sterk aan het verbreden is, is het voor de politie onmogelijk op alle vakgebieden waar men in een opsporingsonderzoek mee te maken krijgt specifieke kennis te hebben. Het gaat dan bijvoorbeeld om expertise op het gebied van antropologie, geneeskunde en psychologie. Om het inwinnen van specialistische informatie in het kader van rechercheonderzoeken te stroomlijnen, is er binnen de Politieacademie in 2005 een landelijk loket opgericht dat op aanvraag van een researcheteam bemiddelt in het vinden van gekwalificeerde, externe deskundigen op diverse vakgebieden, de Landelijk Deskundigheidsmakelaar (LDM). Een andere investering in de leercultuur binnen de politie is de groeiende aandacht voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Door toegepast onderzoek – zoals het programma Politie en Wetenschap mo-

---

42 Vromans, 2004.

43 Waaronder de moord in 1991 op de achttienjarige Jessica Richel en de moord in 1995 op de zevenjarige Kumral Bagci. Ook is de expertise van het team ingeroepen bij – op dat moment – lopende zaken, zoals de moord op Rowena Rikkers – het meisje van Nulde – in 2001 en de moord op de dertienjarige Sedar Soares in 2003.

44 Om te voorkomen dat de expertise die door het team is opgedaan verloren zou gaan, is de kennis binnen de Nederlandse politie verspreid door de ontwikkelde methodiek ter beschikking te stellen aan de korpsen en door het verzorgen van lezingen en symposia.

gelijk maakt – wordt het inzicht in rechteprocessen vergroot en kan de rechtekwaliteit verhoogd worden door praktijkkennis en wetenschappelijke kennis te bundelen. Nieuwe opleidingen voor technisch rechteurs, familierechteurs en professionele verhoorders zijn enkele overige ontwikkelingen die de kwaliteit van de opsporing een impuls moeten gaan geven.

2.4 Conclusies

Bij cold cases hebben we het over ernstige misdrijven die de politie – ondanks alle inspanningen – niet tot opheldering heeft kunnen brengen. Het betreft in de regel vrij complexe opsporingsonderzoeken die de nodige kennis en ervaring van de rechteurs vragen, maar waarin ook (forensisch-technische) hulpmiddelen en (wettelijke) mogelijkheden een belangrijke rol spelen. Sinds een aantal jaren is de aandacht voor kwalitatief hoogwaardiger rechteuren in een stroomversnelling geraakt en wordt er op talrijke aspecten die hiermee samengaan sterk geïnvesteerd. Door voortschrijdend inzicht op het gebied van methoden en technieken met betrekking tot de opsporing en gewijzigde wetgevingen, worden grote stappen gemaakt naar een grotere ophelderingskans van ernstige misdrijven en daarmee het voorkomen van cold cases in de toekomst.

Cold cases landelijk in beeld

Zoals eerder beschreven, is het op dit moment niet mogelijk een uitspraak te doen over het totale aantal onopgeloste, ernstige misdrijven in ons land. Het is voor de politie niet mogelijk om met een druk op de knop informatie over cold cases uit de politieregistraties te halen, omdat een centrale administratie vaak ontbreekt. Wel kunnen we op basis van onderhavig onderzoek een beeld schetsen van het aantal cold cases dat de laatste jaren door de politie opnieuw in onderzoek is genomen. In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten van de landelijke inventarisatie van coldcaseonderzoeken die bij de verschillende politieregio's gedraaid hebben.

We hebben alle vijftientwintig regiokorpsen gevraagd een aantal algemene vragen te beantwoorden met betrekking tot de aandacht voor cold cases in de eigen regio.⁴⁵ Daarnaast hebben we specifiek gevraagd naar het aantal en de kenmerken van de coldcaseonderzoeken die in de afgelopen vijf jaar – van 2000 tot medio 2005 – zijn opgestart.⁴⁶ In bijlage 2 is de vragenlijst opgenomen.

De feiten en cijfers ten aanzien van coldcaseonderzoeken die we in dit hoofdstuk presenteren, zijn aldus gebaseerd op de informatie die ons door de vijftientwintig politieregio's is verstrekt. De kennis over rechercheonderzoeken die hebben gedraaid, blijkt soms te zijn verspreid over de verschillende districten, of zelfs over verschillende politiefunctionarissen die erbij betrokken zijn (geweest). Het terughalen van informatie wordt tevens bemoeilijkt doordat er in een periode van vijf jaar sprake is van personeelsverloop. Korpsen die beschikken over een centrale recherche-eenheid die zich specifiek op cold cases toelegt, blijken de gevraagde informatie sneller te kunnen leveren dan korpsen waar (nog) geen structurele aandacht voor cold cases is.

De resultaten uit de inventarisatie die we hierna beschrijven, laten onder andere zien in hoeverre cold cases bij de Nederlandse politie in de belangstel-

---

45 Het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) blijkt geen coldcaseonderzoeken te draaien.

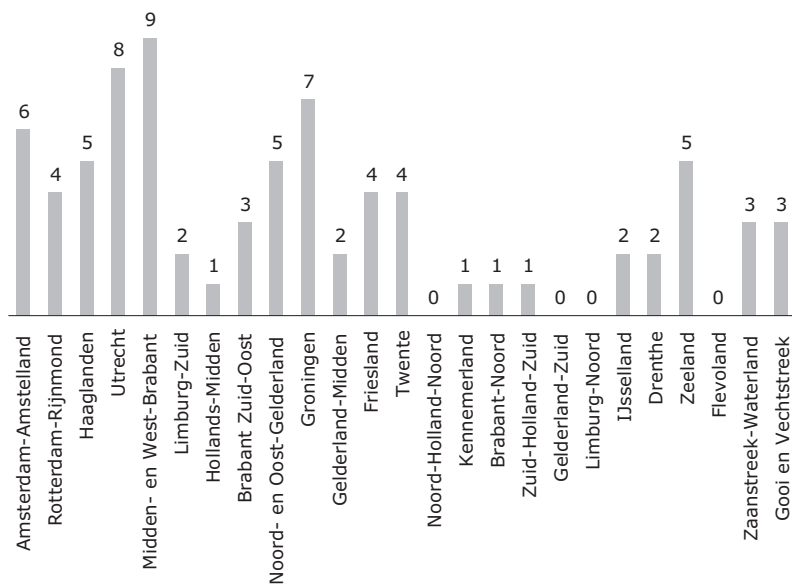
46 De inventarisatie is tussen juni en oktober 2005 uitgevoerd en de informatie heeft daarmee geen betrekking op heel 2005.

ling staan en op welke wijze de aanpak van cold cases in de politieorganisatie is ingebed, maar ook wat de investering in cold cases inhoudt en wat deze oplevert.

3.1 Aantal coldcaseonderzoeken

Uit de inventarisatie komt allereerst naar voren dat er in ons land in de periode van 2000 tot medio 2005 in totaal 78 cold cases opnieuw in onderzoek zijn genomen door de verschillende politieregio's. Figuur 1 illustreert de spreiding van de coldcaseonderzoeken over de regio's.

Figuur 1: Aantal gedraaide coldcaseonderzoeken naar politieregio in de periode van 2000 tot medio 2005 (N=78)

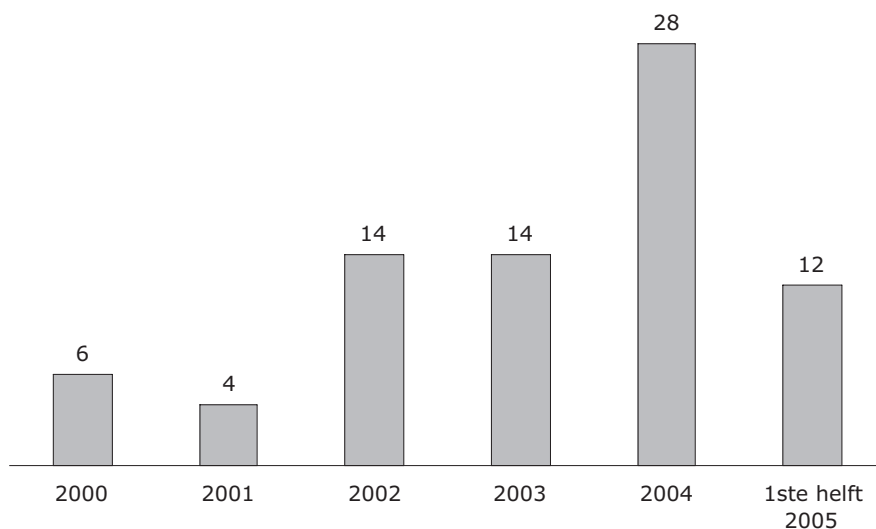
In de figuur is te zien dat de wat grotere politieregio's Midden- en West-Brabant, Utrecht, Groningen en Amsterdam-Amstelland de meeste coldcaseonderzoeken hebben gedraaid. In de over het algemeen kleinere politieregio's Flevoland, Gelderland-Zuid, Limburg-Noord en Noord-Holland-Noord blijken coldcaseonderzoeken – in elk geval tot medio 2005 – nog onontgonnen terrein te zijn. Deze regio's hebben aangegeven (nog) geen cold cases in onderzoek te hebben genomen.

Wanneer we vervolgens kijken naar de ontwikkeling van het aantal coldcase-onderzoeken dat door de jaren heen in behandeling is genomen, blijkt dat de aandacht voor cold cases in 2002 een vlucht nam en in 2004 een top bereikt. Van de cold cases die opnieuw in onderzoek zijn genomen, is de helft (51%) in 2004 en 2005 opgestart. Zoals eerder aangegeven, is de informatie tot medio 2005 compleet. Wanneer we zouden beschikken over de informatie uit heel 2005 zou het aantal in dit jaar hoger uitvallen. Een aantal regio's heeft aangegeven bezig te zijn met de projectvoorbereiding van nieuw op te starten coldcaseonderzoeken.

Hoewel de meeste regiokorpsen pas recent tot een aanpak van cold cases zijn overgegaan, blijkt dat er in sommige politieregio's ook al eerder 'operationele' aandacht was voor cold cases: een achtste van de onopgeloste zaken (13%) is al in 2000 en 2001 het onderwerp geweest van hernieuwd opsporingsonderzoek.

In figuur 2 wordt de ontwikkeling van het aantal coldcaseonderzoeken weergegeven. Let wel, in de figuur wordt het jaar weergegeven waarin de rechercheonderzoeken van start zijn gegaan. Naast het opnieuw starten van een onderzoek kan men in datzelfde jaar ook nog werken aan een coldcaseonderzoek dat in het voorgaande jaar ter hand is genomen.

Figuur 2: Aantal coldcaseonderzoeken naar jaar van aanvang

3.2 Aard van de researcheteams

Zoals we hiervoor zagen, bestaan er tussen de politieregio's verschillen in het aantal cold cases dat wordt opgepakt. Enerzijds heeft dit er natuurlijk mee te maken dat niet elke regio met eenzelfde aantal ernstige misdrijven te maken krijgt en inherent daaraan met eenzelfde deel onopgeloste zaken. Anderzijds hangt het aantal zaken dat wordt heropend samen met de aandacht voor cold cases in het korps en de wijze waarop de structuur rondom kapitale delicten en cold cases binnen de politieorganisatie is georganiseerd.

Gaandeweg het onderzoek is gebleken dat er binnen de korpsen – mede ten gevolge van de groeiende aandacht voor cold cases – sprake is van dynamiek met betrekking tot de wijze waarop regio's de aanpak van cold cases organiseren. Op hoofdlijnen zijn er in de praktijk drie vormen zichtbaar:

- regio's starten tijdelijk of ad-hoc een coldcaseteam op;
- regio's beschikken over een permanent coldcaseteam;
- regio's beschikken over een semi-permanent coldcaseteam.

De eerste vorm – een tijdelijk team – komt het meest voor. Een dergelijk researcheteam wordt speciaal voor een coldcaseonderzoek opgericht en daarna weer afgebroken. De samenstelling van het team varieert en teamleden kunnen bijvoorbeeld afkomstig zijn uit het district waar het misdrijf is gepleegd en/of uit het Team Grootschalige Opsporing. De cold cases die met de landelijke inventarisatie zijn verzameld, zijn voor het overgrote deel in onderzoek genomen door tijdelijke teams.

De tweede onderscheiden vorm – een permanent coldcaseteam – bestaat uit vaste politiefunctionarissen die speciaal zijn vrijgemaakt voor hernieuwd onderzoek naar kapitale delicten, waaronder cold cases. Het aantal regio's dat beschikt over een dergelijke vaste kern politiemensen die zich op cold cases richt, is beperkt. Voorbeelden van permanente teams vinden we onder andere in de regio's Groningen⁴⁷, Midden- en West-Brabant en Friesland.

Binnen deze variant bestaat een tweedeling. Zo zijn er enerzijds vaste teams die zowel de voorbereidingen als het operationele deel van het coldca-

---

47 De Groningse *cold case squad* (genoemd naar voorbeeld uit de Verenigde Staten) is in maart 2005 ontbonden.

48 De voorbereidingen van een coldcaseonderzoek bestaan in de regel uit onder meer het compleet maken van het dossier (met name bij heel oude zaken kan dit veel werk in beslag nemen), het digitaliseren van de informatie, het lezen van het dossier en uiteindelijk het opstellen van een plan van aanpak/adviesplan voor het operationele onderzoek.

seonderzoek uitvoeren.⁴⁸ Anderzijds komt het voor dat een vast team de projectvoorbereiding van een coldcaseonderzoek verricht en de zaak vervolgens overdraagt aan een operationeel rechteherteam (bijvoorbeeld de districtsrecherche).

In dit laatste model verricht het permanente team dus zelf geen operationeel onderzoek. Wel fungeert het voorbereidende permanente team vaak als back-up voor het operationele team. Ook komt het voor dat een lid van het voorbereidende team participeert in het operationele team.⁴⁹

De derde vorm die we onderscheiden – een semi-permanent coldcaseteam – is in feite een tussenvariant. Een semi-permanent coldcaseteam laat zich kenmerken door een vaste kern van politiemensen en steeds wisselende teamleden. Een dergelijk team is vaak ingekaderd binnen het raamwerk van de TGO's, die complexe en zware rechteherteamonderzoeken ter hand nemen. Binnen het TGO bestaan bepaalde standaardkwaliteitseisen die worden gesteld aan zowel het opsporingsteam als het opsporingsonderzoek. Wat we nu landelijk zien, is dat regio's ook onopgeloste, ernstige misdrijven binnen deze TGO-structuur een plek (proberen te) geven.

Het merendeel van de politieregio's beschikte medio 2005 niet over een officieel (semi-)permanent team van politiefunctionarissen voor de behandeling van ernstige, onopgeloste misdrijven. Het niet formeel opgericht hebben van een dergelijk team betekent in de praktijk echter niet dat er binnen de regio niet op een andere manier aandacht is voor een meer structurele aanpak van cold cases. Met name voor de kleinere politieregio's blijkt het vrijmaken van politiefunctionarissen voor een (semi-)permanent team niet altijd een haalbare kaart. Het aantal cold cases zal in kleinere regio's immers beperkter zijn dan in grotere regio's. De meeste regio's blijken actief te zoeken naar een manier om cold cases de aandacht te kunnen geven die ze verdienen. Dit krijgt soms ook vorm in samenwerkingsverbanden tussen regiokorpsen, zoals het in oprichting zijnde team 'Review en Cold cases' van de regio Amsterdam-Amstelland waar ook de kleinere regio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek in participeren.

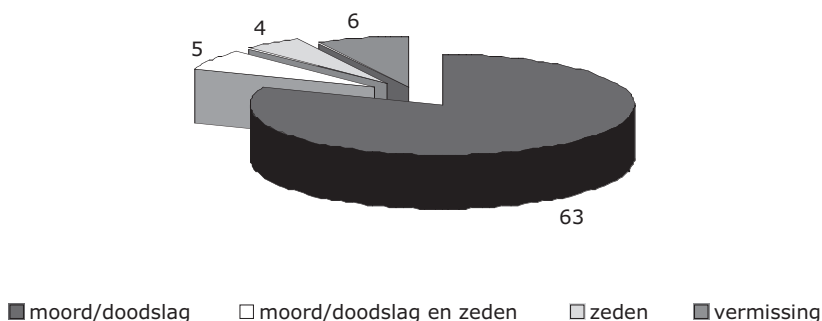
49 Overigens blijkt in de praktijk dat het voorbereidende team ook zelf (grotendeels) het operationele onderzoek uitvoert.

3.3 Aard van de cold cases

Bij cold cases gaat het in de regel om kapitale delicten. Het zijn veelal delicten die de rechtsorde ernstig hebben geschokt en om grote inzet van politie en justitie vragen. Met name misdrijven waarbij een kind het slachtoffer is geweest, zijn vaak geruchtmakende zaken geworden.

Bij de gedraaide coldcaseonderzoeken in de periode 2000 tot medio 2005 gaat het in het leeuwendeel van de zaken om misdrijven ter zake moord of doodslag (87%). Daarvan is er bij drie zaken sprake van meerdere slachtoffers op verschillende momenten en kan er gesproken worden van een seriemisdrijf. Bij vijf zaken is sprake van een combinatie van een moord of doodslag en een zedenmisdrijf (een seksuele moord). Vier cold cases (5%) betreffen (ernstige) zedenmisdrijven zonder dodelijke afloop, waarbij het gaat om een serie aanrandingen en/of verkrachtingen. Tot slot behelzen de coldcaseonderzoeken een klein aantal vermissingen (8%), waarbij overigens het vermoeden bestaat dat de vermiste personen het slachtoffer zijn geworden van een misdrijf. Figuur 3 geeft de verdeling naar aard van de cold cases.

Figuur 3: Aard van de cold cases (in absolute aantallen)

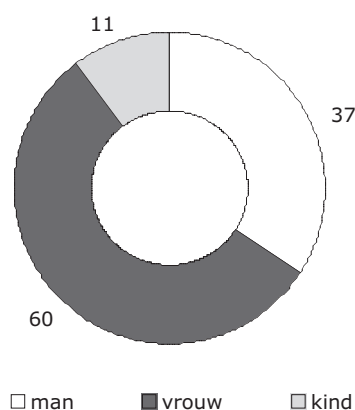

Kijken we naar de slachtoffers van deze misdrijven dan blijkt het bij de 78 cold cases om in totaal 108 slachtoffers te gaan. Dit zijn meer slachtoffers dan er zaken zijn; het gaat dan ook in veel van de cold cases om meerdere slacht-

offers. Zo behelst bijvoorbeeld een van de zaken de moord of doodslag op zeven vrouwen over een langere periode. In een andere cold case zijn vier mannen op hetzelfde moment het slachtoffer geworden van een misdrijf met dodelijke afloop. Ook komt het in een aantal zaken voor dat een vrouw en een kind samen slachtoffer zijn geworden van een misdrijf en dat meerdere vrouwen slachtoffer zijn van een serie zedenmisdrijven. Het merendeel van de slachtoffers is een vrouw (56%), een derde is mannelijk (34%) en in de resterende tien procent blijkt het om een kind te gaan (zie figuur 4).

Figuur 4: Type slachtoffers in de cold cases (in absolute aantallen)

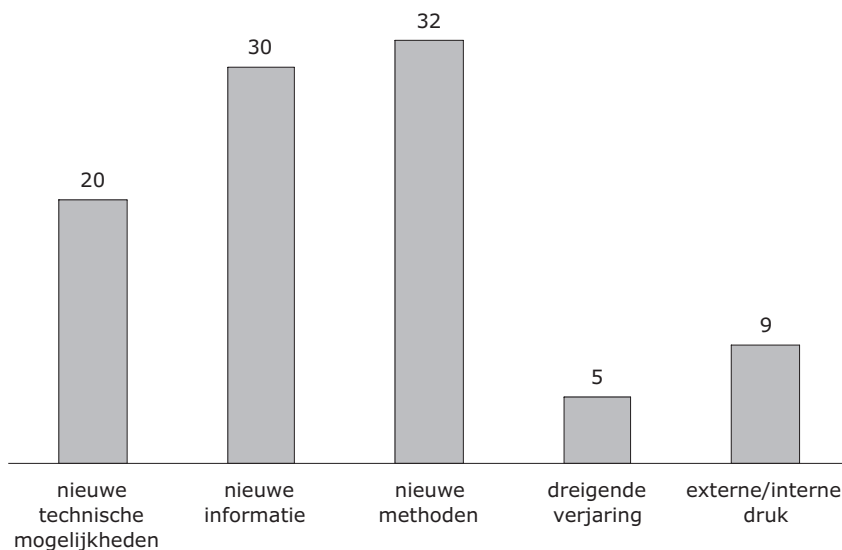

3.4 Aanleidingen voor coldcaseonderzoeken

Nadat een misdrijf heeft plaatsgevonden, wordt er direct een rechercheonderzoek gestart. Ernstige zaken die ondanks de inspanningen van de politie in het eerste onderzoek niet worden opgehelderd, worden na afsluiting van het onderzoek door de tijd heen wel nog eens opnieuw door de politie in behandeling genomen. Ook de coldcasezaken die we hier beschrijven, kunnen in de periode tussen het eerste onderzoek en het coldcaseonderzoek dat in de periode 2000 tot medio 2005 heeft gedraaid al eens of meerdere keren eerder door de recherche opnieuw bekeken zijn. Vaak blijven er bij geruchtmakende zaken lange tijd na het misdrijf nog tips en informatie bij de politie binnenkomen en wordt een dergelijke zaak nooit helemaal losgelaten. Landelijke

aansturing op cold cases is er niet. De beslissing om een zaak te heropenen, komt veelal vanuit de leiding van een korps en het Openbaar Ministerie. Er zijn geen formeel omschreven criteria of protocollen waarin is vastgelegd wanneer een eerder onopgeloste zaak heropend moet worden. De aanleidingen voor het opnieuw operationeel oppakken van een cold case zijn dan ook van uiteenlopende aard.⁵⁰ Wanneer we de aanleidingen voor het heropenen van de cold cases in ons land in de periode van 2000 tot medio 2005 bekijken, komt het plaatje naar voren zoals weergegeven in figuur 5. De regio-korpsen konden per zaak meerdere aanleidingen geven.

Figuur 5: Aanleidingen voor de coldcaseonderzoeken (in absolute aantallen)

In de verschillende aanleidingen kan een tweedeling worden aangebracht in intrinsieke en extrinsieke aanleidingen. De intrinsieke aanleidingen hebben betrekking op de aanwezigheid van nieuwe kansen om het misdrijf alsnog op te lossen, gebaseerd op nieuwe technieken, nieuwe informatie en nieuwe methoden. Dreigende verjaring en interne of externe druk vormen aanleidingen van een extrinsieke orde, hierbij is niet per se sprake van een vergrote kans om de zaak op te lossen.

⁵⁰ In hoofdstuk 1 (paragraaf 1.2) is hier uitgebreider aandacht aan besteed.

Zoals in figuur 5 te zien is, is door de regiokorpsen als belangrijkste aanleiding voor de coldcaseonderzoeken op de eerste plaats – al dan niet in combinatie met andere redenen – het kunnen toepassen van ‘nieuwe methoden’ gegeven. Bij 41% van de zaken is dit als aanleiding gegeven. Hierbij moet gedacht worden aan nieuwe rechtermethoden die tot nieuwe inzichten in de zaak kunnen leiden, zoals de methode die is ontwikkeld door het Landelijk Team Kindermoord (het stappenplan). Ook kan het gaan om het oprichten van een nieuw team dat zich gaat bezighouden met cold cases en de aanpak van de cold cases binnen de nieuwe TGO-structuur (Team Grootschalige Opsporing).

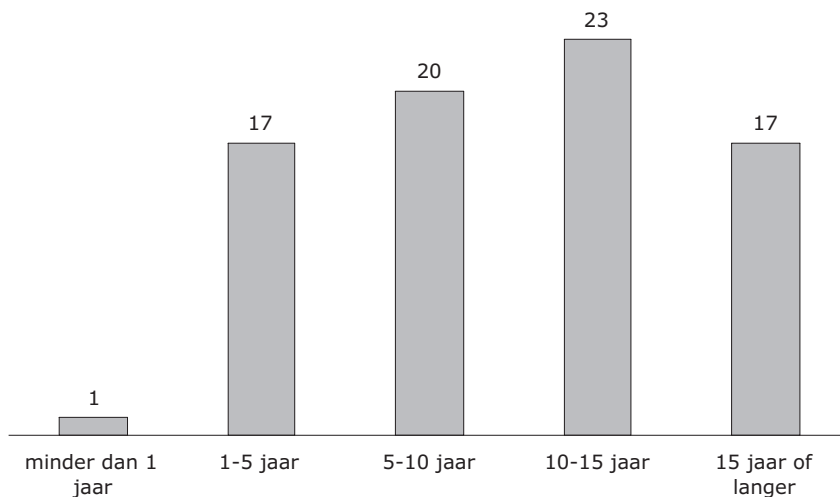
Op de tweede plaats heeft ‘nieuwe informatie’ een aanleiding tot heropening van de cold cases gevormd; in 38% van de zaken heeft dit een belangrijke rol gespeeld. Daarbij gaat het om bijvoorbeeld nieuwe getuigen, informatie van de Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE), een nieuw signalement van een verdachte, een anonieme brief, maar ook om nieuwe sporen of bewijs.

Op een goede derde plaats zijn (onder meer) de nieuwe technische mogelijkheden ten aanzien van met name sporenonderzoek – zoals DNA-onderzoek en de DNA-databank – reden geweest om een onopgelost misdrijf opnieuw in onderzoek te nemen. Bij ruim een kwart (26%) van de coldcaseonderzoeken speelden nieuwe technieken een belangrijke rol.

Bij een minderheid van de zaken is ‘interne of externe druk’ een (van de) aanleiding(en) geweest om de cold case opnieuw te onderzoeken; bij 12% is dit als aanleiding genoemd. Tot slot heeft ‘dreigende verjaring’ van een misdrijf slechts in een klein aantal zaken (6%) een (van de) aanleiding(en) gevormd om de zaak te heropenen.

3.5 Moment en lengte van de coldcaseonderzoeken

Cold cases mogen niet vanzelfsprekend worden benoemd als zeer oude zaken. In de vorige paragraaf zagen we ook dat dreigende verjaring van een misdrijf slechts bij een klein aantal van de coldcaseonderzoeken een rol heeft gespeeld. De periode tussen het misdrijf en het moment dat het coldcaseonderzoek opgestart wordt, varieert per zaak. Figuur 6 geeft deze perioden weer.

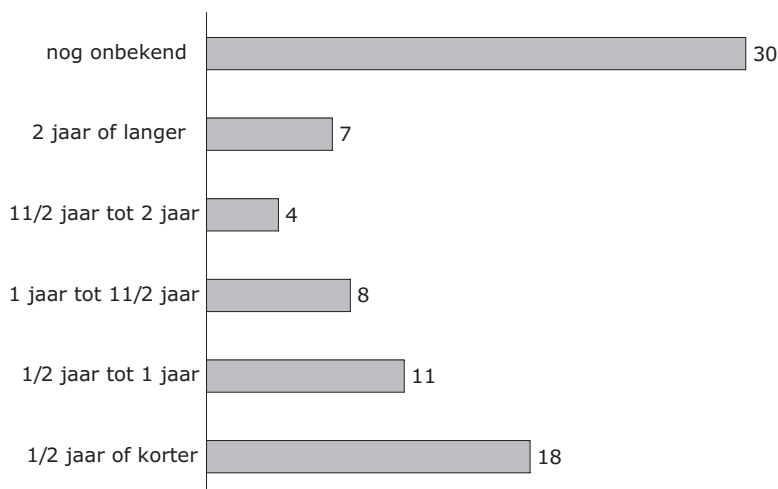
Figuur 6: Periode tussen misdrijf en start coldcaseonderzoek (in absolute aantallen)

Van de cold cases die in de periode van 2000 tot medio 2005 door een researchteam aan een hernieuwd onderzoek zijn onderworpen, blijkt de helft (51%) ouder dan tien jaar te zijn. Ruim een op de vijf rechercheonderzoeken (22%) is gericht op een misdrijf dat zelfs vijftien jaar of langer geleden, is gepleegd. Bij deze laatste groep steekt de verjaringstermijn de kop op.

Dat coldcaseonderzoeken zich niet per se op heel oude zaken richten, blijkt uit het gegeven dat bijna een kwart van de cold cases (23%) misdrijven betreft die niet langer dan vijf jaar geleden gepleegd zijn.

Omdat het bij cold cases om kapitale delicten gaat met normaal gesproken direct een ‘flinke’ recherche-inzet, is het interessant te bekijken hoe lang de hernieuwde rechercheonderzoeken naar de eerder onopgeloste zaken (operationeel) hebben gedraaid. In figuur 7 wordt de lengte van de coldcaseonderzoeken weergegeven.

Allereerst valt op dat een deel van de coldcaseonderzoeken (38%) nog niet is afgerond. Dit is niet verwonderlijk, omdat we eerder al zagen (paragraaf 3.1) dat de helft van de coldcaseonderzoeken dan ook pas in 2004 tot medio 2005 is opgestart. De ruime meerderheid van de opsporingsonderzoeken (62%) is inmiddels wel afgerond. Van de afgesloten onderzoeken is het leeu-

Figuur 7: Lengte van de coldcaseonderzoeken (in absolute aantallen)

wendeel (60%) binnen een jaar – al dan niet succesvol – afgesloten, waarvan de meeste zaken (62%) zelfs binnen een halfjaar. Het overige deel van de beëindigde opsporingsonderzoeken (40%) is langer dan een jaar in onderzoek geweest. Bij de meeste van deze langduriger onderzoeken (63%) gaat het om maximaal twee jaar. Van alle afgesloten coldcaseonderzoeken heeft ongeveer een op de zeven (15%) gedurende een relatief lange periode van meer dan twee jaar gedraaid.

Toch wordt er over het algemeen niet fulltime en op volle bezetting aan dit type onderzoeken gewerkt. Gezien het feit dat het ‘oude zaken’ zijn die veelal niet de allerhoogste prioriteit hebben, gebeurt het regelmatig dat er vanuit actueel onderzoek naar ernstige misdrijven een beroep gedaan wordt op de kwaliteit en capaciteit van coldcaseteams.

3.6 Resultaat van de coldcaseonderzoeken

Uit de voorgaande paragrafen weten we hoeveel cold cases onder de actieve aandacht van de verschillende politieregio’s hebben gestaan, wat de aanleiding is geweest tot heropening van de zaak, om welk type misdrijven het gaat en hoeveel tijd de politie in de onopgeloste zaken heeft geïnvesteerd.

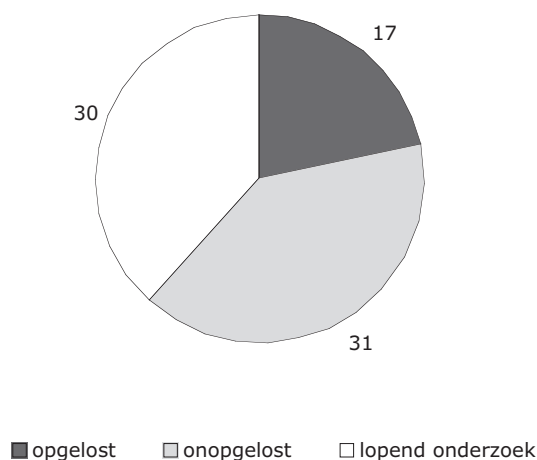
Vervolgens is het vanzelfsprekend interessant te bekijken welke resultaten

er met de coldcaseonderzoeken zijn geboekt. Zoals we eerder zagen, loopt een aantal onderzoeken nog en kunnen we over de afloop van deze zaken op dit moment geen uitspraak doen. Bij de afgeronde coldcaseonderzoeken kunnen we spreken over succesvol of niet-succesvol afgesloten onderzoeken. Een succesvol afgesloten coldcaseonderzoek houdt in dat het misdrijf is opgehelderd: de dader van het misdrijf is bij de politie in beeld gekomen en is door justitie veroordeeld. In het geval dat de verdachte inmiddels overleden is, moet aangetoond zijn dat hij de dader was. Dit is een hard en helder resultaat.

Bij de niet-succesvol afgeronde zaken is het resultaat echter niet zo zwart-wit. Rechercheonderzoek dat de status van niet-succesvol afgerond krijgt, heeft vooralsnog niet geleid tot veroordeling van de dader van het misdrijf en daarmee tot opheldering van de zaak. Er staat ‘vooralsnog’, omdat het bij zaken voor kan komen dat deze – na eerdere vrijspraak van verdachten – nog in hoger beroep zullen dienen. Dit betekent dat er zich onder een deel van de cold cases zaken bevinden waarin het onderzoek wel tot aanhouding van verdachten heeft geleid, maar waarbij het niet tot een veroordeling van de dader is gekomen. Na afsluiting van het hernieuwde rechercheonderzoek worden deze nog steeds als onopgelost weggeschreven.

Daarnaast houdt de status van een niet-succesvol afgerond coldcaseonderzoek niet in dat er met het onderzoek geen belangrijke resultaten zijn geboekt, maar dat de kenmerken van cold cases een opheldering in de weg staan. Zo is het bij een aantal zaken voorgekomen dat de verdachte die in beeld kwam vanwege verjaring van het misdrijf niet meer kon worden aangehouden. Anderzijds blijkt in een aantal zaken de verdachte die met het onderzoek in beeld is gekomen te zijn overleden. In dergelijke zaken is het onduidelijk of het onderzoek tot een opheldering van het misdrijf had kunnen leiden. Hetzelfde geldt voor coldcaseonderzoeken die voortijdig worden stopgezet in verband met andere prioriteiten die van hoger hand binnen de organisatie worden opgelegd.

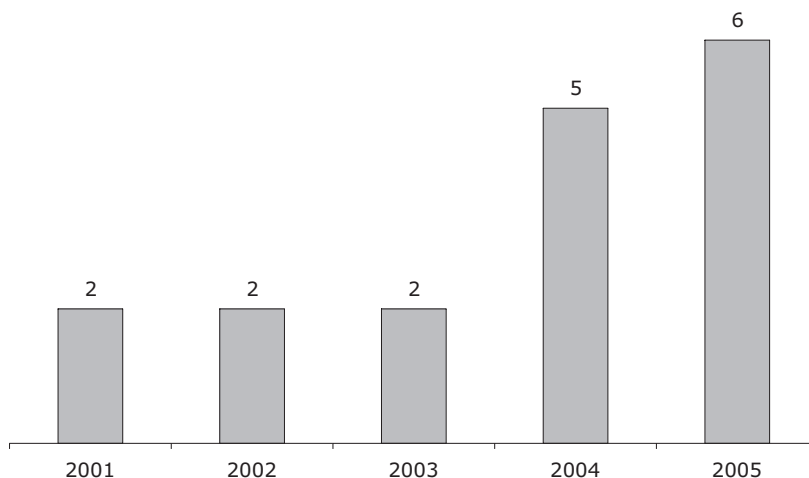
Tot slot is het van belang te onderkennen dat de inspanningen van de politie in een coldcaseonderzoek dat geen ‘hard’ resultaat heeft opgeleverd, in de toekomst nog hun vruchten kunnen afwerpen. Zo kan bijvoorbeeld het wegschrijven van belangrijke informatie ter zake de cold case in datasystemen op termijn leiden tot nieuwe informatie in de zaak – bijvoorbeeld een treffer in de DNA-databank – dat het ontbrekende stukje in de puzzel vormde. Figuur 8 presenteert de status van de coldcaseonderzoeken.

Figuur 8: Status van de coldcaseonderzoeken (in absolute aantallen)

De figuur laat zien dat van alle coldcaseonderzoeken die in de periode 2000 tot medio 2005 hebben gedraaid vooralsnog ruim een op de vijf onderzoeken (22%) tot opheldering van het misdrijf heeft geleid. Gezien het gegeven dat een deel van de opsporingsonderzoeken nog niet is afgerond, is dit slechts een ondergrens. Kijken we namelijk alleen naar de resultaten van de coldcaseonderzoeken die wel zijn beëindigd, dan blijkt zelfs ruim een derde (35%) met succes te zijn afgesloten. Dit houdt aan de andere kant in dat bijna twee derde van de coldcaseonderzoeken (65%) wederom is afgesloten zonder dat het misdrijf is opgehelderd. Bij deze laatste groep blijft de mogelijkheid vanzelfsprekend bestaan dat het misdrijf in de toekomst alsnog wordt opgelost.

Figuur 9 laat zien dat het leeuwendeel van de coldcaseonderzoeken (65%) die in een opheldering van het misdrijf hebben geresulteerd in 2004 en 2005 is afgesloten.⁵¹

51 De daadwerkelijke veroordeling van een dader kan op een later moment hebben plaatsgevonden.

Figuur 9: Opgehelderde cold cases (N=17) naar jaar (in absolute aantallen)

3.7 Opgehelderde cold cases nader bekeken

Wanneer we nu nader inzoomen op de opgeloste zaken dan blijken deze coldcaseonderzoeken zich op de meeste kenmerken – zoals in voorgaande paragrafen beschreven – niet te onderscheiden van de andere coldcaseonderzoeken uit de landelijke inventarisatie (onopgeloste en lopende zaken). Hierdoor is het op basis van de gegevens uit de landelijke inventarisatie niet goed mogelijk aan te wijzen waar de slagingskansen in een cold case liggen.

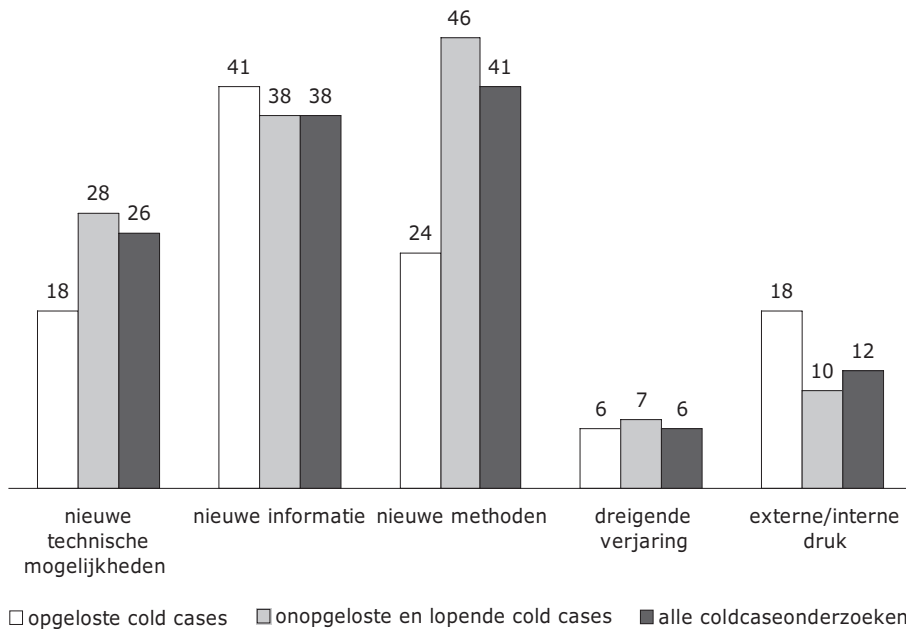
De opgeloste cold cases betreffen – evenals de onopgeloste en de nog lopende zaken – veelal moord- en doodslagzaken, maar ook zedenzaken en een vermissing. Daarnaast gaat het – eveneens in dezelfde verhoudingen als bij het totale aantal cold cases – zowel om misdrijven die korter dan tien jaar geleden gepleegd zijn als om misdrijven die langer dan tien maar ook langer dan vijftien jaar geleden hebben plaatsgevonden. Op basis van deze gegevens lijkt het bijvoorbeeld dus niet zo te zijn dat onderzoek naar misdrijven die recent zijn gepleegd een hogere kans van slagen hebben dan misdrijven van meer dan vijftien jaar oud. Ook wijzen de kenmerken van de succesvolle coldcaseonderzoeken er niet op dat meer investering in het onderzoek meer vruchten afwerpt dan een kortere onderzoekstijd. Bij de opgeloste zaken gaat het – in wederom eenzelfde verhouding als de overige cold cases – zowel om langere

als kortere opsporingsonderzoeken. Wat wel typerend lijkt te zijn voor de succesvolle coldcaseonderzoeken – en wat (licht) afwijkt van de andere coldcaseonderzoeken – zijn de genoemde aanleidingen tot het heropenen van het onderzoek naar het onopgeloste misdrijf.

In figuur 10 worden de genoemde aanleidingen voor de coldcaseonderzoeken die tot een oplossing hebben geleid, uitgezet tegen de aanleidingen voor onderzoeken die – vooralsnog – niet succesvol of nog niet zijn afgerond.⁵²

Figuur 10: Aanleiding tot coldcaseonderzoeken (in procenten): opgeloste cold cases n=17; onopgeloste en lopende cold cases N=61; alle cold cases N=78

Zoals we ook al eerder beschreven, blijkt over de hele linie dat nieuwe informatie met betrekking tot een zaak en nieuwe rechtermethoden om een zaak te onderzoeken de twee belangrijkste aanleidingen vormen om een cold-

52 Omdat er meerdere aanleidingen per zaak konden worden gegeven, telt het percentage op tot meer dan 100%.

caseonderzoek te starten. Wanneer we nu de aanleidingen tot het heropenen van een zaak vergelijken tussen de opgehelderde en de overige coldcaseonderzoeken zien we een iets ander patroon.

Allereerst is bij de opgehelderde cold cases het voorhanden komen van nieuwe informatie met betrekking tot het misdrijf de belangrijkste aanleiding geweest om de cold case op te pakken, terwijl bij de niet-opgehelderde en nog lopende zaken nieuwe rechtermethoden de belangrijkste reden zijn geweest.⁵³ Bij de niet-opgehelderde en lopende zaken hebben nieuwe rechtermethoden zelfs in bijna de helft van de zaken (46%) een rol gespeeld terwijl dit bij iets minder dan een kwart van de opgehelderde cold cases (24%) een aanleiding vormde.

Kijken we naar de nieuwe technische mogelijkheden met betrekking tot bijvoorbeeld sporenonderzoek dan blijkt dat dit over de hele linie de derde belangrijkste reden is om een onopgeloste zaak nieuw leven in te blazen. Wanneer we weer vergelijken tussen de opgeloste en overige zaken dan zien we ook hier een verschil. Nieuwe technische mogelijkheden blijken relatief minder bij opgehelderde misdrijven aan de basis te liggen (18%) dan bij misdrijven die nog steeds als onopgelost te boek staan (28%).

Interessant is ook dat technologische ontwikkelingen bij de opgehelderde misdrijven samen met interne of externe druk een gedeelde derde plaats innemen binnen de redenen om een onderzoek te heropenen. Terwijl bij niet meer dan een tiende van de cold cases die – nu – als onopgelost te boek staan (10%), druk vanuit de maatschappij dan wel vanuit politie of justitie om een zaak te heropenen een rol speelde, was dit bij bijna een op de vijf van de opgehelderde zaken (18%) van belang. Bovendien blijkt dit bij de betreffende zaken de enige aangegeven aanleiding te zijn. Dit impliceert dat het leggen van druk op een onderzoek een positieve werking kan hebben. Het kleine aantal zaken waar het hier om gaat, biedt echter onvoldoende grond om er harde uitspraken over te doen.

Tot slot blijkt verjaring in alle coldcaseonderzoeken de minst prominente aanleiding te zijn geweest om een zaak nog eens onder de loep te nemen. Dit laat zich verklaren doordat de verjaringstermijn bij het leeuwendeel van de coldcaseonderzoeken (nog) geen rol speelde: driekwart (78%) van de coldcaseonderzoeken betreft misdrijven die korter dan vijftien jaar geleden zijn gepleegd (zie paragraaf 3.5).

---

53 Bij de opgehelderde zaken had de nieuwe informatie betrekking op onder meer nieuwe sporen, informatie van de CIE en de melding van nieuwe betrokkenen in de zaak.

3.8 Conclusies

Uit de landelijke inventarisatie komt naar voren dat ernstige, onopgeloste misdrijven groeiende aandacht van de verschillende regiokorpsen genieten. Sinds 2002 wordt er door de politie sterker geïnvesteerd in coldcaseonderzoeken. Zeker vanwege de ontwikkelingen van de laatste jaren met betrekking tot verhoging van de researchkwaliteit en de discussie omtrent ophefderingspercentages wordt er door de regio's op creatieve wijzen gezocht naar een model om cold cases structureel meer aandacht te kunnen geven. Soms mondt dit uit in (semi-)permanente teams met een (deels) vaste samenstelling van rechercheurs, soms in samenwerkingsverbanden tussen regio's, maar ook worden cold cases binnen de huidige structuur van het TGO weggezet.

In alle regio's tezamen zijn in de periode 2000 tot medio 2005 in totaal 78 cold cases door een researchteam opnieuw onder de loep genomen. Het gaat dan veelal om moord- of doodslagzaken, maar ook om ernstige zedenmisdrijven en vermissingen. Cold cases hoeven niet per definitie heel oude zaken te zijn, zoals ook blijkt uit de inventarisatie: bijna een kwart van de heropende zaken heeft niet langer dan vijf jaar geleden gespeeld. Zeker de helft van de onderzochte cold cases dateert echter van langer dan tien of zelfs langer dan vijftien jaar geleden.

De reden om een eerder onopgelost misdrijf nogmaals intensief onder de loep te nemen, blijkt te variëren. Uit de resultaten komt naar voren dat de overgrote meerderheid van de coldcaseonderzoeken die in ons land hebben gedraaid, heropend is vanwege de aanwezigheid van nieuwe kansen. De ingeschatte kansrijkheid van een zaak wordt gebaseerd op kwalitatief verbeterde researchmethoden, de aanwezigheid van nieuwe 'harde' informatie en nieuwe technieken om informatie te onderzoeken. Indien de aanleiding tot heropening van een cold case dreigende verjaring of interne of externe druk is, is er niet altijd sprake van een kansrijke zaak, maar wordt een heropening van de zaak enkel gevoed vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid om een zaak nog een kans te geven. Hier is in de minderheid van de coldcaseonderzoeken sprake van.

Omdat cold cases pas in de laatste jaren meer onder de aandacht zijn gekomen, zijn de meeste onderzoeken in de jaren 2004 en 2005 opgestart. Een deel van deze onderzoeken is daarom nog niet afgerond. Meer dan de helft van de inmiddels afgeronde coldcaseonderzoeken, blijkt echter niet langer dan een jaar gelopen te hebben. De tijdsinvestering van de politie bedraagt in minder dan de helft van de cold cases langer dan een jaar en in een aantal gevallen langer dan twee jaar.

Dat het de moeite waard is om opnieuw te investeren in onopgeloste, ernstige misdrijven blijkt uit het gegeven dat ruim een derde van alle afgeronde coldcaseonderzoeken – jaren na dato – alsnog tot een opheldering van het misdrijf heeft geleid, de meeste daarvan in 2004 en 2005. Bij deze opgeloste zaken blijkt nieuwe informatie met betrekking tot het misdrijf de meest voorkomende aanleiding om het onderzoek nieuw leven in te blazen. Gezien het feit dat het om veelal complexe onderzoeken gaat die – ondanks alle inspanningen – eerder niet tot een goed einde gebracht konden worden, zijn de resultaten die met de coldcaseonderzoeken worden bereikt positief te noemen. Bij veel van de cold cases die na hernieuwd onderzoek als onopgelost te boek blijven staan, blijft de kans bestaan dat deze zaken in de toekomst alsnog zullen kunnen worden opgelost.

Coldcaseonderzoeken in onderzoek

In aansluiting op de landelijke inventarisatie hebben we tien coldcaseonderzoeken onder de loep genomen en geanalyseerd. Het gaat om zaken die in tien verschillende politieregio's verspreid over het land hebben gespeeld. Het doel van deze exercitie is nader inzicht te krijgen in de werkwijze van de politie bij hernieuwd onderzoek naar ernstige, onopgeloste misdrijven. Door middel van gestructureerde diepte-interviews met de leden van de researchteams die de cold cases hebben gedraaid en aanvullende analyse van het stamproces-verbaal, wordt een beeld gekregen van de valkuilen die coldcaseonderzoek in zich heeft, maar ook van de werkbare elementen.⁵⁴

In dit hoofdstuk gaan we in op de kenmerken en leermomenten uit de tien door ons bestudeerde en geanalyseerde opsporingsonderzoeken (casussen). Op diverse plaatsen in dit hoofdstuk wordt de tekst ondersteund met citaten die afkomstig zijn uit een of meerdere casussen. In bijlage 8 zijn de casussen kort en geanonimiseerd beschreven.

De informatie in dit hoofdstuk wordt in de volgende vier clusters beschreven:

- typering van de misdrijven en de oude onderzoeken;
- aanleiding en doel coldcaseonderzoeken;
- typering van de coldcaseteams en hun werkwijze;
- evaluatie van de coldcaseonderzoeken.

4.1 Typering van de misdrijven en de oude onderzoeken

In deze paragraaf wordt een beeld gegeven van de misdrijven waar het om gaat en worden de oude (eerst uitgevoerde) onderzoeken getypeerd.

---

⁵⁴ Zie bijlage 4 voor de lijst van geïnterviewden en bijlage 5 voor de gehanteerde vragenlijst.

4.1.1 Misdrijven getypeerd

De tien cold cases die opnieuw in onderzoek zijn genomen, hebben op één zaak na, geleid tot dodelijke slachtoffers. In een aantal gevallen betreft het meerdere slachtoffers per zaak. Naast moord gaat het in een aantal zaken om ernstige zedenmisdrijven. De misdrijven hebben zich afgespeeld tussen 1984 en 2003. Dit houdt in dat het om een aantal heel oude zaken gaat, maar ook om strafbare feiten die enkele jaren geleden zijn gepleegd.

4.1.2 De oude zaken onder de loep

Vanzelfsprekend is bij al deze ernstige misdrijven direct een opsporingsonderzoek gestart. Daarbij varieert de looptijd van het onderzoek van een maand tot een aantal jaren. Op de meeste zaken is echter niet meer dan enkele maanden geïnvesteerd voordat besloten werd het onderzoek – zonder oplossing van de zaak – af te ronden. Sommige zaken zijn nadien nog eens opnieuw door een of meer rechercheurs aan nader onderzoek onderworpen. Dit varieerde van het natrekken van binnengekomen tips tot een kort technisch onderzoek.

‘Na afsluiting van het opsporingsonderzoek naar het misdrijf is de weduwe van het slachtoffer op eigen houtje blijven zoeken naar de dader en heeft ze bij de politie voortdurend informatie en tips aangedragen.’ (Casus 7)

Binnen de meeste opsporingsonderzoeken zijn na relatief korte tijd een of meer verdachten in beeld gekomen, wat in de meeste gevallen ook in een aanhouding heeft geresulteerd. In een aantal gevallen zijn deze verdachten ook voorgeleid. Dit heeft echter in slechts twee gevallen tot een veroordeling geleid, waarna de verdachten in beide zaken overigens in hoger beroep zijn vrijgesproken. Slechts één opsporingsonderzoek leverde geen indicatie voor een dader of dadergroep op.

In alle gevallen zijn de opsporingsonderzoeken onopgelost afgesloten. De meeste van deze onderzoeken zijn beëindigd omdat de verdachten die in beeld zijn gekomen bij gebrek aan technisch bewijs niet (verder) vervolgd konden worden. In een aantal gevallen leverde technisch sporenonderzoek niets op, omdat ten tijde van de opsporingsonderzoeken bepaalde technische onderzoeken nog niet mogelijk waren.

‘In 1989 is er tijdens het sporenonderzoek sperma veiliggesteld en voor nader onderzoek naar het Nederlands Forensisch Instituut gestuurd. Helaas was er toen nog geen DNA-onderzoek mogelijk.’ (Casus 5)

Anderzijds zijn enkele onderzoeken zonder succes afgesloten vanwege de aard van het misdrijf en daarmee de complexiteit van de zaak. Met name bij seriematige zaken en bij liquidaties lijkt hiervan sprake te zijn.

‘Er zijn vijf à zes scenario’s opgesteld in alle sferen waarin een motief kon liggen. Daaraan gekoppeld is een overload aan onderzoekslijnen en potentiële verdachten in beeld gekomen. In het onderzoek kreeg het team te maken met de criminele onderwereld wat het onderzoek bemoeilijkte.’ (Casus 7)

Ook zijn er in de onderzochte casussen voorbeelden aan te wijzen dat de opsporingsonderzoeken zijn ‘doodgelopen’ omdat er te veel in een bepaalde onderzoeksrichting werd gerechercheerd, terwijl andere onderzoekslijnen buiten beschouwing werden gelaten.

‘Het onderzoeksteam heeft zich op basis van aangeleverde CIE-informatie op een specifieke dadergroep gericht. Daarbij is het team enkel op deze dadergroep gefocust geweest en heeft daarbij overige recherchelijnen laten liggen.’ (Casus 10)

Ook kunnen soms beperkingen binnen de politieorganisatie voor een deel debet zijn aan het niet kunnen oplossen van een misdrijf. Beperkingen in kwaliteit en capaciteit binnen de recherche kunnen ertoe leiden dat een zaak niet direct de aandacht krijgt die zij verdient.

‘Het rechercheteam heeft een aantal haken en ogen gehad: het misdrijf speelde in de zomervakantie op een moment dat er net een reorganisatie had plaatsgevonden. Hierdoor was het lastig voor het rechercheteam de juiste en voldoende mensen te vinden.’ (Casus 10)

Tot slot is er vanuit tactische overwegingen besloten één zaak op een later moment opnieuw te bekijken. De factor tijd had men nodig om het misdrijf eventueel op te kunnen lossen. Dit had te maken met de inschatting dat ontwikkelingen in de tijd mogelijkheden zouden bieden om nieuwe informatie te verzamelen.

‘Ontwikkelingen in de criminele onderwereld en het bedrijfsleven (andere zakelijke belangen en geldstromen) kunnen op termijn nieuwe informatie van personen opleveren. Te denken valt aan de bereidheid van getuigen om in een later stadium wel te willen verklaren.’ (Casus 7)

In dit kader zou er gesproken kunnen worden van een cold case ‘met voorbedachten rade’.

4.2 Aanleiding en doel van de coldcaseonderzoeken

Nadat de misdrijven na de inspanningen van de politie onopgelost op de plank zijn beland, is er in een aantal gevallen nog (kort) actie ondernomen door een of meer rechercheurs. Met name in geval van zeer schokkende misdrijven blijkt vaak de familierechercheur de zaak ‘in portefeuille’ te houden. Voor het daadwerkelijk opnieuw (operationeel) oppakken van de cold cases die we hebben geanalyseerd, zijn diverse redenen aan te wijzen.

4.2.1 De start van de coldcaseonderzoeken

Een allereerste belangrijke aanleiding in een zevental zaken blijkt de landelijke aandacht die er in de afgelopen jaren voor cold cases is ontstaan. Een aantal regio's heeft een zaak heropend als een ‘leeronderzoek’ om een start te maken met de aanpak van onopgeloste, kapitale delicten. Dit is echter natuurlijk niet de enige reden geweest om tot heropening van de casus over te gaan. De kansrijkheid van een zaak blijkt in veel van de casussen ook een belangrijke rol te hebben gespeeld. Deze laat zich in de overgrote meerderheid van de onderzochte casussen vertalen in het kunnen toepassen van nieuwe (technische) onderzoeksmethoden – waarbij in hoofdzaak bedoeld wordt op DNA-technieken – en in nieuwe informatie met betrekking tot het misdrijf. In het laatste geval moet gedacht worden aan melding van een getuige met belangrijke daderinformatie, anonieme brieven, informatie van nabestaanden van het slachtoffer en CIE-informatie. In een zestal zaken is bovendien de druk van de media en/of van familie van het slachtoffer van invloed geweest op de heropening van de zaak.

‘We hebben het onderzoek onder meer opnieuw opgepakt omdat de nabestaande actief in contact stond met de media en we wilden voorkomen dat er informatie over de zaak op straat kwam te liggen.’ (Casus 7)

4.2.2 Het doel

Wanneer gekeken wordt naar de concrete doelstellingen die aan de coldcase-onderzoeken worden verbonden, is de doelstelling ‘het oplossen van het misdrijf, waarheidsvinding en het aanhouden van de dader’ vanzelfsprekend het meest voorkomend. Gezien het feit dat veel onderzoeken heropend worden vanwege het voorhanden komen van nieuwe informatie, is het toetsen van dergelijke informatie vaak een subdoelstelling. In sommige gevallen kan het er ook om gaan een eerdere verdachte uit te sluiten en tot slot is in een aantal casussen het onderzoeken van de seriematigheid van misdrijven een doelstelling geweest.

‘Het doel van het onderzoek is het compleet maken van het eerdere opsporingsonderzoek en van daaruit kijken naar de kans of de eerdere verdachte opnieuw kan worden vervolgd.’ (Casus 1)

4.3 Typering van de coldcaseteams en hun werkwijze

In deze paragraaf nemen we de coldcaseteams, hun samenstelling en werkwijzen onder de loep. Wat belangrijk is voor coldcaseonderzoek wordt uitgesproken door een van de respondenten:

‘Je doet geen onderzoek naar het oude onderzoek.’ (Casus 3)

4.3.1 De teams ontrafeld

De teams die aan de onderzoeken hebben gewerkt, zijn in vier gevallen te kenschetsen als permanente coldcaseteams. In de overige gevallen zijn het (semi-)permanente teams die gebouwd zijn rond een kleine, vaste kern van ervaren rechercheurs en tijdelijke teams. De teams worden – afhankelijk van de fase in het onderzoek – zowel kwantitatief als kwalitatief uitgebreid. Op

het moment dat er een grootschalig buurtonderzoek uitgevoerd moet worden, is er vooral sprake van een kwantitatieve uitbreiding van het team. Bij het gericht verhoren van verdachten of getuigen blijkt er geïnvesteerd te worden in de kwalitatieve uitbreiding van het team (ervaren verhoorders of verhoorkoppels). In alle teams streeft men ernaar teamleden te werven op basis van kwaliteit en competenties. In die regio's waar men vanuit de TGO-structuur een team heeft samengesteld, is kwaliteit sowieso meer gewaarborgd. In een aantal gevallen wordt er daarnaast bewust gekozen voor een mix van ervaren en minder ervaren rechercheurs in het team.

‘Binnen het korps bestaat veel animo om deel te nemen aan coldcaseonderzoek, waardoor er op kwaliteit geselecteerd kan worden.’ (Casus 3)

Functies die eigenlijk in alle teams terug te vinden zijn, zijn – naast één of twee teamleiders – tactisch rechercheurs, administratieve ondersteuning en een pv-coördinator/dossiervormer. Daarnaast is in de tien door ons onderzochte zaken ook een technisch rechercheur aan het team verbonden geweest en heeft ongeveer de helft van de teams de beschikking gehad over een eigen analist. Tot slot zijn binnen de teams – afhankelijk van het type zaak – soms ook specifieke functies te onderkennen. Te denken valt aan gedragsdeskundigen en zedenrechercheurs.

Tot slot moet er bij de samenstelling van het team nog een belangrijke persoon genoemd worden: de officier van justitie. Hij heeft namelijk de leiding over het onderzoek en een goede samenwerking tussen officier van justitie en teamleiding is van het grootste belang. Een aantal – permanente teams – beschikt vanuit het Openbaar Ministerie over een vaste zaaksofficier.

4.3.2 000?

Op basis van het onderzoek blijkt dat er geen eenduidige visie is op het al dan niet betrekken van teamleden die eerder aan de zaak hebben gewerkt. De helft van de teamleiders gaat uit van de drie O's: Oude Onderzoekers Omzeilen. Volgens hen leidt het in het team opnemen van oude onderzoekers tot tunnelvisie, dus kiest men bewust voor nieuwe onderzoekers. De andere helft van de teamleiders is niet zo principieel in het uitsluiten van oude onderzoekers. Soms kunnen ze ook niet anders vanwege capaciteitstekort. Anderen betrekken bewust oude onderzoekers in het team om het zaaksdossier relatief

snel compleet te kunnen krijgen en om overdrachtsverlies van informatie te voorkomen.

‘Er is bewust gekozen voor de teamleider en een rechercheur uit het oude team vanwege de complexiteit en de know-how met betrekking tot de zaak.’ (Casus 7)

4.3.3 Expertise van buitenaf

Gezien het feit dat alle onderzoeken in een eerder stadium zijn vastgelopen, kan gesproken worden van complexe zaken. In de casus is derhalve te zien dat de teams ook buiten de eigen politieorganisatie actief op zoek zijn gegaan naar expertise. Een aantal van de teams heeft rechercheurs uit andere regio's geraadpleegd die meer ervaring hebben met cold cases (te denken valt aan de leden uit het LTK of uit andere coldcaseteams). We kunnen daarbij vaststellen dat men met name bij coldcaseonderzoeken openstaat voor kennis van buitenaf en behoefte heeft aan wetenschappelijke informatie en onderzoeken. De teams blijken de grenzen van de eigen expertise daarmee te onderkennen.

Verder is er een tweetal hoofdlijnen te zien in het betrekken van expertise van buitenaf. In de eerste plaats wordt er gebruikgemaakt van de deskundigheid van ‘gangbare experts of instituten’ die van binnen de politie zijn of aan politie of justitie gelieerd zijn. Te denken valt aan:

- NFI;
- KLPD/DNRI;
- verhoordeskundigen;
- gedrags- of zedendeskundigen;
- Pieter Baan Centrum en districts-FPD's.

Ook wordt door de teams gezocht naar (wetenschappelijke) expertise van buiten politie en justitie. Vanzelfsprekend gaat het soms om heel specifieke deskundigheden uit binnen- en buitenland. Te denken valt aan:

- antropologen;
- specialisten op het gebied van wonden, knopen en veroudering;
- geografisch profilers;
- universiteiten (wetenschappelijk verhoordeskundige);
- medici;

- TNO;
- particuliere forensische onderzoekers/instituten.

4.3.4 Onderzoeksmodellen: verdachte- of zaakgeoriënteerd

Wanneer we kijken naar het werkproces c.q. het model van aanpak in een opsporingsonderzoek zou er een onderscheid gemaakt kunnen worden tussen modellen die verdachtegeoriënteerd zijn en modellen die zaakgeoriënteerd zijn. Van de tien casussen wordt in zeven gevallen uitgegaan van de verdachtegeoriënteerde systematiek.

Bij verdachtegeoriënteerde onderzoeken start het onderzoek met een bekende verdachte, met als doel deze uit te sluiten of als dader aan te kunnen merken. In de praktijk wordt dit model ook wel omschreven als het ‘omgekeerde trechtermodel’ en het ‘piramidemodel’ of wordt er gesproken van bewuste tunnelvisie. In algemene zin kenmerkt de werkwijze zich van smal naar breed. De verdachte is het uitgangspunt en vormt de basis van waaruit naar verdere informatie wordt gezocht.

‘Er is ingestoken op bewust tunnelvisiedenken, wat inhoudt dat er met de strategie van een omgekeerd trechtermodel wordt gewerkt.’ (Casus 9)

Het bewuste tunnelvisiedenken houdt in dat er in eerste aanleg ingestoken wordt op een bepaalde onderzoeksrichting. Dit betekent echter niet dat andere mogelijke onderzoeksrichtingen uitgesloten worden. De eventuele andere onderzoeksmogelijkheden dienen goed gedocumenteerd te worden om ze in een later stadium in onderzoek te nemen.

‘Om het opsporingsonderzoek te structureren, moet je een vorm van tunnelvisie hebben.’ (Casus 7)

Op het moment dat vanuit de verdachtegeoriënteerde benadering de verdachte uitgesloten kan worden, zou het onderzoek idealiter een doorstart moeten maken in een zaakgeoriënteerde benadering. Dit blijkt in de helft van de door ons bestudeerde zaken het geval te zijn. In de andere gevallen belanden de zaken als onopgelost terug ‘op de plank’.

De zaakgeoriënteerde benadering gaat uit van meerdere scenario’s c.q. hypothesen die op basis van het bestuderen van de zaak geformuleerd kunnen

worden. De scenario's met de bijbehorende verdachten worden – na prioritering op waarschijnlijkheid – één voor één uitgerechercheerd. Dit type benadering wordt binnen de politie ook wel het 'trechtermodel' genoemd.

4.3.5 Werkwijze in de praktijk

Ondanks het feit dat coldcaseonderzoek in ons land nog in de kinderschoenen staat, is er binnen de teams sprake van een mechanisme dat 'evidence based' genoemd zou kunnen worden. De meeste teams werken namelijk langs een logische en vaste systematiek die vanzelfsprekend per onderzoek eigen accenten kent.

De permanente teams werken in het algemeen volgens een vaste werkwijze, die overigens niet in alle gevallen is vastgelegd op papier. Aan de basis van deze werkwijze ligt in veel gevallen het stappenplan dat door het LTK ontwikkeld is. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat dit stappenplan in de meeste gevallen door de teams te uitgebreid of te tijdrovend wordt gevonden.

'We baseren ons wel op de methode van het LTK, maar dan wel binnen de mogelijkheden van onze eigen kleine regio.' (Casus 3)

Het moment waarop het stappenplan van het LTK vooral bruikbaar blijkt te zijn, is het moment van dossieropbouw. Voor ieder coldcaseteam begint het onderzoek met het compleet maken van het oude onderzoeksdossier. Het gaat dan om de papieren dossiers, digitale informatie, foto's en sporen. Om het dossier compleet te maken, worden veelal ook interviews met de oude teamleden gehouden.

'We hebben gesprekken gevoerd met de oude teamleden omdat er bij hen veel belangrijke informatie "tussen de oren zit" die niet gedocumenteerd is.' (Casus 8)

Het LTK adviseert om het dossier in zijn geheel te digitaliseren. In enkele gevallen, maar zeker niet in alle, is dit gebeurd. Met name de tijd die het kost om dit te doen, wordt vaak als een struikelblok ervaren.

Nadat het dossier compleet is, wordt er relatief veel tijd besteed aan het inlezen, het opstellen van scenario's en het formuleren van onderzoeksvragen. Dit mondt al dan niet uit in een plan van aanpak. Niet voor niets wordt cold-

caseonderzoek regelmatig getypeerd als een ‘stoffige bezigheid waar zitvlees voor nodig is’. Vanaf dit moment kent ieder onderzoek zijn eigen dynamiek, accenten en vervolg. In een enkel geval wordt het onderzoek – na de voorbereidingsperiode – overgedragen aan een operationeel team. In de meeste gevallen wordt het voorbereidingsteam in deze fase opgeschaald met nieuwe teamleden om operationele werkzaamheden uit te voeren.

Een belangrijk onderdeel binnen het onderzoek naar oude zaken is het hernieuwd (laten) onderzoeken van eventuele sporen of sporendragers. Dit is niet in de laatste plaats bij de echt oude zaken een must, omdat er op dit moment technisch meer mogelijkheden zijn. Zo kon een spermaspoor in 1980 alleen op bloedgroep onderzocht worden, terwijl dit tegenwoordig ook een DNA-profiel kan opleveren. In alle door ons onderzochte zaken waar sporen zijn veiliggesteld, is hernieuwd forensisch onderzoek uitgevoerd.⁵⁵

Ook wordt er soms in bredere zin gebruikgemaakt van nieuwe forensische mogelijkheden. Te denken valt aan een grootschalig DNA-onderzoek of het gebruikmaken van de DNA-databank. Kenmerkend voor de onderzochte cassussen is dat het technisch en tactisch rechercheren gelijk oplopen of geïntegreerd zijn. Dit wordt vergemakkelijkt door de aanwezigheid van een technisch rechercheur binnen het team.

Naast de nieuwe mogelijkheden die er zijn, wordt er in de meeste zaken – soms uit noodzaak geboren – veel klassiek researchewerk verricht. Voorbeelden hiervan zijn: de reconstructie van tijdlijnen, levensloopenanalyse, dader- en slachtofferanalyse, hernieuwd sporenonderzoek op de plaats delict, het opnieuw horen van getuigen en het horen van nieuwe getuigen. Bij deze laatste activiteiten wordt bovendien gebruikgemaakt van professionele verhoortechnieken als ‘doorhoren’ en toetsen van getuigenverklaringen bij anderen. Ook wordt er soms opvallend veel geïnvesteerd in het voorbereiden van een professioneel verdachtenverhoor. Hier worden deskundigen betrokken bij het opstellen van een gestructureerde verhoorstrategie, wordt gezocht naar bepaalde typen verhoorders en worden verschillende verhoorscenario’s en verhoortechnieken voorbereid. Bij het voorbereiden van het verhoor wordt ook regelmatig gebruikgemaakt van een vooraf opgesteld daderprofiel.

---

55 Vaak wordt het hernieuwde sporenonderzoek – vanwege de lange wachttijden bij de onderzoeksinstituten – al heel snel in gang gezet.

‘We hebben een gestructureerd plan van aanpak opgesteld dat uiteindelijk zijn hoogtepunt moet vinden in een degelijk verhoor van de verdachte.’
(Casus 9)

De ernst van de misdrijven en het feit dat ze in het verleden niet opgelost zijn, maakt dat veel cold cases buitenproportioneel veel media-aandacht krijgen. Regelmatig – zo blijkt uit de analyses – worden de media door de teams ook strategisch gebruikt in de hoop dat potentiële verdachten of getuigen iets loslaten dat vervolgens via de tapkamer bij de politie binnenkomt. In de onderzochte casus hebben de media veelal een positieve rol gespeeld, maar soms is er ook een opsporingsonderzoek door gefrustreerd.

‘Vrijwel direct na heropening van de zaak heeft de kroongetuige de media ingeschakeld, waardoor het onderzoek in gevaar is gekomen en de onderzoeksstrategie aangepast diende te worden.’ (Casus 8)

Voorbeelden van bijzondere werkzaamheden die door teams in hun jacht naar het oplossen van de zaak zijn uitgevoerd, zijn het uitvoeren van een brandsimulatie en het landelijk natrekken van alle pedoseksuelen, waaronder zij die zelfmoord hebben gepleegd.

4.4 Evaluatie van de coldcaseonderzoeken

In deze paragraaf wordt ingegaan op een tweetal onderwerpen. Allereerst op het resultaat van de uitgevoerde coldcaseonderzoeken, daarna op de randvoorwaarden van een gedegen opsporingsonderzoek, die te destilleren zijn uit de leermomenten en ervaringen van de coldcaseteams.

4.4.1 Case closed?

Van de tien door ons onderzochte zaken zijn er drie waarvan de afloop voorsnog onbekend is. In deze zaken zijn verdachten aangehouden, maar moesten deze nog verhoord dan wel voorgeleid worden. Vier zaken zijn opgelost, in de zin dat er een dader is aangehouden en veroordeeld dan wel dat de daders jaren na dato in beeld zijn gekomen, maar reeds waren overleden. Deze coldcaseonderzoeken hebben daarmee het hoogst haalbare resultaat geboekt.

Voor de drie overige afgeronde onderzoeken hebben de inspanningen weliswaar niet mogen leiden tot de oplossing van de zaak, er zijn echter wel andere noemenswaardige resultaten geboekt. In deze zaken heeft men oorspronkelijke verdachten met nader onderzoek kunnen uitsluiten, zijn bepaalde scenario's uitgefilterd of is de zaak op een dermate goede manier gedocumenteerd dat oplossing in de toekomst tot de reële mogelijkheden behoort.

'De zaak is optimaal uitgerechercheerd en de informatie is goed gedocumenteerd weggezet (onder andere in de DNA-bank en Viclas) waardoor we mogelijkheden zien in de toekomst.' (Casus 2)

'Binnen het onderzoek waar sprake was van een serie misdrijven hebben we twee vermeende misdrijven uit de serie kunnen uitsluiten en niet toe kunnen schrijven aan dezelfde dader.' (Casus 4)

Meer in het algemeen hebben de zaken naast het al dan niet oplossen van de zaak ook andere opbrengsten. Zo leveren de teams ervaringen en kennis die binnen en buiten de eigen regio bruikbaar zijn. Helaas wordt dit slechts in een incidenteel geval geborgd en gedocumenteerd in de vorm van een productbeschrijving voor de aanpak van een coldcaseonderzoek. In reguliere onderzoeken naar ernstige misdrijven kan de ervaring uit coldcaseonderzoeken zeer bruikbaar zijn.

'Je leert tijdens een coldcaseonderzoek vooruitkijken in reguliere onderzoeken met betrekking tot archivering en verslaglegging.' (Casus 7)

4.4.2 Randvoorwaarden

Binnen de bestudeerde onderzoeken zijn diverse factoren aan te wijzen die in positieve dan wel negatieve zin bijdragen aan een opsporingsonderzoek. Op basis hiervan kunnen de randvoorwaarden van een gedegen onderzoek vastgesteld worden.

Forensisch technisch onderzoek

Allereerst blijkt dat vaste contacten tussen het onderzoeksteam en het NFI leiden tot gericht sporenonderzoek, waarbij het NFI meedenkt met het onderzoeksteam. Het ontbreken van dergelijke 'warme contacten' kan leiden tot

vertraging of de noodzaak om hernieuwd een onderzoeksvraag uit te moeten zetten. Op basis van vaste contacten is er meer ruimte en gelegenheid om met het NFI in overleg te gaan over een uit te voeren onderzoek. Een voorbeeld waaruit de gevolgen naar voren komen als er nauwelijks overleg is:

‘Op de onderzoeksvraag in het oude onderzoek of de vlek op een kledingstuk een koffievlek is, komt na enige tijd de reactie van het NFI dat dit niet het geval is. Helaas moet er opnieuw een onderzoeksvraag geformuleerd worden waarin gevraagd wordt (betere formulering) welke vlek er in het kledingstuk zit.’ (Casus 6)

‘De selectie voor sporen uit het enorme sporenbestand die in aanmerking kwamen voor hernieuwd onderzoek, werd in nauwe samenspraak tussen de onderzoeksleiding en het NFI gedaan.’ (Casus 8)

Naast het belang van goede contacten met het NFI is het ook van belang dat het onderzoeksteam (met name de technisch rechercheur) kennis heeft van het interpreteren van de NFI-rapportages of daarbij goed ondersteund wordt.

‘Het rapport van het NFI was zo technisch dat je je snel beperkt tot de conclusie.’ (Casus 5)

In zes van de onderzochte casussen blijken de lange wachttijden (soms een jaar) bij het NFI een vertragende factor te zijn binnen het onderzoek. Alles overziend, blijken overigens de nieuwe technisch-forensische mogelijkheden (met name het DNA-onderzoek) wel een belangrijke succesfactor te zijn. Het gaat dan niet alleen om het in beeld brengen van een dader, maar ook om het kunnen uitsluiten van verdachten.

Dossieropbouw

Het leggen van de basis voor het coldcaseonderzoek, het opbouwen van het dossier en het verzamelen van sporen en informatie bij het oude team kost veel capaciteit en blijkt veelal een eerste knelpunt. In veel zaken is het lastig gebleken om het dossier compleet te krijgen. Vanzelfsprekend is dit inherent aan cold cases, gezien de vele jaren die soms gepasseerd zijn en de tussenliggende ontwikkelingen (van rijks- naar regiopolitie, van decentraal naar centraal). In de praktijk blijkt het onderzoeksteam veel moeite te moeten doen om op verschillende locaties onderdelen van het dossier te verzamelen.

Gezien het belang van hernieuwd sporenonderzoek mogen de sporen (dragers) die destijds zijn veiliggesteld niet fysiek ontbreken. In een aantal casussen blijken essentiële sporen (tijdelijk) verdwenen te zijn. Ook de wijze waarop sporen worden bewaard, is van belang voor de bruikbaarheidswaarde.

Een ander knelpunt met betrekking tot het onderzoeksdossier betreft de wijze van verslaglegging. In vrijwel alle gevallen zijn de teams aangelopen tegen een matige tot slechte manier waarop zaken worden vastgelegd. Zo is het van belang om terug te kunnen lezen waarom sporen zijn veiliggesteld, getuigen zijn verhoord, onderzoeksrichtingen zijn gevolgd of juist niet. Ook tapgesprekken blijken soms slecht te zijn uitgewerkt. Een van de door ons geïnterviewde chercheurs zei hierover: ‘verhalen zijn geen verballen’.

‘Het bleek ons uit het dossier dat een belangrijke getuige niet was verhoord. Uit eigen onderzoek kwam naar voren dat deze toentertijd wel verhoord was, maar dat dit niet gedocumenteerd was.’ (Casus 7)

Tijd, capaciteit en motivatie binnen het team

Kenmerkend voor de coldcaseonderzoeken is dat ze tijdens het eerste onderzoek onder grote tijdsdruk hebben gestaan. Dit heeft alles te maken met de maatschappelijke impact en de ernst van dergelijke misdrijven.

‘Gebrek aan tijd kan leiden tot tunnelvisie.’ (Casus 5)

Coldcaseonderzoeken kunnen veelal profiteren van het feit dat er juist nauwelijks gesproken kan worden van grote druk. In veel gevallen wordt de factor tijd, of het ontbreken van tijdsdruk, als een succesfactor door de leden van het onderzoeksteam gezien. Doordat coldcaseteams in de luwte van de actualiteit opereren, wordt men soms ook geconfronteerd met een nadeel. Bij actuele, kapitale misdrijven wordt er door de regio relatief snel een beroep gedaan op de onderzoekscapaciteit van het niet-permanente coldcaseteam waardoor het eigen coldcaseonderzoek tijdelijk stil komt te liggen.

Het is voor het operationele deel van een coldcaseonderzoek van belang tijdig voldoende capaciteit te reserveren. In de praktijk blijkt er beperkt een beroep te kunnen worden gedaan op analisten c.q. analysecapaciteit of op de inzet van een observatieteam, omdat deze vooral ingezet worden op actuele zaken. Het gebrek aan kwaliteit bij analisten kan daarnaast ook een knelpunt zijn.

‘Het is van belang dat een coldcaseteam niet alleen op papier bestaat, maar dat het ook mogelijkheden heeft: soms richt men de etalage keurig in, maar is de winkel leeg.’ (Casus 6)

Omdat coldcaseonderzoeken anders zijn dan reguliere onderzoeken, blijkt het van belang dat teamleden betrokken en gemotiveerd moeten zijn voor dergelijke zaken. Ook de aanwezigheid van een ‘harde kern’ binnen het team (gedreven teamleider, technisch en tactisch rechercheur) is te zien als een succesfactor. Zij houden het onderzoek draaiende en onder de aandacht van de korpsleiding.

‘In het oude onderzoek was er een gebrek aan tactische sturing op technische processen.’ (Casus 1)

Ook blijkt het belangrijk te zijn dat het team fysiek bij elkaar zit en dat er regelmatig briefings worden gehouden. Daarin is een kritische houding van de teamleden ten opzichte van het onderzoek maar ook ten opzichte van elkaar een vereiste. Tot slot worden korte lijnen en warme contacten met het Openbaar Ministerie in de persoon van de zaaksofficier als zeer waardevol ervaren.

Grenzen aan de expertise

Doordat zaken regelmatig erg complex zijn en er sprake is van misdrijven die soms gepleegd zijn door psychopathologische daders, stuiten teams op de grenzen van de eigen expertise en zal men op zoek moeten (willen) gaan naar kennis van buiten. Men zal met andere woorden de eigen expertise ter discussie moeten stellen.

‘In het algemeen bestaat er binnen de politiecultuur een onafhankelijke mentaliteit van het zelf willen uitzoeken en geen expertise van buitenaf willen raadplegen. Gezien de complexiteit van sommige zaken is er behoefte aan wetenschappelijke informatie en onderzoeken.’ (Casus 9)

Uit de casus komt naar voren dat het soms een praktisch probleem blijkt te zijn om de juiste experts binnen te halen. Sommige teams zijn derhalve zelf op zoek gegaan naar creatieve samenwerkingsverbanden. Over het algemeen blijkt het zoeken naar kennis en expertise veel tijd te kosten omdat hiervoor eerder geen vast aanspreekpunt was.

‘Pas op met het land der blinden. Ook deskundigen moeten worden getoetst.’ (Casus 2)

De meeste teams hebben gebruik kunnen maken van deskundigen van buiten het team en dit blijkt een belangrijke bijdrage aan het opsporingsonderzoek te hebben geleverd.

Beschikbaarheid en kwaliteit van informatie

In elk onderzoek naar oude zaken moet een beroep gedaan worden op informatie die is vastgelegd in registratiesystemen. Waar coldcaseteams in de praktijk tegenaan blijken te lopen, is het feit dat in het kader van de archiveringswet sommige gegevens na een aantal jaren moeten worden vernietigd. Zo kan het lijken dat een verdachte geen bekende is van de politie omdat hij niet voorkomt in het bedrijfsprocessensysteem, terwijl hij dit wel degelijk is. Gegevens bij zowel de politie als justitie hebben een beperkte houdbaarheid.

‘Er is misgegrepen op informatie die eerder in BPS was opgeslagen, omdat het systeem na vijf jaar wordt geschoond, waardoor het beeld van de verdachte niet goed gemaakt kon worden.’ (Casus 10)

Een ander knelpunt is dat persoonsgegevens niet altijd op eenzelfde, eenduidige wijze ingevoerd worden. Door typefouten komen personen niet of meerdere keren als verschillende personen in beeld.

Werkmethodiek

Een kritische opstelling ten aanzien van het oude onderzoek, teruggaan naar de bron, alles openhouden, werken met open vizier, alles uitrecheren en werken vanuit het principe van uitsluiting blijken belangrijke succesfactoren te zijn.

‘Je moet eerst kunnen uitsluiten voordat je met overtuiging door kunt gaan met andere strategieën; het doodlopende spoor versterkt het levensvatbare spoor.’ (Casus 10)

Dat het van belang is om vanaf het begin van een onderzoek *open minded* te zijn, blijkt uit het feit dat het gevaarlijk is een subject aan het begin van een onderzoek de status van slachtoffer, getuige of verdachte te geven. In de loop van een onderzoek kan de rol namelijk veranderen. Ook is kritische, onderlin-

ge feedback binnen het onderzoeksteam niet alleen van belang, maar ook zeer constructief.

We besluiten met een knelpunt. De teams die na overdracht van de projectvoorbereiding als operationeel team het onderzoek hebben voortgezet, ervaren informatieverlies. Daarbij wordt opgemerkt dat er veel kennis en tijd verloren gaat bij de overdracht, waardoor het beter zou zijn dat het team (of enkele teamleden) dat de projectvoorbereiding uitvoert ook betrokken is bij het operationele onderzoek.

‘Elke overdracht leidt tot informatieverlies.’ (Casus 8)

Verhoren is een vak

In vrijwel alle zaken – zeker daar waar de sporen niet tot de dader kunnen leiden – blijkt uiteindelijk het verhoor een factor van doorslaggevende betekenis te zijn. De soms lange tijd tussen het misdrijf en het coldcaseonderzoek kan betekenen dat getuigen onvindbaar of onbetrouwbaar zijn. Het kan evenwel ook betekenen dat, doordat een getuige na al die jaren in een andere positie zit, hij nu wel een verklaring wil afleggen. Denk aan de echtgenote van toen die nu – na een scheiding – de ex van de verdachte is.

Uit de analyse blijkt dat de teams hun voordeel doen met de toenemende kennis en opleiding op het gebied van professioneel verhoren en verhoorstrategieën. Ook blijken verhoren zeer professioneel en met hulp van buitenaf voorbereid te worden. Er is ten aanzien van het verhoor ook een knelpunt te noemen. Niet alle teams kunnen even gemakkelijk beschikken over professionele verhoorders of verhoorkoppels.

4.5 Conclusies

Aan de hand van een analyse van tien uitgevoerde opsporingsonderzoeken naar onopgeloste misdrijven en gesprekken met de researcheteams kunnen leerervaringen opgetekend worden die praktisch bruikbaar zijn bij uit te voeren coldcaseonderzoeken, maar ook bij reguliere rechercheonderzoeken naar ernstige misdrijven. Zo zijn er op basis van de coldcasestudies aspecten aan te wijzen die een opheldering van de misdrijven in de weg lijken te hebben gestaan. Daarbij gaat het in een aantal gevallen om de complexiteit van de zaak en/of de beperkte technische mogelijkheden voor sporenonderzoek waar de

teams tegen aanliepen. Een ander belangrijk en leerzaam gegeven, is dat het oude team vaak heeft gerechercheerd in één bepaalde onderzoeksrichting, terwijl andere mogelijke onderzoeksrichtingen geen of weinig aandacht hebben gekregen. Tot slot – dit kan deels samenhangen met voornoemde knelpunten – zijn soms de toenmalige beperkingen van de politieorganisatie, zoals het kunnen beschikken over voldoende capaciteit en kwaliteit van personeel, van negatieve invloed geweest op het oude opsporingsonderzoek.

Omdat de coldcaseonderzoeken veelal jaren na het eerste opsporingsonderzoek zijn gestart, blijken de coldcaseteams te kunnen profiteren van nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot geavanceerde technologieën voor sporenonderzoek en professionalisering van de recherche. Enkele knelpunten die zijn vastgesteld bij de oude (eerste) opsporingsonderzoeken naar de misdrijven blijken hierdoor in de coldcaseonderzoeken beperkter te zijn.

Belangrijke ‘voordelen’ die de coldcaseteams veelal hebben ervaren in vergelijking met het rechteam van het eerste opsporingsonderzoek, zijn ook de ruimte en tijd die het team krijgt om grondig te rechercheren op de zaak. Dit heeft ook te maken met de politieke en maatschappelijke status die ernstige, onopgeloste misdrijven hebben. Terwijl de factor tijd dus als succesfactor bestempeld mag worden, is het ook een van de grootste struikelblokken bij coldcaseonderzoek. Vanwege de soms vele verstreken jaren en door een niet altijd zorgvuldige archivering blijkt het lastig en tijdrovend om alle onderzoeksgegevens – dossier en sporen(dragers) – boven tafel te krijgen.

De coldcaseonderzoeken kenmerken zich in het algemeen door veel professionaliteit. Daarbij gaat het zowel om een goede personele kwaliteit als de gestructureerde werkwijze die door de meeste teams wordt gehanteerd. Positief is ook dat de meeste teams de grenzen van de eigen expertise onderkennen en actief gebruikmaken van externe deskundigheid. Een belangrijke succesfactor wordt door de teams ervaren in de integratie van technisch en tactisch rechercheren in het opsporingsonderzoek. De meningen met betrekking tot het opnemen van ‘oude onderzoekers’ – rechercheurs die ook zijn betrokken bij het eerste (oude) opsporingsonderzoek – blijken verdeeld bij de verschillende politieregio’s. De overweging om te kiezen voor een coldcaseteam waarin geen oude onderzoeker participeert, is veelal gebaseerd op het principe om tunnelvisie te voorkomen. De overweging om juist wel te kiezen voor participatie van oude onderzoekers(s) in het nieuwe team blijkt meer van praktische aard, namelijk om zo min mogelijk informatieverlies te hebben en de aanwezige kennis en know-how over de zaak te benutten.

De coldcaseonderzoeken hebben (vooralsnog) in vier van de tien gevallen

in een opheldering van het misdrijf geresulteerd. Hoewel de overige coldcaseonderzoeken (nog) niet tot een oplossing hebben geleid, hebben zij in elk geval de kansen voor de opheldering van de zaak in de toekomst vergroot door goede documentatie en het uitsluiten van verdachten of scenario's. Een andere opbrengst van de coldcaseonderzoeken zijn de kennis en ervaring van politiemensen met cold cases. Helaas blijken de borging en de overdracht van deze kennis nog niet altijd optimaal.

De cold case van morgen begint vandaag

In dit afsluitende hoofdstuk – dat te lezen is als een samenvatting – laten we de belangrijkste resultaten uit dit onderzoek naar cold cases de revue passeren. We schetsen eerst een landelijk beeld van de stand van zaken om vervolgens in te gaan op de inhoud van een tiental nader bestudeerde coldcaseonderzoeken. Ook wordt ingegaan op wat de resultaten in het licht van opsporingsonderzoek naar ernstige misdrijven in de toekomst kunnen betekenen. De belangrijkste highlights uit het onderzoek worden in dit hoofdstuk in aparte tekstblokken weergegeven.

5.1 Cold cases zijn hot

Onopgeloste, ernstige misdrijven (cold cases) krijgen niet alleen maatschappelijk maar ook binnen politie en justitie de laatste jaren veel aandacht. Enerzijds heeft dit te maken met de impact van dergelijke misdrijven en de gedachte dat daders nog steeds vrij rondlopen, anderzijds hebben technologische, maar ook kwalitatieve ontwikkelingen binnen het opsporingsproces hiertoe bijgedragen. Niet in de laatste plaats wordt er in de media met de regelmaat van de klok aandacht gevraagd voor oude zaken. Roemruchte zaken zijn bijvoorbeeld de paskamermoord en de moord op de minderjarige Arthur uit Utrecht.

Een coldcaseonderzoek is een nieuw opsporingsonderzoek door een speciaal voor dat doel geformeerd onderzoeksteam naar een kapitaal delict, omdat eerder opsporingsonderzoek niet heeft geleid tot opheldering van de zaak.

De focus op cold cases heeft er binnen de Nederlandse politie voor gezorgd dat er vanaf eind jaren negentig coldcaseteams naar Amerikaans model zijn ontstaan. Hoeveel ernstige misdrijven er onopgelost zijn in ons land is niet bekend. Wel is er met onderhavig onderzoek zicht gekregen op het aantal cold cases dat de afgelopen jaren door de politie opnieuw onder de loep is genomen.

Tot medio 2005 heeft de meerderheid van de vijftientwintig politieregio's ten minste één cold case opnieuw in onderzoek genomen. In slechts vier politieregio's blijkt er in de afgelopen jaren vooralsnog geen hernieuwd opsporingsonderzoek naar cold cases te zijn uitgevoerd.

In 21 van de 25 politieregio's is in de periode 2000 tot medio 2005 actief aandacht besteed aan onopgeloste, ernstige misdrijven.

In totaal gaat het om 78 cold cases in een periode van vierenhalf jaar. Dit betekent dat er vanaf 2000 door de Nederlandse politie jaarlijks gemiddeld zeventien cold cases opnieuw in onderzoek worden genomen. Vooral sinds 2002 is er een sterkere aandacht waarneembaar en in de afgelopen twee jaar groeide het aantal coldcaseonderzoeken zelfs richting twintig onderzoeken per jaar.

In totaal zijn er in de periode 2000 tot medio 2005 78 cold cases door de verschillende politieregio's opnieuw in onderzoek genomen, wat neerkomt op gemiddeld zeventien heropende cold cases per jaar.

Het gaat bij cold cases in de regel om kapitale delicten als moord, doodslag en ernstige zedenzaken, maar ook om vermissingen waarbij het vermoeden bestaat dat er een misdrijf is gepleegd. Het leeuwendeel van de cold cases betreft moord- en doodslagzaken. Van alle 78 onopgeloste misdrijven tezamen zijn 108 personen het slachtoffer geworden, waarbij het in ruim de helft van de gevallen om vrouwelijke slachtoffers gaat en het bij een op de tien zaken kinderen betreft.

Bij de 78 heropende onderzoeken gaat het veelal om moord- of doodslagzaken, maar ook om ernstige zedenmisdrijven en vermissingen. In totaal hebben deze onopgeloste misdrijven 108 slachtoffers geveegd, waaronder ook kinderen.

Het gaat bij cold cases niet altijd om heel oude zaken. De onopgeloste misdrijven die aan nieuw rechercheonderzoek zijn onderworpen, zijn in ongeveer de helft van de gevallen minder dan tien jaar geleden gepleegd. Bij een deel van de zaken begon de verjaringstermijn een rol te spelen, omdat de misdrijven langer dan vijftien jaar geleden waren gepleegd. Ook had een aantal coldcaseonderzoeken betrekking op recentere zaken, die niet ouder waren dan vijf jaar.

In de helft van de cold-caseonderzoeken gaat het om misdrijven die langer dan tien jaar geleden zijn gepleegd. Een op de vijf coldcaseonderzoeken had betrekking op zaken die de termijn van vijftien jaar overschreden terwijl bijna een kwart van de onopgeloste zaken niet langer dan vijf jaar geleden heeft gespeeld.

De vorm waarin de regio's aandacht aan cold cases geven, varieert van tijdelijke teams die ad hoc voor een coldcaseonderzoek worden opgericht tot (semi-) permanente teams die meer structureel zijn ingebed in de politieorganisatie. De semi-permanente teams bestaan uit een vaste kern van mensen met wisselende teamleden en binnen de permanente teams is er sprake van enkel vaste teamleden. Vooralsnog werken de meeste regio's met tijdelijke teams, maar er is een ontwikkeling naar meer structurele vormen, zoals (semi-)permanente teams, maar ook naar samenwerkingsverbanden met andere regio's.⁵⁶

Binnen de verschillende politieregio's zijn er bij coldcaseonderzoek drie teamvormen te onderscheiden: tijdelijke of ad-hocteams, semi-permanente teams en permanente teams.

---

56 Zie hoofdstuk 3 voor een uitgebreide beschrijving.

De aanleidingen om cold cases opnieuw in onderzoek te nemen, zijn van uiteenlopende aard. In algemene zin blijkt te gelden dat zaken nogmaals intensief onder de loep worden genomen wanneer er sprake is van een kansrijke zaak; een zaak die de mogelijkheid in zich heeft om vanwege nieuwe informatie en/of nieuwe methoden en technieken alsnog opgelost te kunnen worden.

De overgrote meerderheid van de coldcaseonderzoeken is heropend vanwege kwalitatief verbeterde rechemethoden, de aanwezigheid van nieuwe ‘harde’ informatie en nieuwe forensisch-technische mogelijkheden. In een minderheid van de zaken was dreigende verjaring of interne of externe druk een belangrijk argument voor heropening.

De meeste coldcaseonderzoeken zijn in de laatste jaren opgestart (2004 en 2005) en een deel is nog niet afgerond. Dat coldcaseonderzoeken succes boeken, blijkt uit het feit dat ruim een derde van de afgeronde onderzoeken heeft geresulteerd in een oplossing van de oude zaak, waarvan de meeste in 2004 en 2005. Niet in alle gevallen is er sprake van de daadwerkelijke veroordeling van de dader, omdat deze soms al overleden is. DNA-sporen kunnen in dergelijke zaken veelal het ultieme bewijs leveren. Met het coldcaseonderzoek naar de geruchtmakende paskamermoord is een van de inmiddels overleden verdachten door middel van DNA-onderzoek – bijna twintig jaar na dato – alsnog als dader geïdentificeerd. Daarbij komt dat de cold cases die ook na hernieuwd onderzoek als onopgelost te boek blijven staan een reële kans hebben op termijn alsnog te worden opgelost. Zo is zeer recent de dader van de seksuele moord op Arthur uit Utrecht na zijn zelfmoord aan de hand van DNA geïdentificeerd.

Van de 78 coldcaseonderzoeken zijn er 48 afgesloten en van de overige 30 is de afloop nog onbekend. Van de 48 afgeronde onderzoeken hebben er 17 tot een oplossing van het misdrijf geleid en zijn er 31 wederom als onopgelost afgesloten.

Een indicatie dat coldcaseonderzoek hot is, blijkt ook uit het gegeven dat vrijwel alle regio's bezig zijn om op regionaal of interregionaal niveau het onderzoek naar onopgeloste misdrijven structureel in te bedden in de politieorganisatie.

In relatie hiermee kan bij verschillende regio's geconstateerd worden dat men bezig is met een inventarisatie van coldcaseonderzoeken: wat ligt er op de plank? Een belangrijk prioriteringscriterium is de verjaringstermijn en daarom is het goed te wijzen op een recente wetswijziging met betrekking tot verjaring. De verjaringstermijn voor misdrijven waarop een levenslange gevangenisstraf is gesteld, is per 1 januari 2006 uit het Wetboek van Strafrecht geschrapt. Tegelijkertijd is de verjaringstermijn voor misdrijven waarvoor een gevangenisstraf van tien jaar of langer geldt, verlengd van vijftien naar twintig jaar en aanvullend is de regeling aangepast om verjaring van misdrijven te stuiten waardoor een nieuwe verjaringstermijn aanvangt. Met deze nieuwe wetgeving is voor onderzoeksteams de verjaringsdruk – die onlosmakelijk met cold cases was verbonden – verminderd.

Sinds 1 januari 2006 kunnen ernstige misdrijven die na 1988 zijn gepleegd en waarvoor levenslange gevangenisstraf geldt niet meer verjaren. De verjaringstermijn voor misdrijven waarop een gevangenisstraf van tien jaar of langer staat, is verlengd van vijftien naar twintig jaar.

5.2 Leren van oude zaken

Een van de door ons geïnterviewde rechercheurs zei: 'Je leert tijdens een coldcaseonderzoek vooruitkijken in reguliere opsporingsonderzoeken'. Met deze uitspraak zijn we aanbeland bij de vraag wat de werkbare elementen c.q. de *good practices* zijn van onderzoek naar ernstige misdrijven die soms ver in het verleden zijn gepleegd.

Omdat coldcaseonderzoek hernieuwd onderzoek is naar misdrijven die al eerder in onderzoek zijn geweest, is het mogelijk om aan te geven waar de valkuilen in opsporingsonderzoeken zitten, maar ook hoe die eventueel te vermijden zijn. Op basis van tien geanalyseerde coldcaseonderzoeken bespreken we hier in hoofdlijnen de belangrijkste leerervaringen die zich laten vertalen in *good practices*.

De belangrijkste boodschap die we uit dit onderzoek willen destilleren, is verpakt in de titel van dit hoofdstuk: ‘de cold case van morgen begint vandaag’ of zoals de projectleider van het voormalige Landelijk Team Kindermoord het verwoordt: ‘behandel iedere zaak alsof je hem niet gaat oplossen’. Uit beide zinsneden komt het belang naar voren van een kwalitatief goed opsporingsonderzoek dat grondig en gestructureerd is.

Uit de gesprekken met de researchteams en de analyse van de coldcase-onderzoeken is zicht gekomen op de randvoorwaarden voor een gedegen uitvoering van een opsporingsonderzoek.⁵⁷ De opsporingsonderzoeken leveren leermomenten op voor coldcaseonderzoeken in het bijzonder, maar ook voor reguliere onderzoeken naar ernstige misdrijven in het algemeen. In die zin kunnen veel van de randvoorwaarden voor coldcaseonderzoek een bredere toepassing vinden. Een aantal van deze randvoorwaarden is overigens ook terug te vinden in het programma ‘versterking opsporing en vervolging’ dat recent is verschenen.⁵⁸

De belangrijkste lessen die uit onderhavig onderzoek zijn te destilleren, worden hierna puntsgewijs en geclusterd gepresenteerd. De twee hoofdclusters zijn de teamsamenstelling en het werkproces. Een asterisk geeft aan dat het bijbehorende aspect speciaal van toepassing is op coldcaseonderzoek (specifieke randvoorwaarden). De overige aspecten (zonder asterisk) gelden behalve voor coldcaseonderzoek ook voor regulier onderzoek naar ernstige misdrijven (generieke randvoorwaarden).

Teamsamenstelling

Allereerst zijn vanzelfsprekend de samenstelling en kwaliteit van het researchteam bepalend voor de professionaliteit van de uitvoering van het opsporingsonderzoek. De hiernavolgende punten zijn daarbij van belang:

- selectie van teamleden op kwaliteit en ervaring: niet elke rechercheur is geschikt voor coldcaseonderzoek;
- betrokken, gemotiveerde en kritische teamleden;
- een mix van oudere en jongere politiefunctionarissen om overdracht en borging van kennis en ervaringen te bewerkstelligen;
- voldoende en actuele kennis binnen het team met betrekking tot forensische mogelijkheden;

---

⁵⁷ In hoofdstuk 4 zijn uitgebreide beschrijvingen terug te vinden.

⁵⁸ Openbaar Ministerie, Politie en NFI, 2005.

- kennis binnen het team met betrekking tot het interpreteren van forensische rapportages;
- een mix van tactisch en technisch rechercheurs in het team;
- aanwezigheid van kwalitatief en kwantitatief voldoende analysecapaciteit;
- mogelijkheid creëren dat het team fysiek bij elkaar zit;
- een vaste zaaksofficier en korte lijnen met het Openbaar Ministerie;
- goede en warme contacten van het team met het forensisch instituut (NFI);
- volledig vrijmaken van teamleden voor het coldcaseonderzoek om te voorkomen dat ze aan het team onttrokken worden als er sprake is van een hoge werkdruk binnen de regio;*
- een vaste harde kern van ervaren rechercheurs;*
- oude onderzoekers omzeilen binnen het team: oude onderzoekers enkel raadplegen om de informatie te completiseren maar niet als sturing op onderzoeksrichtingen (open minded blijven).*

Werkproces

Evenals de samenstelling van het onderzoeksteam is het van belang dat de werkwijze van het team voldoende professioneel is, waarbij de doelstelling van het opsporingsonderzoek waarheidsvinding moet zijn.

Intermezzo

Alvorens de randvoorwaarden van een gedegen werkproces op te sommen, willen we stilstaan bij het begrip ‘waarheidsvinding’. Hoewel het met de recente ontwikkelingen binnen opsporingsland een veelgebruikte term is, willen we wijzen op de consequenties van deze doelstelling in de praktijk. Waarheidsvinding berust namelijk op het principe van zowel in- als uitsluiten van verdachten en scenario’s in een zaak. Daartoe dient een rechteam in een opsporingsonderzoek niet alleen op zoek te gaan naar belastend bewijs, maar ook naar ontlastend bewijs voor mogelijke verdachten en scenario’s. De vraag is in hoeverre hier in de praktijk praktisch gezien een ideale invulling aan kan worden gegeven. De aard van het opsporingsonderzoek dicht een verschillende inhoud aan het begrip ‘waarheidsvinding’ toe. Juist in coldcaseonderzoeken betreft waarheidsvinding in eerste instantie vaak het uitsluiten van (eerdere) verdachten en/of onderzoeksrichtingen. Daartegenover staat dat er in reguliere opsporingsonderzoeken – in elk geval in eerste instantie – gestreefd wordt naar het insluiten van onderzoekslijnen en verdachten.

De hiernavolgende lessen dragen ofwel in generieke zin bij aan een gedegen opsporingsonderzoek of zijn specifiek voor coldcaseonderzoeken (aangegeven met een asterisk):

- de tijd nemen om grondig onderzoek uit te voeren en het onderzoek niet laten lijden onder druk van buitenaf of tijdsdruk;
- aan de hand van een plan van aanpak gestructureerd te werk gaan;
- benutten van de nieuwe forensische en technische mogelijkheden;
- rekening houden met de looptijden c.q. wachttijden bij het forensisch onderzoek (NFI);
- zorgen voor een goede archivering en digitalisering van informatie en sporen en zorgvuldig documenteren van beslismomenten (inclusief motivatie);
- documenteren van het opsporingsonderzoek in Viclas, zodat ook collega's kennis kunnen nemen van de inhoud;
- regelmatige brainstormsessies en briefings met het team organiseren;
- kritische houding van de teamleden ten opzichte van het onderzoek en ten opzichte van elkaar: zorgen voor 'een luis in de pels';
- inventariseren van alle mogelijke scenario's, deze prioriteren naar waarschijnlijkheid en één voor één uitrecheren;
- technisch en tactisch onderzoek zoveel mogelijk gelijk laten oplopen: synergie tussen technisch en tactisch;⁵⁹
- onderkennen dat er grenzen zijn aan de eigen expertise en betrekken van (externe) deskundigen door bijvoorbeeld gebruik te maken van de landelijke deskundigheidsmakelaar (LDM);
- goede voorbereidingen van verhoren en inzetten van professioneel verhoorders;
- veel tijd besteden aan de voorbereidingen van het onderzoek en aan het completeren van het oude dossier en het sporenoverzicht.*

Een opsporingsonderzoek eindigt ermee dat een misdrijf alsnog opgehelderd wordt of dat de zaak wederom als onopgelost moet worden afgesloten. In het eerste geval is vanzelfsprekend het maximale succes behaald. In het tweede geval blijft de mogelijkheid echter bestaan dat de zaak in de toekomst alsnog opgehelderd kan worden. Goede documentatie en archivering zijn daarom

---

59 Binnen de korpsen blijkt ook veel behoefte te zijn aan een betere afstemming van de technische en tactische recherche in een opsporingsonderzoek. De technische recherche zou in plaats van de veelal ondersteunende rol een meer initiërende rol moeten krijgen binnen het rechercheproces. Zie hierover Jacobs e.a., 2005.

belangrijke randvoorwaarden voor het (uiteindelijke) succes van opsporingsprocessen.

5.3 Borging van kennis en ervaringen

We besluiten deze rapportage met de focus op de toekomst. Hoe kan er invulling gegeven worden aan het borgen van kennis en expertise? Uit het onderzoek komt naar voren dat er over het algemeen weinig sprake is van borging van kennis en ervaringen van coldcaseteams. Dit heeft deels te maken met het feit dat de meeste regio's niet over een permanent coldcaseteam beschikken en deels omdat processen en methodieken gewoonweg niet worden vastgelegd.

Omdat elke zaak haar eigen dynamiek en aanpak kent, is het niet raadzaam te streven naar blauwdrukken, maar veeleer te denken in termen van modellen, instrumenten en handreikingen. Een van de onderzoekers geeft aan: 'je kunt geen blauwdruk op elke zaak leggen' en een ander zegt: 'het risico van het werken met vaste protocollen is dat het gemiddelde tot de norm leidt'.

Op basis van de aanwezige protocollen van het Landelijk Team Kindermoord en de politieregio's Amsterdam-Amstelland, Midden- en West-Brabant, Utrecht en Rotterdam-Rijnmond hebben wij een modeldocument ontwikkeld om een coldcaseonderzoek voor te bereiden. Op deze wijze zijn de ervaringen gebundeld uit verschillende regio's die al langere tijd cold cases als onderwerp van aandacht hebben. Het instrument biedt aan researchteams aangrijpingspunten om sturing te geven aan een gedegen voorbereiding van een coldcaseonderzoek. Deze 'Preview coldcaseonderzoek' is opgenomen in bijlage 9.

Uit de gevoerde gesprekken met de diverse politieregio's en researchteams blijkt dat er veel behoefte is aan het onderling delen van kennis. Diverse malen is er dan ook gepleit voor landelijke uitwisseling van ervaringen tussen teamleden die zich bezighouden met onderzoek naar oude zaken. Ook is gesproken over het belang van een landelijke dan wel bovenregionale pool van politiemensen die ervaring hebben met coldcaseonderzoek. Het op handen zijnde samenwerkingsverband tussen de drie noordelijke politieregio's Groningen, Drenthe en Friesland in de Noordelijke recherche-eenheid biedt de mogelijkheid om hier ook een unit coldcaseonderzoek aan te koppelen.

We besluiten deze rapportage met een veelbetekenend citaat afkomstig van het researchteam uit Utrecht dat de moord op Arthur na twintig jaar met zeer gedegen rechercheonderzoek – tijdens onderhavig onderzoek naar cold cases – tot een 'goed' einde heeft gebracht:

‘Het is een absolute must structureel aandacht te hebben voor cold cases. Dit niet alleen vanwege de nabestaanden en slachtoffers, maar ook voor het imago van en vertrouwen in politie en justitie.’

Epiloog

Op basis van onderhavige rapportage weten we dat er jaarlijks gemiddeld ongeveer zeventien cold cases heropend worden. Met name de afgelopen jaren worden er steeds meer coldcaseonderzoeken opgestart en de recente aandacht voor kwalitatief hoogwaardig opsporingsonderzoek naar aanleiding van gerechtelijke dwalingen heeft de aandacht voor de aanpak van cold cases in een sterke stroomversnelling gebracht.

Onderhavig onderzoek leert ons dat het heropenen van oude, onopgeloste zaken in een redelijk aantal gevallen zijn vruchten afwerpt. Ruim een derde van de uitgevoerde coldcaseonderzoeken heeft geresulteerd in een opheldering van het misdrijf dat soms jaren daarvoor is gepleegd. Nieuwe informatie over de zaak, maar ook voortschrijdend inzicht op het gebied van opsporing en technisch-forensische ontwikkelingen hebben daaraan bijgedragen.

Hoewel dit een noemenswaardig resultaat is, zal er naast hernieuwd onderzoek naar cold cases in de komende jaren echter ook meer geïnvesteerd (moeten) worden in actuele opsporingsonderzoeken die zijn vastgelopen of dreigen vast te lopen. Met andere woorden, er moet nu al rekening worden gehouden met de cold cases van de toekomst om niet achter de feiten aan te blijven lopen.

We kunnen ons afvragen of de cold case van vandaag dezelfde is als die over vijf jaar. Een verdere verwetenschappelijking van het proces van opsporing zal er in elk geval toe (moeten) leiden dat er in de toekomst minder ernstige misdrijven als onopgelost op de plank belanden.

Gedurende het onderzoek zijn we geconfronteerd met de dynamiek binnen de opsporing volgend op de ontwikkelingen in de Schiedammer parkmoord. De acties die worden ondernomen in het kader van het programma ‘versterking opsporing en vervolging’ – dat voortvloeide uit de rapportage van de commissie-Posthumus – geven een belangrijke kwaliteitsimpuls aan de opsporing. Het versterkingsprogramma dient de waarheidsvinding in strafzaken

te optimaliseren en het risico op gerechtelijke dwalingen te minimaliseren. Hiermee zijn we ook aangeland bij de onderwerpen *review* en tegenspraak, ‘toetsingsprocessen’ die binnen politie en justitie georganiseerd moeten worden om de kwaliteit en juistheid van opsporingsonderzoeken te waarborgen.

Een *review* is een evaluatie van een (lopend of beëindigd) opsporingsonderzoek waarin objectieve en systematische toetsing van het onderzoek plaatsvindt. De werkmethode van een *review* en een coldcaseonderzoek komen voor een groot deel met elkaar overeen. De resultaten van onderhavig onderzoek kunnen daarom ook hun toepassing vinden binnen *review*onderzoeken. Het feit dat we nu reeds kunnen constateren dat coldcaseteams c.q. -projecten ook de functie krijgen om te *reviewen*, steunt ons in die gedachte.

De kennis en ervaringen met coldcaseonderzoek van politiemensen uit verschillende regio’s zijn in dit rapport gebundeld en hebben geresulteerd in een modeldocument om coldcaseonderzoeken op een professionele en gestructureerde wijze voor te bereiden. De opbrengsten uit het onderzoek bieden ons ook voldoende handvatten om een voorzet voor een modeldocument voor *review*onderzoeken te ontwikkelen. In bijlage 10 is dit instrument opgenomen.

In het kader van de huidige ontwikkelingen is het goed om na te denken over het belang van een landelijke dan wel bovenregionale pool van politiemensen die ervaring hebben met coldcaseonderzoek en ook betrokken zouden kunnen worden bij *review*onderzoek.

Gedurende het onderzoek is geconstateerd dat rechteerteams over het algemeen graag leren van bestaande kennis en ervaringen uit andere regio’s, maar dat men niet altijd in staat is te vergaren, of niet weet hoe. Professionalisering van het opsporingsproces staat of valt dan ook met het openstaan voor en het overbrengen en borgen van kennis en ervaringen. Gekoppeld aan onderhavig onderzoek zal door het programma Politie en Wetenschap een landelijke briefing ‘cold cases: terugkijken en vooruitzien’ worden georganiseerd. Op deze bijeenkomst zou eveneens een start gemaakt kunnen worden met een periodiek landelijk overleg.

Geraadpleegde bronnen

Jaarverslag Nederlandse Politie 2000.

Jacobs, M., M. Bruinsma, J. van Poppel en J. Moors (2005). Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland. IVA Beleidsonderzoek en advies, WODC, ministerie van Justitie.

Kaasjager, J. (2004). Het einde van de afrekencultuur Collegiale toetsing als standaard. *Recherche Magazine*, nr. 3, p. 10-11.

Kruyer, F. (2000). Sporen uit het verleden, regio's pakken samen oude zaken weer op. *Algemeen Politieblad van het Koninkrijk der Nederlanden*, 149, p. 9-10.

Landelijk Team Kindermoord (2004). *Stappenplan cold-caseonderzoek – werkproces projectvoorbereiding Landelijk Team Kindermoord*.

Lord, V.B. (2005). Implementing a Cold Case Homicide Unit. *Law Enforcement Bulletin*, February, p. 1-6. Washington DC: Federal Bureau of Investigation.

Openbaar Ministerie, Politie en NFI (2005). *Versterking opsporing en vervolging: naar aanleiding van het evaluatierapport van de Schiedammer parkmoord*.

Poot, C.J. de, R.J. Bokhorst, P.J. van Koppen en E.R. Muller (2004). *Rechercheportret. Over dilemma's in de opsporing*. Alphen aan de Rijn: Kluwer.

Posthumus, F. (2005). *Evaluatieonderzoek in de Schiedammer Parkmoord*. Openbaar Ministerie.

Regini, C.L. (1997). The Cold Case Concept. *Law Enforcement Bulletin*, August, p. 1-6. Washington DC: Federal Bureau of Investigation.

Regiopolitie Amsterdam-Amstelland (2005). *Recherche Nieuwe Stijl 'Review en Cold case'*. Amsterdam.

Regiopolitie Midden- en West-Brabant (2005). *Procesbeschrijving Cold case team*. Breda.

Regiopolitie Rotterdam-Rijnmond (2005). *Inrichtings- en formatieplan Team 'Oude Zaken'*. Rotterdam.

Regiopolitie Utrecht (2006). *Review kapitale delicten in Utrecht: Plan van aanpak*. Utrecht.

Schaafsma, H. (2003). Een perfecte match. *Recherche Magazine*, nr. 2, p. 14-17.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (1993), 596. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2001), 21. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2001), 400. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2003), 201. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2004), 456. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2005), 17. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2005), 18. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2005), 595. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2005), 596. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2006), 190. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Staatscourant (2005), 20 januari 2001, nr. 21, p. 11, 's-Gravenhage.

Stol, W., N. Kop en P. Koppenol (2005). *Eén spoor is geen spoor: naar een landelijke spo-
rendatabank voor informatiegestuurde opsporing*. WODC, ministerie van Justitie.

Swain, J. (2005). Cold Case Investigation: Using Retired Officers. *The Criminal
Justice Institute's Management Quarterly*, summer, p. 1-4. Little Rock: University of
Arkansas System.

Turner, R. en R. Kosa (2003). Cold Case Squads: Leaving No Stone Unturned.
Bureau of Justice Assistance Bulletin, July. Washington: Bureau of Justice Assistan-
ce.

Tweede Kamer der Staten Generaal, vergaderjaar 2000-2001, 27 400 VI.

Vogelsang, H. (2004). Werkwijze van cold-caseteams in Nederland: IJskoud
procédé. *Recherche Magazine*, nr. 3, p. 17.

Vromans, M. (2004). Landelijk Team Kindermoord 'We hebben letterlijk dos-
siers bij de vuilnis weggehaald'. *Opportuun, het magazine van het Openbaar Ministe-
rie*, jrg. 10, nr. 6.

Zuidwijk, S. (2003). DNA-onderzoek in strafzaken, een almaar voortrazende
trein. *TREMA*, nr. 7. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Bijlage 1: Brief aan de korpschefs

Arnhem, 17 juni 2005

Onderwerp: *Landelijk onderzoek naar cold cases*

Geachte korpschef,

In opdracht van het Programma Politie en Wetenschap voert Advies- en Onderzoeksgroep Beke een onderzoek uit naar *cold cases*.

Onder een *cold case* verstaan we een onderzoek naar een ernstig misdrijf (vaak moord, doodslag en ernstige zedenmisdrijven) waarbij op een eerder moment de onderzoekslijnen geen of onvoldoende informatie opleverden om tot een oplossing van de zaak te komen en dat door een nieuw geformeerd (operationeel) onderzoeksteam is heropend.

In het onderzoek staat het leren en borgen van politiekennis op het gebied van de opsporing van ernstige misdrijven centraal. Om dit inzichtelijk te maken, worden de werkwijzen en resultaten van coldcaseteams in Nederland centraal gesteld.

In het kader van dit onderzoek worden diepte-interviews gehouden met tien rechteamten die een *cold case* hebben gedraaid. Voorafgaand aan deze interviews wordt bij alle korpsen een landelijke inventarisatie van coldcaseonderzoeken uitgevoerd om inzicht te krijgen in het aantal gedraaide *cold cases* in Nederland.

Met deze brief wil ik u in de eerste plaats verzoeken om uw medewerking aan de landelijke inventarisatie. Dit houdt in dat er door uw korps een korte vragenlijst wordt ingevuld over coldcaseonderzoeken. Het gaat in het algemeen om de bekendheid met coldcaseonderzoek en coldcaseteams binnen uw korps, het aantal gedraaide *cold cases* en een aantal kenmerken van de on-

derzoeken (o.a. type researchteam, type misdrijf, onderzoeksperiode, resultaten). Het is van belang dat we per korps een totaalbeeld krijgen van alle gedraaide coldcaseonderzoeken sinds 2000.

In het kader van de landelijke inventarisatie wil ik u verzoeken de bijgevoegde vragenlijst met bijbehorende formulieren door een of meer personen binnen uw korps zo volledig mogelijk te laten invullen en retourneren. De vragenlijst voor de landelijke inventarisatie, de bijbehorende formulieren en een retourenvelop zijn bijgevoegd.

Goed om te vermelden is dat we een soortgelijke brief met hetzelfde verzoek binnenkort ook aan de (regionale) researchdienst van uw korps zullen zenden.

In vervolg op deze landelijke inventarisatie selecteren we – verdeeld over alle korpsen – tien researchteams die een cold case hebben gedraaid voor een diepte-interview. Hiervoor wil ik bij deze – bij voorbaat – om uw toestemming vragen.

Rest mij te vermelden dat het College van procureurs-generaal namens de minister van Justitie toestemming heeft verleend voor inzage en kennisneming van vertrouwelijke gegevens ten behoeve van het onderzoek. Deze verklaring is tevens bijgevoegd.

Ik hoop op uw medewerking en op een spoedige reactie uwerzijds, bij voorbaat hartelijk dank.

Voor meer informatie of vragen kunt u zich wenden tot ondergetekende of tot dr. H.B. Ferwerda van Advies- en Onderzoeksgroep Beke (026 4438619).

Hoogachtend,

Drs. I. van Leiden

Bijlagen

- Vragenlijst 'Landelijke inventarisatie cold cases'
- 'Zaakformulieren coldcaseonderzoeken' (3 exemplaren)
- Retourenvelop
- Toestemmingsverklaring van het College van procureurs-generaal

Bijlage 2:

Vragenlijst landelijke inventarisatie cold cases

Landelijke inventarisatie cold cases

Advies- en Onderzoeksgroep Beke voert in opdracht van Programma Politie en Wetenschap een onderzoek naar Cold Cases uit. In dit onderzoek wordt een landelijke inventarisatie gemaakt van het aantal coldcaseteams en het aantal coldcaseonderzoeken dat vanaf het jaar 2000 heeft gedraaid.

Een coldcaseonderzoek is een nieuw opsporingsonderzoek door een speciaal voor dat doel geformeerd onderzoeksteam naar een kapitaal delict omdat eerder opsporingsonderzoek niet heeft geleid tot ophefdering van de zaak.⁶⁰

Wij willen u verzoeken de vragenlijst in te vullen. Er wordt allereerst een aantal algemene vragen gesteld over coldcaseonderzoeken in uw korps. Daarnaast vragen we u de ‘Zaakformulieren coldcaseonderzoek’ voor de gedraaide coldcaseonderzoeken in uw korps vanaf het jaar 2000 in te (laten) vullen (zie ook vraag 9). Voor eventuele verdere informatie wordt tot slot een aantal contactgegevens gevraagd.

Voor het retour zenden van de ingevulde vragenlijst en de ‘Zaakformulieren coldcaseonderzoeken’ kunt u gebruikmaken van de bijgevoegde antwoordenvelop. Voor vragen kunt u altijd contact opnemen.

Hartelijk dank voor uw bijdrage aan het onderzoek!

⁶⁰ Het is een belangrijke voorwaarde dat er een onderzoeksteam voor de heropende zaak is opgericht. Daarmee worden onopgeloste misdrijven waarop zo nu en dan een actie door een of meerdere individuele rechercheurs wordt verricht *niet* gerekend tot coldcaseonderzoeken.

Vragenlijst Cold Cases

1 Binnen welk korps bent u werkzaam?

☐ Amsterdam-Amstelland

☐ Brabant-Noord

☐ Flevoland

☐ Gelderland-Midden

☐ Gooi en Vechtstreek

☐ Haaglanden

☐ IJsselland

☐ Limburg-Noord

☐ Midden- en West-Brabant

☐ Noord-Holland-Noord

☐ Twente

☐ Zaanstreek-Waterland

☐ Noord- en Oost-Gelderland

☐ Brabant Zuid-Oost

☐ Drenthe

☐ Friesland

☐ Gelderland-Zuid

☐ Groningen

☐ Hollands Midden

☐ Kennemerland

☐ Limburg-Zuid

☐ Zuid-Holland-Zuid

☐ Rotterdam-Rijnmond

☐ Utrecht

☐ Zeeland

☐ KLPD

2 Is er binnen uw korps aandacht voor cold cases c.q. zijn of worden er coldcaseonderzoeken gedraaid?

☐ ja

☐ nee

3 Sinds wanneer is er binnen uw korps aandacht voor cold cases?

Sinds _____ (jaartal)

4 In welke vorm worden in uw korps coldcaseonderzoeken gedraaid?

☐ door een permanent coldcaseteam

☐ door ad-hoc-coldcaseteam(s)

☐ beide

☐ anders, namelijk: _____

5 Indien er sprake is (geweest) van een permanent coldcaseteam per wanneer bestaat (of bestond) dit team?

☐ niet van toepassing

☐ per ____ - ____ - ____ (datum) tot ____ - ____ - ____ (indien opgeheven)

6 Hoeveel coldcaseonderzoeken hebben er vanaf het jaar 2000 tot heden binnen uw korps gedraaid?

0 in 2000: _____ (aantal)

0 in 2001: _____ (aantal)

0 in 2002: _____ (aantal)

0 in 2003: _____ (aantal)

0 in 2004: _____ (aantal)

0 in 2005: _____ (aantal)

7 Bent u bekend met het 'Stappenplan coldcaseonderzoek' dat in 2004 door het (voormalig) Landelijk Team Kindermoord ontwikkeld is?

0 nee, niet bekend mee

0 ja, bekend mee en in bezit

0 ja, bekend mee maar niet in bezit

8 Is of wordt er gebruik gemaakt van het 'Stappenplan coldcase onderzoek' bij het draaien van een onderzoek naar Cold Cases?

0 niet van toepassing

0 ja

0 ja, gedeeltelijk (elementen ervan)

0 nee

9 Wilt u voor elk afzonderlijk coldcaseonderzoek dat vanaf 2000 in uw korps heeft gedraaid een 'Zaakformulier coldcaseonderzoeken' (laten) invullen?⁶¹

10 Met wie kan in het kader van het onderzoek eventueel nader contact worden opgenomen?

Naam _____

Functie _____

Regio _____

District _____

Telefoon (mobiel) _____

E-mail _____

Hartelijk dank voor het invullen van deze lijst!

Vergeet u niet de 'Zaakformulieren coldcaseonderzoeken' in te (laten) vullen.

---

61 Er zijn drie formulieren bijgevoegd. Extra formulieren kunnen gekopieerd worden of eventueel worden opgevraagd bij Advies- en Onderzoeksgroep Beke (026 4438619).

Bijlage 3:

Contactpersonen en geïnterviewden

Instantie	naam
Openbaar Ministerie - Parket Generaal	Mw. E. van der Bijl
Korps Landelijke Politiediensten	Dhr. P. van de Eshof
Regiopolitie Amsterdam-Amstelland	Dhr. T. Vermeulen
	Dhr. P. van Steen
Regiopolitie Brabant Zuid-Oost	Dhr. H. Aarts
Regiopolitie Brabant-Noord	Dhr. T. van Loenhout
Regiopolitie Drenthe	Dhr. P. Vrijenhoek
	Dhr. J.H. Kelder
Regiopolitie Flevoland	Dhr. E. de Vries
Regiopolitie Friesland	Dhr. D. Adema
Regiopolitie Gelderland-Midden	Dhr. J. Rutjes
Regiopolitie Gelderland-Zuid	Dhr. C. Bikker
Regiopolitie Gooi en Vechtstreek	Dhr. N. Scheltes
	Dhr. R. Laroooy
Regiopolitie Groningen	Dhr. R. Visscher
	Dhr. K.J. Dijkema
Regiopolitie Haaglanden	Mevr. A. van Leeuwen
Regiopolitie Hollands-Midden	Dhr. L. Hooijmans
Regiopolitie IJsselland	Dhr. O. van Iren
	Dhr. T. van de Griendt
Regiopolitie Kennemerland	Dhr. H. Schafstall
Regiopolitie Limburg-Noord	Dhr. H. Dehing
Regiopolitie Limburg-Zuid	Dhr. L. Brongers
Regiopolitie Midden- en West-Brabant	Dhr. P. Robben
Regiopolitie Noord- en Oost-Gelderland	Dhr. H. Bosch
Regiopolitie Noord-Holland-Noord	Dhr. J. Zondervan
Regiopolitie Rotterdam-Rijnmond	Dhr. J. Stad
	Dhr. H. van Rijssel
Regiopolitie Twente	Dhr. E. Reinshagen

Regiopolitie Utrecht	Dhr. H. Smits
Regiopolitie Zaanstreek-Waterland	Dhr. J. Bond
Regiopolitie Zeeland	Dhr. A. Francke
	Dhr. J. Duine
Regiopolitie Zuid-Holland-Zuid	Dhr. T. Wor

Bijlage 4:

Geïnterviewden coldcasestudies

Regiopolitie	naam
Noord- en Oost-Gelderland	Dhr. H. Bosch Dhr. E. Spraakman Dhr. T. Schuurman
Limburg-Zuid	Dhr. L. Brongers Dhr. H. Veugelers
Rotterdam-Rijnmond	Dhr. J. Stad Dhr. H. van Rijssel
Zaanstreek-Waterland	Dhr. J. Bond
Friesland	Dhr. D. Adema Dhr. W. Vos
Groningen	Dhr. K.J. Dijkema Dhr. H. Heling
Utrecht	Dhr. R. Vermeulen Dhr. R. Boon
Brabant-Noord	Dhr. T. van Loenhout Dhr. W. Heeren Dhr. W. de Groot
Midden- en West-Brabant	Dhr. P. Robben Mevr. A. van der Zande
Zeeland	Dhr. J. Duine Dhr. E. Joosen

Bijlage 5: Vragenlijst coldcasestudies

Overzicht aandachtspunten

- 1 Zaakgegevens
  - 2 Inhoudelijke zaakbeschrijving
  - 3 Aanleiding onderzoek
  - 4 Rechercheteam
  - 5 Rechercheonderzoek
  - 6 Evaluatie
-
- 1 *Zaakgegevens*
    - 1.1 Datum interview
    - 1.2 Naam respondent(en)
    - 1.3 (Code)naam van de zaak
    - 1.4 Onderzoekende instantie(s)
    - 1.5 Naam teamleider(s)
    - 1.6 Naam officier van justitie
    - 1.7 Onderzoeksperiode cold case
  - 2 *Inhoudelijke zaakbeschrijving*
    - 2.1 Om welk(e) type(n) misdrijven gaat het in het onderzoek? (Moord, doodslag, aanranding, verkrachting, seriemisdrijven)
    - 2.2 Wanneer heeft de zaak gespeeld/heeft het misdrijf plaatsgevonden? (Tijdperiode, tijdpad)
    - 2.3 Samenvatting van de zaak (Locatie, verdachte, slachtoffer, modus operandi)
  - 3 *Aanleiding onderzoek*
    - 3.1 Wanneer is er eerder een onderzoek uitgevoerd naar deze zaak? (Aantal onderzoeken, periode, tijdpad)
    - 3.2 Wat is de reden dat op een eerder moment het onderzoek is gesloten? (Geen verdachte, gebrek aan bewijs of sporen, tijdgebrek)

- 3.3 Wat was de (directe) aanleiding tot het heropenen van de zaak? (Media, nieuwe technieken, methoden, getuigen, betrokkenen, feiten, sporen)
- 3.4 Indien van toepassing: was het onderzoek ook opgestart bij het ontbreken van technische sporen?
- 3.5 Van wie of wat kwam de intentie c.q. opdracht de zaak te heropenen? (Officier van justitie, korpschef)
- 3.6 Is er vooraf een maximale looptijd voor het onderzoek vastgesteld?
- 3.7 Wat was de doelstelling van het heropende onderzoek?
- 3.8 Is er een relatie met andere onderzoeken?

- 4 *Rechercheteam*
- 4.1 Wat was de reikwijdte en aard van het oude rechercheteam? (Regionaal, districtelijk, BRT, permanent of ad-hoc-coldcaseteam, RBT)
- 4.2 Wat was de reikwijdte en aard van het nieuwe coldcaseteam? (Regionaal, districtelijk, BRT, permanent of ad-hoc-coldcaseteam, RBT)
- 4.3 Wat was de samenstelling van het nieuwe coldcaseteam? (Vrijgestelde TR-man? Vrijgestelde analist? Aantal vaste personen?)
- 4.4 Op basis van welke overwegingen of criteria is dit nieuwe team gevormd? (Kennis, expertise, ervaring, capacitaire mogelijkheden)
- 4.5 Waarin onderscheid het team zich van het oude rechercheteam? (Overeenkomsten en verschillen, deels zelfde personen, deels andere personen)
- 4.6 In welke mate zijn er oude onderzoekers bij het coldcaseonderzoek betrokken geweest?
- 4.7 Wat was de investering in het onderzoek? (Capaciteit, aantal teamleden en inzet in uren)
- 4.8 Was er intern expertise, kennis of ervaring m.b.t. cold cases? (Eerdere cold cases, eerdere soortgelijke misdrijven)
- 4.9 Is er extern expertise of kennis geraadpleegd? (forensisch wetenschapper, gedragskundige, andere coldcaseteams)
- 4.10 Is er samengewerkt met andere regio's of politiediensten? (CIE, NRI, afdeling Moord en Zeden, andere coldcaseteams Nederland)
- 4.11 Is er samengewerkt met anderen buiten de politie? (NFI, andere onderzoeksbureaus (buitenland), media, hypnotiseur, tekenaars)

- 5 *Rechercheonderzoek*
- 5.1 Waarmee en op welke wijze is het onderzoek gestart? (Voorbereidingen, geraadpleegde bronnen, interviews oud rechercheteam)
- 5.2 Welke werksystematiek is er gehanteerd? (Strategie, structuur, draaiboek, stappenplan LTK, infobeheer)

- 5.3 Op welke wijze is er al dan niet gebruikgemaakt (kunnen worden) van informatie uit het oude rechercheonderzoek? (Documentatie, processen-verbaal, sporen, oude teamleden)
  - 5.4 Hoe is het coldcase-onderzoek chronologisch verlopen? (Tijdslijn, middelen en technieken, opvragen oude handgeschreven stukken)
  - 5.5 Welke methoden en middelen zijn er in het onderzoek ingezet? (Database, DNA-onderzoek, reconstructie, sporenonderzoek, buurtonderzoek)
  - 5.6 Welke digitale systemen zijn er in het onderzoek geraadpleegd?
  - 5.7 Welke opsporingsmethoden hebben veel informatie opgeleverd? (Database, DNA-onderzoek, reconstructie, sporenonderzoek, buurtonderzoek)
  - 5.8 Welke opsporingsmethoden hebben weinig informatie opgeleverd? (Database, DNA-onderzoek, reconstructie, sporenonderzoek, buurtonderzoek)
  - 5.9 Is Viclas geraadpleegd en is de zaak in Viclas opgenomen? (Violent Crime Linkage Analysis System van de DNRI)
  - 5.10 Worden dergelijke zaken standaard in uw korps in Viclas ingevoerd?
  - 5.11 Welke belangrijke ontwikkelingen en veranderingen hebben zich in de loop van het onderzoek voorgedaan? (Nieuwe inzichten, denkrichtingen, nieuwe feiten, verdachten, getuigen)
  - 5.12 M.b.t. welke aspecten van de zaak is er veel informatie verzameld? (Modus operandi, plaats delict, slachtoffer, dader)
  - 5.13 M.b.t. welke aspecten van de zaak is er weinig informatie verzameld? (Modus operandi, plaats delict, slachtoffer, dader)
  - 5.14 Wat zijn de resultaten en opbrengsten van het onderzoek? (Onopgelost gebleven, nieuw bewijsmateriaal, verdachte veroordeeld)
  - 5.15 In hoeverre is de doelstelling van het onderzoek behaald?
  - 5.16 Op welke punten zou er nog doorgerechercheerd moeten worden? (Wat zijn punten die zijn blijven liggen)
  - 5.17 Is er een strafzaak geweest en heeft dit geleid tot een vonnis? (Aantal en de aard van het vonnis, wetsartikel)
  - 5.18 Wat is de status van het onderzoek? (Loopt nog, afgesloten, weggezet, voortgezet)
-
- 6 Evaluatie
  - 6.1 Welke succesfactoren of *good practices* zijn in het onderzoek aan te wijzen? (Dossierbeheer, expertise, teamsamenstelling, methoden, samenwerking, NFI)

- 6.2 Welke faalfactoren of knelpunten zijn in het onderzoek aan te wijzen? (Terugvinden van oude documentatie en sporenmateriaal, expertise, teamsamenstelling, samenwerking, tijdsdruk, beperkte middelen en capaciteit)
- 6.3 Wat zijn de belangrijkste leerervaringen van dit onderzoek geweest? (Expertise, opsporingsmethoden, samenwerking)
- 6.4 Wat zou u bij een volgend coldcaseonderzoek eventueel anders doen?
- 6.5 Wat zijn de maatschappelijke effecten van dit opsporingsonderzoek geweest? (Media, politiek, burgers, organisaties)
- 6.6 Is men bekend met het Stappenplan coldcaseonderzoek van het LTK?
- 6.7 Wat zijn de ervaringen met en meningen over het Stappenplan van het LTK? (Toepasbaarheid, gebruiksvriendelijkheid, volledigheid)
- 6.8 Is het rechteam na de cold case afgebroken of voortgezet? (Ingezet op andersoortige onderzoeken, intact ingezet op nieuwe cold cases)
- 6.9 Hoe wordt de opgedane kennis, ervaring en expertise overgedragen en geborgd binnen de organisatie?
- 6.10 In hoeverre is er binnen het korps aandacht voor cold cases? (Prioritering, plannen m.b.t. teams, stand van zaken, rol ex-politiemensen)
- 6.11 Wat vindt men belangrijk voor de toekomst m.b.t. coldcaseonderzoek? (Landelijk coldcaseteam, regionaal permanent coldcaseteam)

Bijlage 6:

Wetswijzigingen verjaringstermijn

Staatsblad 595 van 13 december 2005:

Wet van 16 november 2005 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn (opheffing verjaringstermijn bij zeer ernstige delicten).

ARTIKEL I

Het Wetboek van Strafrecht wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 70 wordt als volgt gewijzigd:

- 1 Voor de tekst wordt de aanduiding '1' geplaatst.
- 2 In onderdeel 4° wordt 'vijftien jaren' vervangen door 'twintig jaren' en wordt de puntkomma aan het slot vervangen door een punt.
- 3 Onderdeel 5° vervalt.
- 4 Er wordt een lid toegevoegd, luidend:
  - 2 In afwijking van het eerste lid verjaart het recht tot strafvordering niet voor misdrijven waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld.

B

Artikel 72 wordt als volgt gewijzigd:

- 1 In het eerste lid wordt 'mits die daad de vervolgte bekend of hem betekend zij' vervangen door: 'ook ten aanzien van anderen dan de vervolgte'.
- 2 Aan het tweede lid wordt een zin toegevoegd, luidend: Het recht tot strafvordering vervalt evenwel indien vanaf de dag waarop de oorspronkelijke verjaringstermijn is aangevangen een periode is verstreken die gelijk is aan twee maal de voor het feit geldende verjaringstermijn.

C

Aan artikel 77d wordt een lid toegevoegd, luidende:

- 3 Het recht tot strafvordering voor misdrijven waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, verjaart in twintig jaren.

ARTIKEL II

De Wet internationale misdrijven wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 13 wordt vervangen door:

Artikel 13

Ten aanzien van de in deze wet omschreven misdrijven – met uitzondering van de feiten, bedoeld in artikel 7, eerste lid, en, voor zover met die feiten verband houdend, de feiten, bedoeld in artikel 9 – verjaart het recht tot strafvordering niet. De artikelen 76 en 77d, derde lid, van het Wetboek van Strafrecht zijn op die misdrijven niet van toepassing.

B

Aan het slot van artikel 21, tweede lid, wordt een zinsnede toegevoegd, luidende: , tenzij het feit op dat tijdstip reeds is verjaard.

ARTIKEL III

Ten aanzien van de feiten die op het tijdstip waarop deze wet in werking treedt, zijn verjaard, blijven de wettelijke bepalingen inzake de verjaring van toepassing zoals zij luiden voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet.

ARTIKEL IV

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Staatsblad 596 van 13 december 2005:

Besluit van 7 december 2005 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de wet van 16 november 2005 tot wijziging van het Wetboek van

Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn (opheffing verjaringstermijn bij zeer ernstige misdrijven) (Stb. 595).

Enig artikel

De wet van 16 november 2005 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn (opheffing verjaringstermijn bij zeer ernstige misdrijven) (Stb. 595) treedt in werking met ingang van 1 januari 2006.

Bijlage 7:

Wet- en regelgeving DNA-onderzoek

In deze bijlage worden de belangrijkste regels met betrekking tot DNA-onderzoek beschreven.

Reikwijdte DNA-onderzoek

Forensisch DNA-onderzoek omvat het vergelijken van DNA-profielen van personen met DNA-profielen van sporen en het vaststellen van uiterlijk waarneembare persoonskenmerken van onbekende personen die sporen hebben achtergelaten. In de volgende gevallen is DNA-onderzoek mogelijk:

- DNA-onderzoek aan sporen (d.w.z. onbekende personen);
- vrijwillig DNA-onderzoek bij verdachten of andere personen die daarvoor schriftelijke toestemming hebben verleend;
- verplicht DNA-onderzoek in opdracht van een officier van justitie of een rechter-commissaris (RC) bij verdachten van delicten waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan en waarbij het DNA-onderzoek kan bijdragen aan de oplossing van het delict in het kader waarvan dat onderzoek plaatsvindt;
- verplicht DNA-onderzoek in opdracht van een officier van justitie bij veroordeelden van delicten waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan.

DNA-onderzoek aan sporen, verdachten en veroordeelden omvat tevens de opname van de daaruit resulterende DNA-profielen in de DNA-databank en het vergelijken van die profielen met alle DNA-profielen die daarin reeds aanwezig zijn.

DNA-onderzoek aan personen gebeurt in principe altijd aan bij die personen afgenomen celmateriaal. In uitzonderlijke door de officier van justitie te bepalen zwaarwegende gevallen kan bij verdachten en veroordeelden aan anders dan afgenomen celmateriaal DNA-onderzoek gebeuren.

De uiterlijk waarneembare persoonskenmerken welke thans bij wet zijn aangewezen, zijn geslacht en ras. Andere kenmerken worden bij algemene maatregel van bestuur aangewezen.

Afname celmateriaal

- Afname van celmateriaal bij personen gebeurt bij voorkeur in de vorm van wangslim maar als dit niet mogelijk is kunnen ook bloed (vingerprik) of haren afgenomen worden.
- Personen die vrijwillig meewerken mogen zelf kiezen welk celmateriaal zij willen afstaan.
- Bij personen die vrijwillig meewerken mag de afname van wangslim en uitgetrokken haren worden gedaan door gecertificeerde opsporingsambtenaren of penitentiaire medewerkers. In alle andere gevallen dient de afname door een arts of verpleegkundige te geschieden.
- Afname van celmateriaal voor DNA-onderzoek bij verdachten en veroordeelden blijft achterwege indien het DNA-profiel van betrokkene al is opgenomen in de DNA-databank.

Rechten betrokkenen

- Voor vrijwillige afname is schriftelijke toestemming nodig van de betrokkene.
- Afname op bevel van een officier van justitie of rechter-commissaris bij verdachten is pas mogelijk nadat de verdachte in de gelegenheid is gesteld om gehoord te worden waarbij hij zich door een raadsman kan laten bijstaan.
- Verdachten hebben recht op een contraonderzoek.
- Indien er te weinig sporenmateriaal aanwezig is voor een contraonderzoek mag de verdachte zelf het laboratorium kiezen waar het DNA-onderzoek wordt uitgevoerd.
- De betrokkene wordt zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte gesteld van de uitslag van het DNA-onderzoek, tenzij het DNA-onderzoek heeft plaatsgevonden aan niet-afgenomen celmateriaal. Dan gebeurt dit wanneer het onderzoeksbelang dat toestaat.
- Een veroordeelde kan bezwaar aantekenen tegen de bepaling van zijn DNA-profiel maar niet tegen de afname van celmateriaal.

- Het celmateriaal en het DNA-profiel van een niet-verdachte of niet-veroordeelde worden vernietigd zodra vastgesteld is dat hun DNA-profiel niet overeenkomt met het DNA-profiel van het daderspoor.

Uitvoering DNA-onderzoek

- De aan een DNA-onderzoek te onderwerpen voorwerpen moeten door de politie worden voorzien van een identiteitszegel en samen met een proces-verbaal opgestuurd worden naar het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) om daar geregistreerd te worden.
- Het DNA-onderzoek dient te worden uitgevoerd bij het NFI of een ander ISO-17025 geaccrediteerd laboratorium.
- Voor een DNA-onderzoek is een opdracht vereist van een officier van justitie of een rechter-commissaris.
- DNA-profielen van sporen, verdachten en veroordeelden worden opgenomen in de DNA-databank en vergeleken met alle daarin reeds aanwezige DNA-profielen.
- Het NFI rapporteert de resultaten aan de opdrachtgever en stuurt een kopie van het onderzoeksrapport naar de politie.

Relevante stukken

Voor nader informatie over regels en wetten met betrekking tot DNA-onderzoek verwijzen we naar de hiernavolgende stukken:

- de artikelen 138a, 151a t/m d en 195a t/m f van het Wetboek van Strafvordering;
- de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden – Staatsblad 2004 465;
- de Wijziging DNA-onderzoek bij veroordeelden – Staatsblad 2006 190;
- het Besluit betreffende de inwerkingtreding van de wet DNA-onderzoek bij veroordeelden – Staatsblad 2006 220;
- het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken – Staatsblad 2001 400;
- de Wijziging Besluit DNA-onderzoek in strafzaken – Staatsblad 2005 17;
- de Aanwijzing prioritering DNA-onderzoeken – Staatscourant 30 januari 2001, nr. 21;
- de Wijziging Regeling DNA-onderzoek in strafzaken in verband met het vaststellen van uiterlijk waarneembare persoonskenmerken – Staatsblad 2003 201;

- de Richtlijnen voor grootschalig DNA-onderzoek – Tweede kamer 2000-2001 27 400 VI.

Bron: Nederlands Forensisch Instituut (www.dnasporen.nl)

Bijlage 8: Casusbeschrijvingen

Casus 1

In januari 2001 wordt in een woonwijk een man van 36 jaar op gewelddadige wijze meerdere keren met een mes gestoken waarna hij kort daarop overlijdt. Na het voorval is in overleg met het Openbaar Ministerie direct een recherchebijstandsteam opgericht. Een maand na de start van het onderzoek wordt een verdachte aangehouden. De verdachte wordt door het Openbaar Ministerie gedagvaard maar niet veroordeeld.

Mei 2004 geeft de korpsleiding opdracht een nieuw onderzoek te verrichten naar de zaak. Ruim drie jaar na het eerdere rechercheonderzoek wordt het coldcaseonderzoek gestart. Door het team wordt een verdachte aangehouden, het betreft dezelfde verdachte die in 2001 is aangehouden. De officier van justitie eist veertien jaar gevangenisstraf en in september 2005 wordt hij conform deze eis veroordeeld. In februari 2006 komt het Hof echter tot een vrijpraak.

Casus 2

Januari 1990 wordt een jonge vrouw van 22 jaar dood in haar woning aangetroffen. Ze is gewurgd en daarnaast worden er snijwonden in haar hals aangetroffen. Na zes weken onderzoek besluit de rechter-commissaris een verdachte die in beeld is gekomen op vrije voeten te stellen.

Ruim dertien jaar later, voorjaar 2003, wordt de zaak heropend door een coldcaseteam. Dit team werkt twee jaar aan de zaak, rechercheert vijftien scenario's uit, maar sluit uiteindelijk de zaak zonder verdachte af. Er zijn DNA-profielen vastgesteld waarmee een mogelijke verdachte in de toekomst alsnog in beeld kan komen.

Casus 3

In november 1984 wordt op klaarlichte dag in een kledingboetiek het dode lichaam aangetroffen van een jonge vrouw die in de boetiek werkte. Ze is aan

haar handen en enkels vastgebonden met een reep stof en haar mond is gesnoerd. De keel van het slachtoffer vertoont een lange, diepe snijwond en een aantal steekwonden.

De politie formeert direct een recherchebijstandsteam om het misdrijf te onderzoeken. Vanaf het begin van het onderzoek heeft het team een verdachte in beeld en in 1986 – twee jaar na het misdrijf – wordt deze verdachte gearresteerd op verdenking van moord c.q. doodslag. De verdachte ontkent, maar wordt tot twaalf jaar gevangenisstraf veroordeeld. Begin 1988 wordt de verdachte in hoger beroep vrijgesproken, waarna het misdrijf voor lange tijd onopgelost blijft.

In 2001 – vlak voordat het misdrijf zou verjaren – wordt de zaak heropend. Het team stuit op twee verdachten van de moord en heeft hard bewijs tegen hen in handen. Omdat beide verdachten echter overleden blijken, kunnen zij niet veroordeeld worden. De zaak wordt desalniettemin als opgelost beschouwd.

Casus 4

In het voorjaar van 1986 wordt het stoffelijke overschot gevonden van een elfjarig jongetje. Het slachtoffer is op een militair terrein gevonden en is verkracht en vermoord door middel van verwurgings.

Door een recherchebijstandsteam wordt direct een onderzoek ingesteld naar het misdrijf. Er worden spermasporen veiliggesteld. Uit dit onderzoek komt naar voren dat er sprake lijkt te zijn van een serie seksuele misdrijven, waarbij overigens in de eerdere zaken geen dodelijke slachtoffers vallen. In 1987 sluit men het opsporingsonderzoek omdat er geen verdachte in beeld komt en alle lijnen zijn uitgerechercheerd.

In 2000 wordt door het dan opgerichte coldcaseteam het onderzoek op de rand van de verjaring heropend. Uit de eerdere veiliggestelde sporen wordt met de nieuwe technieken het DNA-profiel van de (onbekende) dader vastgesteld, wordt er zeer uitgebreid onderzoek uitgevoerd en worden diverse verdachten uitgesloten. Ook nu wordt de dader echter niet aangehouden. De verjaringstermijn van de zaak is door de politie en het Openbaar Ministerie gestuit en in november 2005 is de moord op basis van DNA-onderzoek uiteindelijk alsnog opgelost. De dader is echter overleden. Met het oplossen van de zaak zijn tevens zes andere zedenzaken opgelost.

Casus 5

In de nazomer van 1989 wordt in een fietsenberging van een flat een vrouw onder bedreiging met een mes verkracht. De politie verricht onderzoek maar zonder resultaat. Ongeveer vijftien jaar nadien – het is dan januari 2004 – wordt door het coldcaseteam het onderzoek heropend. Er wordt een link gelegd naar vijf zedenmisdrijven die in een andere politieregio hebben plaatsgevonden en dankzij DNA-onderzoek wordt de dader vijftien jaar na dato alsnog veroordeeld tot achttien maanden celstraf.

Casus 6

In december 1996 wordt door de man des huizes melding gemaakt van een brand in een woning. Nadat hij zijn kinderen gered heeft, vindt de brandweer in een kantoortje in de woning het grotendeels verkoolde lichaam van zijn echtgenote. Uit de kluis was een groot geldbedrag verdwenen. De echtgenoot komt na drie maanden onderzoek in beeld als verdachte, maar bij gebrek aan bewijs wordt hij vrijgelaten.

In 2004 wordt door het permanente coldcaseteam een uitgebreid onderzoek ingesteld dat na ongeveer één jaar leidt tot de aanhouding van de eerdere verdachte, echter ondersteund door nieuwe en hardere feiten. Over de afloop van de zaak is nog niets bekend.

Casus 7

In de zomer van 2000 komt bij de alarmcentrale een melding binnen dat er een man op straat zou zijn neergeschoten. De politie ging direct ter plekke en trof het levenloze lichaam aan van een man die overleden bleek te zijn aan zes pistoolschoten, het blijkt om een liquidatie te gaan. Er wordt een recherchebijstandsteam opgericht om de zaak te onderzoeken. Na ongeveer drie maanden wordt het onderzoek onopgelost afgesloten.

Eind 2004 – ruim vier jaar nadat de moord heeft plaatsgevonden – wordt opnieuw een team geformeerd om de zaak nieuw leven in te blazen. Na drieënhalve maand rechercheren is de zaak nog steeds onopgelost gebleven.

Casus 8

In juli 1998 worden op een landgoed de stoffelijk overschotten aangetroffen van vier mannen, allen met pistoolschoten om het leven gebracht. Er wordt

direct een langdurig onderzoek ingesteld en al snel komt de politie tot een scenario dat het zou gaan om een liquidatie in het criminele circuit. De zaak wordt na alle lijnen te hebben uitgerechercheerd onopgelost afgesloten en eind 2002 overgedragen aan het coldcaseteam.

In april 2003 – bijna zes jaar na de moorden – werd het onderzoek door het coldcaseteam heropend op grond van nadere kennis en inzicht en het kunnen toepassen van nieuwe onderzoeksmethoden. Een belangrijke aanleiding voor de heropening was een getuige die zich bij de politie had gemeld met informatie over vier verdachten die de schietpartij op hun geweten zouden hebben. Twee van de genoemde verdachten bleken echter niet meer te leven. De derde verdachte kon op basis van DNA-onderzoek gelinkt worden aan de op de plaats delict aangetroffen sporen en in combinatie met de uitkomsten van het tactische onderzoek stelt het rechteam vast dat deze derde verdachte betrokkenheid heeft bij de moorden. Het Openbaar Ministerie legt hem medeplichtigheid ten laste, maar in mei 2006 wordt hij door de rechtbank vrijgesproken.

Casus 9

In de periode van 1989 tot 2003 zijn zes vrouwen vermist en later vermoord teruggevonden. Allen zijn op gewelddadige wijze om het leven gebracht. Het laatste slachtoffer is in het voorjaar van 2005 teruggevonden. Daarnaast is in 1992 een vrouw slachtoffer geworden van een poging tot moord. De zaken zijn in de loop der tijd door recherchebijstandsteams als individuele zaken opgepakt, maar de onderzoeken hebben in geen geval tot opheldering geleid.

In de nazomer van 2004 komt een verdachte in beeld die aan de hand van DNA-materiaal te linken is aan het DNA dat bij een van de slachtoffers is aangetroffen. Dit heeft de aanleiding gevormd om in november 2004 een team op te starten dat de serie misdrijven opnieuw gaat onderzoeken. Daarbij wordt bekeken in hoeverre er verbanden tussen de moorden bestaan en of de verdachte te linken is aan de andere onopgeloste moorden. Over de afloop van de zaak is nog niets bekend.

Casus 10

In de zomer van 1995 wordt na melding van een buurtbewoner een zwaargewonde bejaarde man in een park aangetroffen. De man lag met ontbloot onderlichaam op de grond en had verwondingen aan zijn hoofd en een steekwond boven zijn oor.

Er wordt door de lokale recherche op de plaats delict een technisch sporenonderzoek uitgevoerd en het slachtoffer wordt naar het ziekenhuis overgebracht. Twee dagen later overlijdt het slachtoffer aan zijn verwondingen waarna een recherchebijstandsteam op de zaak wordt gezet. Er komen verschillende verdachten in beeld, maar vanwege gebrek aan bewijs wordt de zaak na relatief korte tijd onopgelost afgesloten.

In januari 2002 wordt een nieuw onderzoek ingesteld naar de zaak. Na een langdurige projectvoorbereiding wordt vanaf mei 2004 door een nieuw researcheteam gestart met het operationele onderzoek. In het hernieuwde onderzoek worden de eerdere verdachten opnieuw bekeken met als resultaat dat ze uitgesloten kunnen worden. Na het doorrechercheren op nieuwe onderzoekslijnen komt in 2005 een nieuwe verdachte in beeld. Met name tijdens de verhoren heeft het team steeds meer de overtuiging gekregen de juiste verdachte te hebben aangehouden. Er is zowel technisch als tactisch echter onvoldoende bewijs om tot een veroordeling te komen. De verdachte wordt in vrijheid gesteld en het onderzoek wordt gesloten met het complementeren en afsluiten van het dossier.

Bijlage 9:

Modeldocument preview cold cases

Een preview coldcaseonderzoek is een projectvoorbereiding van een hernieuwd onderzoek naar een cold case. Een cold case is een kapitaal delict dat met eerder uitgevoerd opsporingsonderzoek niet is opgehelderd.

Onder kapitale delicten worden misdrijven verstaan die een ernstige aantasting van de rechtsorde hebben veroorzaakt dan wel een grote maatschappelijke impact hebben gehad. Deze betreffen: (poging tot) moord, (poging tot) doodslag, gewapende overval, ontvoering, vermissing, gijzeling, terrorisme, verkrachting en afpersing.

In een preview wordt nagegaan op welke wijze een cold case met hernieuwd operationeel onderzoek alsnog tot een oplossing kan worden gebracht door gebruik te maken van alle – nieuwe – beschikbare opsporingsmogelijkheden. Het previewteam verricht geen operationele werkzaamheden.

Met de inzet van een preview coldcaseonderzoek als instrument moet de kans op opheldering van gepleegde kapitale delicten verhoogd worden en moet het risico op missers in de rechtsgang worden teruggedrongen.

Het previewteam stelt op basis van informatie uit eerdere opsporingsonderzoeken naar het misdrijf en op basis van nieuwe informatie een projectvoorstel op waarin adviezen worden gedaan en lijnen worden uitgezet voor heropening van de zaak door een operationeel coldcaseteam.

Het previewteam draagt het projectvoorstel over aan het coldcaseteam en blijft daarnaast een back-upfunctie vervullen voor het operationele coldcaseteam waar het gaat om advisering en terugkoppeling.

Het previewteam en het coldcaseteam zullen altijd moeten bestaan uit politiefunctionarissen die niet eerder bij een onderzoek naar het betreffende misdrijf betrokken zijn geweest. Dit om de preview zo objectief mogelijk te laten verlopen.

Het modeldocument heeft de vorm van een proces-verbaal van bevindingen en is gebaseerd op bestaande modellen van het Landelijk Team Kindermoord en de politieregio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond, Midden- en West- Brabant en Utrecht.

Proces-verbaal van bevindingen

Ik <NAAM>, <FUNCTIE>, <KORPS>, <DIENST>, verklaar het volgende:

Previewopdracht

In opdracht van <NAAM EN FUNCTIE OPDRACHTGEVER>, heb ik een preview gemaakt met betrekking tot de cold case <NAAM ZAAK>.

De cold case betreft een <TYPE MISDRIJF>, d.d. <DATUM>.

<KORTE OMSCHRIJVING MISDRIJF>
slachtoffer(s), plaats delict, modus operandi

De preview van het coldcaseonderzoek is opgesteld op <DATUM>

Previewteam

De preview van het coldcaseonderzoek is opgesteld door <BUREAU EN REGIO> en is uitgevoerd met behulp van:

<OPSOMMING PERSONELE SAMENSTELLING TEAM>
namen en functies

Eerder ingestelde onderzoeken

Naar het misdrijf zijn eerder opsporingsonderzoeken uitgevoerd die niet hebben geleid tot de (juiste) oplossing van de zaak.

<OPSOMMING EERDERE OPSPORINGSONDERZOEKEN>
naam onderzoek, korps/dienst, looptijd

In eerder opsporingsonderzoek zijn de hiernavolgende onderzoeksrichtingen gevolgd.

<OPSOMMING ONDERZOEKSRICHTINGEN>

verdachten, getuigen, scenario's, al dan niet uitgelopen lijnen

In eerder opsporingsonderzoek zijn de hiernavolgende opsporingsactiviteiten uitgevoerd.

<OPSOMMING OPSPORINGSACTIVITEITEN>

bv. sporenonderzoek, getuigenverhoren, telefoontaps

De opsporingsactiviteiten hebben de hierna volgende resultaten opgeleverd.

<OPSOMMING RESULTATEN>

bv. verdachten, sporen

Documentatie preview

Na overleg met <NAAM ONDERZOEKSTEAM(S)> is het verzoek uitgegaan om alle aanwezige documentatie, inclusief foto's, technische overzichten, cd-roms, geluidsbanden enz., aan het previewteam te verstrekken. Bij voorkeur in gekopieerde vorm. Het overgedragen en bestudeerde onderzoeksmateriaal bestond uiteindelijk uit:

<OPSOMMING DOCUMENTATIE BIJ ONDERZOEKSTEAM(S) OPGEVRAAGD>

bv. foto's, ordners, tapgesprekken, sporendragers

Door het previewteam is elders aanvullende documentatie opgevraagd.

<OPSOMMING TOEGEVOEGDE DOCUMENTATIE >

bv. CIE-informatie, expertrapportages, foto's

Werkwijze previewteam

Door het previewteam wordt allereerst naar de tijdlijn rond de pleegdatum van het misdrijf gekeken (chronologie). Vervolgens wordt zowel naar de eerder uitgevoerde technische als tactische onderzoeken gekeken. Op basis van de resultaten en beoordeling worden voorstellen gedaan voor hernieuwde technische onderzoeken en nieuwe tactische onderzoekslijnen.

<OPSOMMING GEPLEEGDE ACTIVITEITEN DOOR PREVIEWTEAM>

bv. herinrichten dossier, digitaliseren dossier, interviews oude teamleden, analyses documentatie, fotosessies, brainstormsessies NFI, hernieuwd sporenonderzoek, reconstructie tijdlijn, bestuderen tekeningen, getuigenverhoor, documentatie opvragen, slachtofferprofiel, daderprofiel, geografische analyse, inschakelen experts

Chronologie

Op basis van de beschikbare informatie heeft het previewteam de tijdlijn rond het gepleegde misdrijf in kaart gebracht en beoordeeld.

In de tijdlijnmatrix worden de gebeurtenissen rondom het misdrijf in de tijd weggezet en eventueel voorzien van opmerkingen of suggesties voor nader onderzoek.

Specifieke elementen van de matrix worden later verder uitgewerkt en onderbouwd.

Tijdlijnmatrix preview

Hieronder wordt indien noodzakelijk de inhoud van de tijdlijnmatrix nader toegelicht en onderbouwd.

<UITWERKING INHOUD TIJDLIJNMATRIX>

datum	tijd	gebeurtenis	locatie	bron	opmerking en suggestie vervolgonderzoek

Het technisch onderzoek

Door het previewteam is gekeken naar de documentatie die vanuit de vraagstellingen van het technisch rechercheren is aangemaakt.

De aandachtspunten die door het previewteam worden gehanteerd bij beoordeling van de documentatie zijn onder meer: volledigheid, opmerkelijke constatering, onduidelijkheden en aanknopingspunten en mogelijkheden voor nader technisch onderzoek.

<OPSOMMING EN BESCHRIJVING EN BEOORDELING DOCUMENTATIE>

bv. sporen, foto's, sectie, technisch proces-verbaal, onderzoeken TR en NFI

Technische-sporenmatrix

Door het previewteam is een 'analyse' uitgevoerd aan de hand van alle voorhanden zijnde sporen en in het dossier voorkomende processen-verbaal en rapportages.

Om de verkregen resultaten overdraagbaar te maken aan het operationele coldcaseteam is van de bevindingen een matrix aangelegd. Daarin zijn de opgekomen vragen en opmerkingen vastgelegd.

De technische-sporenmatrix geeft een overzicht van de veiliggestelde sporen met daarin het type spoor, de herkomst van het spoor, de ingestelde onderzoeken, de uitslagen van de onderzoeken, de aard van deze informatie en ten slotte in relatie tot deze bevindingen opmerkingen en suggesties voor nader onderzoek.

Bij de informatie wordt aangegeven in hoeverre er sprake is van 'harde' dan wel 'zachte' informatie. 'Harde' informatie is informatie waarvan met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan worden gesteld dat deze juist is. 'Zachte' informatie betreft informatie die waarschijnlijk juist is, zij het met een geringe mate van zekerheid.

Specifieke elementen van de matrix worden later verder uitgewerkt en onderbouwd.

Technische-sporenmatrix preview

[illegible]

Hieronder wordt – indien noodzakelijk – de inhoud van de technische-spo-renmatrix nader toegelicht en onderbouwd.

<UITWERKING INHOUD TECHNISCHE-SPORENMATRIX>

Het tactisch onderzoek

Door het previewteam is ook gekeken naar de tactische handelingen in eerder uitgevoerde rechercheonderzoeken. Door het previewteam is gekeken naar de documentatie die vanuit de vraagstellingen van het tactisch rechercheren is aangemaakt.

De aandachtspunten die door het previewteam worden gehanteerd bij beoor-deling van de documentatie zijn ondermeer: volledigheid, opmerkelijke con-stateringen, onduidelijkheden en aanknopingspunten voor nader tactisch on-derzoek.

<OPSOMMING EN BESCHRIJVING EN BEOORDELING DOCUMENTATIE>

bv. buurtonderzoek, victimologie, getuigenverhoor

Tactische-previewmatrix

Door het previewteam is een ‘analyse’ uitgevoerd op alle in het dossier voor-komende processen-verbaal en rapportages. Gekeken is of alle personen of aangehaalde incidenten voldoende zijn uitgerechercheerd en of er nog onder-zoeksrichtingen ter beschikking staan waarop het operationele coldcaseteam zich kan richten.

Om de verkregen resultaten overdraagbaar te maken aan het operationele coldcaseteam is van de bevindingen een matrix aangelegd. Daarin zijn de op-gekomen vragen en opmerkingen vastgelegd. Tevens is in de matrix de bron-vermelding (paginanummering) aangehaald van de dossiers.

Duidelijk wordt gesteld dat de matrix geen limitatieve opsomming is van wat er nog voor onderzoeken of vragen uitgerechercheerd zouden kunnen wor-den. Dit zijn slechts vragen en onderzoeksrichtingen die volgens het preview-

team nog minimaal uitgerechercheerd kunnen worden door het coldcase-team. Het operationele coldcaseteam dient zelf ook nog dossierstudie uit te voeren. Verder kunnen uit het ingestelde coldcaseonderzoek verkregen resultaten aanleiding geven tot nader onderzoek. Specifieke elementen van de matrix worden later verder uitgewerkt en onderbouwd.

Hierna wordt – indien noodzakelijk – de inhoud van de tactische matrix nader toegelicht en onderbouwd.

<UITWERKING INHOUD TACTISCHE MATRIX>

Samenvatting resultaten preview

Op grond van het door het previewteam ingestelde onderzoek komen wij tot het benoemen van hiernavolgende hypothesen, scenario's en onderzoeksrichtingen.

<OPSOMMING HYPOTHESEN, SCENARIO'S EN ONDERZOEKSRICHTINGEN>

bv. A: zelfmoord, B: brandstichting, C: ongeluk

Hierna wordt een aantal voor- of tegenargumenten voor de hypothesen benoemd. Deze opsomming is niet limitatief. De hypothesen bieden aanknopingspunten voor vervolgonderzoek uit te voeren door het operationele coldcaseteam.

<UITWERKING HYPOTHESEN, SCENARIO'S EN ONDERZOEKSRICHTINGEN>

Op grond van het door het reviewteam ingestelde onderzoek wordt met behulp van een SWOT-analyse (sterkte-zwakteanalyse) tot een eindoordeel van het opsporingsonderzoek gekomen. In de SWOT-matrix wordt deze weergegeven. Daarbij is aangegeven wat de sterke en zwakke kanten van het onderzoek zijn en tevens welke kansen en bedreigingen er zijn aan te wijzen.

Zwaktepunten kunnen in de loop der tijd vanzelfsprekend nog bijgesteld worden op basis van nieuwe informatie voortkomend uit het coldcase-onderzoek.

Tactische-previewmatrix

[illegible]

Sterke punten	Zwakke punten
Kansen	Bedreigingen

SWOT-matrix preview

Hierna wordt de inhoud van de SWOT-matrix nader toegelicht en onderbouwd.

<UITWERKING INHOUD SWOT-MATRIX>

Projectvoorstel coldcaseonderzoek

Voortvloeiend uit de preview wordt voorgesteld het onderzoek naar <NAAM ONDERZOEK/MISDRIJF> te heropenen.

Kernactiviteiten coldcaseteam

Op basis van de preview wordt het coldcaseteam geadviseerd zich binnen het operationele opsporingsonderzoek te richten op de volgende kernactiviteiten. Nader rechercheonderzoek (horen van getuigen, betrokkenen en sporenonderzoek) kan nieuwe aanknopingspunten genereren.

<OPSOMMING KERNACTIVITEITEN OPERATIONEEL coldcaseTEAM>

bv. nader technisch onderzoek, verhoorplan, grootschalig DNA-onderzoek, persvoorlichting/media-aandacht

Strategisch advies

Hier volgt een nadere uitwerking van de voornoemde kernactiviteiten waarbij met name aanbevelingen worden gedaan ten aanzien van de strategische uitvoering van de onderzoeksactiviteiten.

Allereerst gaat het advies in algemene zin over onder meer de werkmethode, de uitgebreidheid van het onderzoek, samenstelling coldcaseteam (geen oude onderzoekers), openbaarheid heropening onderzoek en een zorgvuldige verslaglegging.

<UITWERKING ALGEMEEN ADVIES>

In tweede instantie gaat het om een gericht advies zoals ten aanzien van bijvoorbeeld getuigenverhoren, technisch onderzoek en de inzet van media.

Inzake cold cases geldt bij getuigenverhoren in algemene zin het volgende.

Er kan getwijfeld worden aan het nut getuigen (opnieuw) te verhoren omtrent de gebeurtenissen die zich jaren geleden hebben afgespeeld. Inzake feitelijke waarnemingen door getuigen zal het nut nihil zijn. In ieder geval bij een onderzoek ter terechtzitting zal door de verdediging de tijd in relatie tot de waarnemingen aangegrepen worden om twijfel te zaaien m.b.t. de betrouwbaarheid van de gedane waarnemingen.

- Er mag echter niet uitgesloten worden dat getuigen in de tijd dat zij gehoord werden geen volledige opening van zaken hebben gegeven (om welke reden dan ook). Er dient rekening mee gehouden te worden dat thans deze belemmeringen meer aanwezig hoeven te zijn.
- Ook mag niet worden uitgesloten dat door hen, in een later stadium, feitelikheden zijn geconstateerd die nog niet ter kennis van de politie zijn gebracht.

Om deze redenen is het gewenst getuigen opnieuw te horen. In verband met de problematiek omtrent het horen van getuigen/betrokkenen na langere tijd is het wenselijk iedere keer een afweging te maken over hoe en op welke wijze deze persoon gehoord gaat worden. Tevens dient men tijdens het operationele onderzoek rekening te houden met mogelijke getuigen/betrokkenen die om persoonlijke veiligheidsredenen of vanuit hun culturele achtergrond het

moelijk vinden een verklaring af te leggen. Omtrent deze problematiek zal, per geval, vooraf met de zaaksofficier overleg dienen plaats te vinden.

<UITWERKING ADVIES GETUIGENVERHOOR> (optioneel)

Vanwege nieuwe technische mogelijkheden en voortschrijdend inzicht is het bij gebeurtenissen die zich langer terug in de tijd hebben afgespeeld zinvol hernieuwd technisch onderzoek te laten uitvoeren naar voorhanden zijnde sporen.

<UITWERKING ADVIES TECHNISCH ONDERZOEK> (optioneel)

De media kunnen afhankelijk van het onderzoek een bijdrage leveren aan de oplossing van een zaak, maar kunnen deze juist ook ondermijnen. Ten aanzien van onderhavige zaak wordt het hiernavolgende geadviseerd.

<UITWERKING ADVIES MEDIA> (optioneel)

bv. uitzending van Opsporing Verzocht, Peter R. de Vries, reconstructie maken, goedgelijkende foto s.o. tonen, verouderingsfoto laten maken, plaats delict in beeld, lokale pers inschakelen

Voorgesteld wordt om aanvullend onderzoek te verrichten naar de volgende locaties, gebeurtenissen en/of personen.

<UITWERKING OVERIG ADVIES>

bv. vervolgonderzoek plaats delict, identiteitsonderzoek, scenario's in- of uitsluiten, onderzoek kennis-senkring s.o.

Samenstelling coldcaseteam (optioneel)

Uit het oogpunt van kennisoverdracht, expertiseopbouw en terugkoppeling stelt het previewteam voor desgewenst <AANTAL EN TYPE> onderzoekers aan het operationele coldcaseteam ter beschikking te stellen voor in eerste instantie de duur van <AANTAL> maanden. Na deze periode zal bij tussentijdse evaluatie overleg plaatsvinden over de wenselijkheid van een verlenging van deze periode.

Op verzoek van het operationele coldcaseteam zal het previewteam het team bijstaan met advies en ondersteuning.

Overdracht

De onderzoeksresultaten van het previewteam worden overgedragen aan het coldcaseteam van de regio <NAAM KORPS>. Daarbij worden de volgende stukken ter beschikking gesteld:

<OPSOMMING DOCUMENTEN>

bv. onderhavig projectadvies, bijbehorende processen verbaal, oude onderzoeksinformatie in originele staat, kopie van het heringerichte dossier, alle nieuwe onderzoeksinformatie en stukken

Bij deze overdracht wordt het onderzoek naar <NAAM ZAAK/MISDRIJF> teruggedgeven aan de regio en is het previewteam van verdere onderzoeksplicht ontheven. Het bevoegd gezag inzake het operationele coldcaseonderzoek ligt daarmee bij de regiopolitie <NAAM KORPS>.

Opgemaakt op ambtseed,

<DATUM, PLAATS>

<NAAM TEAMLEIDER PREVIEWTEAM>

Bijlage 10: Modeldocument review

Een review is een tussentijdse evaluatie van een lopend, operationeel onderzoek waarin objectieve en systematische toetsing van het opsporingsonderzoek plaatsvindt. Het doel van een review is de kwaliteit van het opsporingsonderzoek door middel van professionalisering te verbeteren. Met de inzet van een review als instrument moet de kans op opheldering van gepleegde kapitale delicten verhoogd worden en het risico op missers in de rechtsgang worden teruggedrongen.

Onder kapitale delicten worden misdrijven verstaan die een ernstige aantasting van de rechtsorde hebben veroorzaakt dan wel een grote maatschappelijke impact hebben gehad. Deze betreffen: (poging tot) moord, (poging tot) doodslag, gewapende overval, ontvoering, vermissing, gijzeling, terrorisme, verkrachting en afpersing.

In een review wordt getoetst of binnen het operationele onderzoek naar een kapitaal delict alle mogelijke opties met betrekking tot de aanpak op tactisch, technisch en informatief gebied zijn onderkend.

Het reviewteam stelt op basis van informatie uit het operationele opsporingsonderzoek naar het misdrijf en eventueel op basis van nieuwe informatie een projectvoorstel op waarin adviezen worden gedaan en lijnen worden uitgezet voor het vervolg van het opsporingsonderzoek.

Het reviewteam draagt het projectvoorstel over aan het operationele team en blijft daarnaast een back-upfunctie vervullen voor het operationele team waar het gaat om advisering en terugkoppeling.

Het reviewteam zal altijd moeten bestaan uit politiefunctionarissen die niet betrokken zijn bij het operationele onderzoek. Dit om de review zo objectief mogelijk te laten verlopen.

Het modeldocument heeft de vorm van een proces-verbaal van bevindingen en is gebaseerd op bestaande modellen van het Landelijk Team Kindermoord en de politieregio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond, Midden- en West- Brabant en Utrecht.

Proces-verbaal van bevindingen

Ik <NAAM>, <FUNCTIE>, <KORPS>, <DIENST/AFDELING>, verklaar het volgende:

Reviewopdracht

In opdracht van <NAAM EN FUNCTIE OPDRACHTGEVER>, heb ik een review uitgevoerd binnen het onderzoek <NAAM ONDERZOEK>.

Het onderzoek betreft een <TYPE MISDRIJF>, d.d. <DATUM>.

<KORTE OMSCHRIJVING>
slachtoffer, plaats delict, modus operandi

De review is aangevangen op <DATUM> en is beëindigd op <DATUM>

Reviewteam

De uitgevoerde review heeft plaatsgevonden vanuit <BUREAU EN REGIO> en is uitgevoerd met behulp van:

<OPSOMMING PERSONELE SAMENSTELLING REVIEWTEAM>
namen en functies

Eerder ingestelde onderzoeken

Naar het misdrijf zijn eerder opsporingsonderzoeken uitgevoerd die niet hebben geleid tot de (juiste) oplossing van de zaak.

<OPSOMMING EERDERE OPSPORINGSONDERZOEKEN>
naam onderzoek, korps/dienst, looptijd

In eerder opsporingsonderzoek zijn de volgende onderzoeksrichtingen gevolgd.

<OPSOMMING ONDERZOEKSRICHTINGEN>

verdachten, getuigen, scenario's, al dan niet uitgelopen lijnen

In eerder onderzoek zijn de hiernavolgende opsporingsactiviteiten uitgevoerd.

<OPSOMMING OPSPORINGSACTIVITEITEN>

bv. sporenonderzoek, getuigenverhoren, telefoontaps

De opsporingsactiviteiten hebben de hierna volgende resultaten opgeleverd.

<OPSOMMING RESULTATEN>

bv. verdachten, sporen

Reviewdocument

Na overleg met <NAAM ONDERZOEKSTEAM> is het verzoek uitgegaan om alle aanwezige documentatie, inclusief foto's, technische overzichten, cd-roms, geluidsbanden enz., aan het reviewteam te verstrekken. Bij voorkeur in gekopieerde vorm. Het overgedragen en bestudeerde onderzoeksmateriaal bestond uiteindelijk uit:

<OPSOMMING DOCUMENTATIE BIJ ONDERZOEKSTEAM OPGEVRAAGD>

bv. foto's, ordners, tapgesprekken

Door het reviewteam is elders aanvullende documentatie opgevraagd.

<OPSOMMING TOEGEVOEGDE DOCUMENTATIE>

b.v. CIE-informatie, expertrapportages, foto's

Werkwijze reviewteam

Door het reviewteam wordt allereerst naar de tijdlijn rond de pleegdatum van het misdrijf gekeken (chronologie). Door het reviewteam wordt daarnaast zowel naar de uitgevoerde technische als naar de tactische onderzoeken gekeken.

<OPSOMMING GEPLEEGDE ACTIVITEITEN DOOR REVIEWTEAM>

bv. analyses, fotosessies, brainstormsessies NFI, bestuderen tekeningen, getuigenverhoor, documentatie opvragen

Chronologie

Op basis van de beschikbare informatie heeft het reviewteam de tijdlijn rond het gepleegde misdrijf in kaart gebracht en beoordeeld. In de tijdlijnmatrix worden de gebeurtenissen rondom het misdrijf in de tijd weggezet en eventueel voorzien van opmerkingen of suggesties voor nader onderzoek. Specifieke elementen van de matrix worden later verder uitgewerkt en onderbouwd.

Tijdlijnmatrix review

Hieronder wordt indien noodzakelijk de inhoud van de tijdlijnmatrix nader toegelicht en onderbouwd.

<UITWERKING INHOUD TIJDLIJNMATRIX>

datum	tijd	gebeurtenis	locatie	bron	opmerking en suggestie vervolgonderzoek

Het technisch onderzoek

Door het reviewteam is gekeken naar de documentatie die vanuit de vraagstellingen van de technische recherche (TR) is aangemaakt.

De aandachtspunten die door het reviewteam worden gehanteerd bij beoordeling van de documentatie zijn onder meer: volledigheid, opmerkelijke constatering, onduidelijkheden en aanknopingspunten voor nader technisch onderzoek.

<OPSOMMING EN BESCHRIJVING EN BEOORDELING DOCUMENTATIE>
bv. sporen, foto's, sectie, technisch proces-verbaal, onderzoeken TR en NFI

Technische-sporenmatrix

Door het reviewteam is een 'analyse' uitgevoerd aan de hand van alle voorhanden zijnde sporen en in het dossier voorkomende processen-verbaal en rapportages.

Om de verkregen resultaten overdraagbaar te maken aan het operationele team is van de bevindingen een matrix aangelegd. Daarin zijn de opgekomen vragen en opmerkingen vastgelegd.

De technische-sporenmatrix geeft een overzicht van de veiliggestelde sporen met daarin het type spoor, de herkomst van het spoor, de ingestelde onderzoeken, de uitslagen van de onderzoeken, de aard van deze informatie en ten slotte in relatie tot deze bevindingen opmerkingen en suggesties voor nader onderzoek.

Bij de informatie wordt aangegeven in hoeverre er sprake is van 'harde' dan wel 'zachte' informatie. 'Harde' informatie is informatie waarvan met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan worden gesteld dat deze juist is. 'Zachte' informatie betreft informatie die waarschijnlijk juist is, zij het met een geringe mate van zekerheid.

Specifieke elementen van de matrix worden later verder uitgewerkt en onderbouwd.

Hieronder wordt – indien noodzakelijk – de inhoud van de technische matrix nader toegelicht en onderbouwd.

<UITWERKING INHOUD TECHNISCHE MATRIX>

Het tactisch onderzoek

Door het reviewteam is ook gekeken naar de tactische handelingen die door het operationele team zijn uitgevoerd. Door het reviewteam is gekeken naar de documentatie die vanuit de vraagstellingen door het tactische team is aangemaakt.

De aandachtspunten die door het reviewteam worden gehanteerd bij beoordeling van de documentatie zijn onder meer: volledigheid, opmerkelijke constatering, onduidelijkheden en aanknopingspunten voor nader tactisch onderzoek.

<OPSOMMING EN BESCHRIJVING EN BEOORDELING DOCUMENTATIE>

bv. buurtonderzoek, victimologie, getuigenverhoor

Tactische-reviewmatrix

Door het reviewteam is een ‘analyse’ uitgevoerd op alle in het dossier voorkomende processen-verbaal en rapportages. Gekeken is of alle personen of aangehaalde incidenten voldoende zijn uitgerechercheerd en of er nog onderzoeksrichtingen ter beschikking staan van het operationele team.

Om de verkregen resultaten overdraagbaar te maken aan het operationele team is van de bevindingen een matrix aangelegd. Daarin zijn de opgekomen vragen en opmerkingen vastgelegd. Tevens is in de matrix de bronvermelding (paginanummering) aangehaald van het overgedragen operationele dossier.

Duidelijk wordt gesteld dat de matrix geen limitatieve opsomming is van wat er nog voor onderzoeken of vragen uitgerechercheerd zouden kunnen worden. Dit zijn slechts vragen en onderzoeksrichtingen die volgens het reviewteam nog minimaal uitgerechercheerd kunnen worden. Het operationele team dient zelf ook nog dossierstudie uit te voeren. Verder kunnen uit het in-

Technische-sporenmatrix preview

zegel- nummer	type spoor	bron c.q. vindplaats	uitgevoerd onderzoek	datum	onderzoeks- instantie	uitslag c.q resultaat	aard informatie: hard vs. zacht	opmerking en suggestie vervolgonderzoek

gestelde onderzoek verkregen resultaten aanleiding geven tot nader onderzoek.

Specifieke elementen van de matrix worden later verder uitgewerkt en onderbouwd.

Hieronder wordt – indien noodzakelijk – de inhoud van de tactische matrix nader toegelicht en onderbouwd.

<UITWERKING INHOUD TACTISCHE MATRIX>

Samenvatting resultaten review

Op grond van het door het previewteam ingestelde onderzoek komen wij tot het benoemen van hiernavolgende hypothesen, scenario's en onderzoeksrichtingen.

<OPSOMMING HYPOTHESEN, SCENARIO'S EN ONDERZOEKSRICHTINGEN>

bv. A: zelfmoord, B: brandstichting, C: ongeluk

Hierna wordt een aantal voor- of tegenargumenten voor de hypothesen benoemd. Deze opsomming is niet limitatief. De hypothesen bieden aanknopingspunten voor vervolgonderzoek uit te voeren door het operationele cold-caseteam.

<UITWERKING HYPOTHESEN, SCENARIO'S EN ONDERZOEKSRICHTINGEN>

Op grond van het door het reviewteam ingestelde onderzoek wordt met behulp van een SWOT-analyse (sterkte-zwakteanalyse) tot een eindoordeel van het opsporingsonderzoek gekomen. In de SWOT-matrix wordt deze weergegeven. Daarbij is aangegeven wat de sterke en zwakke kanten van het onderzoek zijn en tevens welke kansen en bedreigingen er zijn aan te wijzen.

Zwaktepunten kunnen in de loop der tijd vanzelfsprekend nog bijgesteld worden op basis van nieuwe informatie voortkomend uit het verdere opsporingsonderzoek.

Tactische-reviewmatrix

bron en pagina	gebeurtenis c.q. onderwerp van onderzoek	uitgevoerd tactisch onderzoek	resultaat c.q. opbrengsten onderzoek	aard informatie: hard vs. zacht	opmerking en suggestie vervolgonderzoek

Sterke punten	Zwakke punten
Kansen	Bedreigingen

SWOT-matrix review

Hierna wordt de inhoud van de SWOT-matrix nader toegelicht en onderbouwd.

<UITWERKING INHOUD SWOT-MATRIX>

Kernactiviteiten operationeel team

Op basis van de review wordt het operationeel team geadviseerd zich binnen het opsporingsonderzoek te richten op de volgende kernactiviteiten. Nader rechercheonderzoek (horen van getuigen, betrokkenen en sporenonderzoek) kan nieuwe aanknopingspunten genereren.

<OPSOMMING KERNACTIVITEITEN OPERATIONEEL TEAM>

bv. nader technisch onderzoek, verhoorplan, grootschalig DNA-onderzoek, persvoorlichting/media-aandacht

Strategisch advies

Hier volgt een nadere uitwerking van de voornoemde kernactiviteiten waarbij met name aanbevelingen worden gedaan ten aanzien van de strategische uitvoering van de onderzoeksactiviteiten.

<UITWERKING ADVIES>

bv. vervolgonderzoek plaats delict, identiteitsonderzoek, scenario's in- of uitsluiten, onderzoek kennis-senkring s.o.

Overdracht

De onderzoeksresultaten van het reviewteam worden overgedragen aan het operationeel team van de regio <NAAM KORPS>. Daarbij worden de volgende stukken ter beschikking gesteld:

<OPSOMMING DOCUMENTEN>

bv. onderhavig reviewdocument, bijbehorende processen-verbaal, onderzoeksinformatie in originele staat, alle nieuwe onderzoeksinformatie en stukken

Bij deze overdracht wordt het onderzoek naar <NAAM ZAAK/MISDRIJF> teruggedgeven aan de regio en is het reviewteam van verdere onderzoeksplicht ontheven. Het bevoegd gezag inzake het operationele onderzoek ligt daarmee bij de regiopolitie <NAAM KORPS>.

Opgemaakt op ambtseed,

<DATUM, PLAATS>

<NAAM TEAMLEIDER REVIEWTEAM>

